

ESF programm „Kutsete süsteemi arendamine“

KUTSEEKSAMID

EKSAMIKOMISJONIDE LIIKMETE JA
ÕPILASTE PILGU LÄBI

Auni Tamm

Tallinn 2012

Sisukord

Sissejuhatus	5
Kokkuvõte.....	7
Järeldused, ettepanekud	11
I Metoodika	13
II Tulemused.....	14
1 Hinnangud kutseksami sooritamise seotud aspektidele toitlustuse valdkonnas	15
1.1 Kutseksami maine – mis stimuleerib lõpetanuid kutseksamit sooritama	15
1.2 Hinnangud kutseksamiks ettevalmistusele	18
1.2.1 Õpilaste toimetulek kutseksami eri osadega	18
1.2.2 Ettevalmistuse ühtlus kutseksamiks sõltuvalt koolist	22
1.2.3 Õpilaste hinnangud oma ettevalmistusele tööks erialal	25
1.2.4 Toimunud ja vajalikud muudatused õpilaste ettevalmistuses	26
1.3 Koka kutseksami ülevaatlikkus	29
2 Hinnangud kutseksami sooritamise seotud aspektidele ehituse valdkonnas	34
2.1 Kutseksamite maine – mis stimuleerib lõpetanuid kutseksamit sooritama	34
2.2 Hinnangud õpilaste ettevalmistusele kutseksamiteks	36
2.2.1 Õpilaste toimetulek ehituse valdkonna kutseksamite eri osadega	36
2.2.2 Ettevalmistuse ühtlus kutseksamiks sõltuvalt koolist	39
2.2.3 Õpilaste hinnangud oma ettevalmistusele tööks erialal	40
2.2.4 Toimunud ja vajalikud muudatused õpilaste ettevalmistuses	42
2.3 Kutseksamite ülevaatlikkus	43
3 Hinnangud kutseksami sooritamise seotud aspektidele puidu valdkonnas.....	44
3.1 Kutseksami maine – mis stimuleerib lõpetanuid eksamit sooritama.....	44
3.2 Hinnangud õpilaste ettevalmistusele kutseksamiteks	46
3.2.1 Õpilaste toimetulek kutseksami eri osadega	46
3.2.2 Kutseksamiks ettevalmistuse ühtlus sõltuvalt koolist.....	48
3.2.3 Toimunud ja vajalikud muudatused õpilaste ettevalmistuses	50
3.3 Kutseksami ülevaatlikkus	51
4. Hinnangud kutseksami sooritamise seotud aspektidele raamatupidamise alal	53
4.1 Kutseksami maine – mis stimuleerib lõpetanuid kutseksamit sooritama	53

4.2 Hinnangud raamatupidamiseriala lõpetanute ettevalmistusele kutseksamiks	54
4.2.1 Toimetulek raamatupidaja assistendi kutseksami eri osadega.....	54
4.2.2 Ettevalmistuse ühtlus kutseksamiks sõltuvalt koolist	56
4.2.3 Õpilaste hinnangud oma ettevalmistusele tööks erialal	57
4.2.4 Toimunud ja vajalikud muudatused õpilaste ettevalmistuses	57
4.3 Raamatupidaja assistendi kutseksami ülevaatlikkus	58
5. Hinnangud kutseksami sooritamise seotud aspektidele metalli erialadel	59
5.1 Kutseksami maine – mis stimuleerib lõpetanuid kutseksamit sooritama	59
5.2 Hinnangud metallerialade lõpetanute ettevalmistusele kutseksamiks	61
5.2.1 Toimetulek kutseksamite eri osadega	61
5.2.2 Ettevalmistuse ühtlus kutseksamiks sõltuvalt koolist	64
5.2.3 Õpilaste hinnangud oma ettevalmistusele tööks erialal	65
5.2.4 Toimunud ja vajalikud muudatused õpilaste ettevalmistuses	65
5.3 Metallerialade kutseksamite ülevaatlikkus	66
6 Hinnangud kutseksami sooritamise seotud aspektidele energeetika valdkonnas	68
6.1 Kutseksamite maine – mis stimuleerib lõpetanuid kutseksamit sooritama	68
6.2 Hinnangud lõpetanute ettevalmistusele kutseksamiks	70
6.2.1 Õpilaste toimetulek kutseksamite eri osadega	70
6.2.2 Ettevalmistuse ühtlus sõltuvalt koolist	71
6.2.3 Õpilaste hinnangud oma ettevalmistusele tööks erialal	71
6.3 Kutseksamite ülevaatlikkus	73
Lisad.....	74
Kokk I kutseksami sooritanute vabad vastused	74
Kokk I kutseksami hindamiskomisjoni liikmete vabad vastused	78
Ehitusvaldkonnas kutseksami sooritanute vabad vastused.....	84
Puidu valdkonnas kutseksami sooritanute vabad vastused.....	87
Raamatupidaja assistendi kutseksami sooritanute vabad vastused.....	92
Energeetika valdkonnas kutseksami sooritanute vabad vastused	104
Küsimustikud.....	107
Eksamikomisjonide liikmete küsimustik.....	107
Kutseksami sooritanute ankeedid	113

Toitlustus	113
Ehituse valdkond	115
Puidu valdkond	117
Raamatupidamine	119
Metallitöö	121
Energeetika	123

Sissejuhatus

Klaris Uuringud OÜ viis koostöös SA Kutsekoda läbi uuringu eri valdkondade eksamikomisjonide liikmete ning kutseeksami sooritanute seas. Uuringu eesmärgiks oli selgitada:

- mis motiveerib kooli lõpetanuid kutseeksamit sooritama;
- millised on kutseeksami sooritajate tugevamad ja nõrgemad kompetentsid ning
- kuivõrd annab kutseksam ülevaate nii lõpetanute poolt koolis omandatust kui kutsestandardis kirjeldatust.

Selgitamaks lõpetanute motivatsiooni kutseeksamite sooritamiseks, vaatleme kuidas uuringu sihtgrupid hindavad kutseeksamitega seotud osapoolte suhtumist eksami sooritamisse ehk milline on kutseeksamite maine.

Eksami sooritajate tugevamate ja nõrgemate kompetentside selgitamiseks toome välja mõlema sihtgrupi hinnangud eksami eri osade raskusele ja probleemsetele kohtadele, analüüsime eksamikomisjonide liikmete hinnanguid kutseeksami sooritanute taseme erinevusele ja muutumisele ajas ning toome ära ettepanekud taseme ühtlustamiseks/tõusuks, täiendades väljaöeldut õpilaste hinnangutega koolist saadud ettevalmistusele tööks erialal.

Kutseeksami ülevaatlikkust nii õpilaste koolis omandatu kui kutsestandardis toodu suhtes iseloomustame läbi eksamikomisjonide liikmete hinnangute koos parendusettepanekutega.

Uuringu tulemusi arvestades on koolides võimalik senisest enam tähelepanu pöörata just nende teadmiste, oskuste, hoiakute (kompetentside) arendamisele, mis kutseeksamite käigus on osutunud ebapiisavateks.

SA Kutsekojal ja kutsekomisjonidel on nii oma valdkonna kui teiste valdkondade eksamikomisjonide liikmete hinnangutele tuginedes võimalik saada täiendavat informatsiooni, et paremini läbi mõelda nii hindamise,ksamikorralduse kui eksami sisuga seonduvad küsimused, eksami vastavus kutsestandardile.

Uuringu eksamikomisjoni liikmete ja kutseeksami sooritanute seas viidi läbi 2012. aasta kevadel-suvel. Uuringu meetodika töötati välja SA Kutsekoja poolt valdkondade esindajatega läbi viidud fookusgrupi tulemustele tuginedes. Uuringus osales kokku kuuest valdkonnast 61 eksamikomisjoni liiget ja 566 õpilast, kes olid äsja sooritanud kutseeksami (kokku 10 eri kutseeksamit). Eksamikomisjonide liikmed vastasid internetipõhisele küsimustikule Klaris Uuringud OÜ internetikeskkonnas, õpilased vastasid ankeedile, mille läbiviimise korraldas SA Kutsekoda koostöös eksamikomisjonide ja koolidega.

Uuringu aruandes on toodud kokkuvõte ja järeldused/soovitused, I osas metoodika kirjeldus, II osas tulemused valdkondade kaupa.

Aruande lisas on toodud valdkondade kaupa vastanute kommentaarid, selgitused juhul kui need ei mahtunud aruandesse ja küsimustikud.

Kokkuvõte

Aruandes analüüsitakse kutseksamitega seonduvaid tegureid kuues valdkonnas ja 10 kutse puhul:

1. Toitlustamine – kokk I;
2. Raamatupidamine - raamatupidaja assistent I;
3. Ehitus – ehitusviimistleja I, müürsepp I;
4. Puit – tislerr I;
5. Metall – keevitaja I, metallitöötlemispinkidel töötaja I, koostelukksepp I;
6. Energeetika – elektrik I, automaatik I.

Millisena tajutakse kutseksamitega seotud osapoolte suhtumist eksami sooritamisse ehk milline on kutseksamite maine?

Erinevate osapoolte- õpetajate, tööandjate, õpilaste suhtumisest kutseksami sooritamisse sõltub, kui lai on/ kui laiaks muutub kutseksamite kandepind. Tuginedes eksamikomisjoni liikmete ja kutseksami sooritanud õpilaste hinnangule, on enamik kahe sihtrühma esindajatest arvamusel, et kutseksami sooritamine on õpetajate poolt toetatud (eksamikomisjoni liikmete hinnang 7-pallisel skaalal 6,02 palli). Mõnevõrra madalamalt hindavad eksamikomisjoni liikmed kutseksami väärtustamist õpilaste (5,55) ja tööandjate poolt (5,02).

Tööandjate seas kutseksami mitteoluliseks pidamist seostasid eksamikomisjonide liikmed tööandjate vähese informeeritusega kutsetunnistustest, situatsiooniga tööjõuturul kuid ka enda kogemuse /inimesetundmise esiplaanile seadmisega tunnistuse ees, odavama tööjõu eelistamisega jmt.

Selleks, et kutsetunnistus tõepoolest tööandjate seas „maksaks”, on oluline, et eksam oleks teatud garantii kutseksami sooritanu kompetentside kohta.

Õpilaste poolt nähtuna on kutseksami sooritamine seotud nii kooli jõuga (õpetajate tugi) kui „investeeringuga” oma tulevikku - kutseksamist loodetakse enam kasu tulevikus, sh välismaal töötades kui vahetult pärast lõpetamist töökoha leidmisel. Osas valdkondades (puit, metalli erialad, energeetika, toitlustus) hindavad kutseksami sooritanud ka tööandjaid enam kutsetunnistust väärtustavat. Kutseksamil osalenute hinnangud ei laiene kõikidele lõpetanutele – oma kaasõpilasi hinnati uuringus osalenute poolt kutseksamite sooritamist vähem väärtustavat.

Millised raskused esinevad eksami sooritajatel eri kutseksamite puhul nii eksamikomisjonide liikmete kui eksami sooritajate endi hinnangul?

Toitlustuse valdkond

Kokk I kutseksami puhul hinnati eksamikomisjoni liikmete poolt raskeimaks *vestluse* osa – sellest selgub, kas õpilane valdab teemat, oskab õpitud seostada või on tegemist pähe õpitud fragmentidega. *Kodutöös* on sageli komistuskiviks arvutikasutus, tervikpildi loomine; *praktilises töös* ilmnevad raskused sagedamini tehnoloogia rakendamisel, loomingulisuses. Õpilased hindasid raskeimaks kodutöö osa – ligi poolte jaoks on küllalt suur osa sellest raske – eriti kalkulatsioonid, tehnoloogilise kaardi tegemine jm. Praktilise töö puhul valmistab raskusi aja planeerimine. Vestluse raskusena toodi esile enese väljendamist pingelises situatsioonis, ebakindlust.

Ehituse valdkonnas

Eksamikomisjonide liikmete hinnangul on nõrgim osa nii ehitusviimistlejatel kui müürseppadel ülesande lahendamine tulenevalt puudulikust matemaatikaoskusest, ebatäpsusest, loogilise mõtlemise puudumisest. Probleemiks on sageli elementaarne pindala arvutamine.

Eksami sooritajad hindasid enda jaoks raskemaks eksami suulist osa võrreldes kirjalikuga. Kirjalikus osas valmistasid õpilaste hinnangul raskusi eelkõige ülesanded, suulises osas nii tehnoloogilise protsessi kirjeldamine kui materjalide osa. (enda kokkuvõtmine, väljendamine situatsioonis, kus ei teata, mis õige, vähesed teadmised). Nõrkusele just praktilises osas viitab ka asjaolu, et koolist saadud ettevalmistuses hinnatakse nõrgimaks just praktilisi oskusi.

Puidu valdkond

Eksamikomisjoni liikmete hinnangul valmistab enim probleeme kirjalik töö ja ka katsetöö. Probleemiks on joonestamise oskus, jooniste lugemine, tööde vormistus jmt. Õpilaste hinnangud kattuvad komisjoni hinnangutega – enam kui kolmandik tistler I kutseksami sooritanutest hindas raskeks kirjalikku tööd ja veerand katsetööd. Kirjalikus töös valmistavad raskusi eelkõige joonistega seotud ülesanded, küsimustest arusaamine, tehnoloogia kaardiga seonduv, arvutamises ülesanded jmt. Katsetöös valmistab probleeme aja planeerimine, kiirustades tehtud vead, erinevate konkreetsete operatsioonide sooritamine.

Raamatupidamine

Eksamikomisjoni hinnangul on enam probleeme erialaga seotud ülesannete lahendamisel, mis eeldab ülesandest arusaamist, terviku nägemist, teooria ja praktika seoste mõistmist.

Eksami sooritanute hinnangul oli nende jaoks mõnevõrra raskem just testi osa. Mitmetel juhtudel seoses küsimustest arusaamisega kas sisulises osas või ka keeleliselt. Erialaga seotud ülesannetes valmistavad enim raskusi ebatõenäoliselt laekuvad arved, bilansiga seonduv, nõuete hindamine, varude arvestus.

Metalli erialad

Metalli erialade kutseksamitega (keevitaja I, metallitöötlemispinkidel töötaja I, koostelukksepp I)- seonduvad probleeme saame välja tuua vaid väheste uuringus osalejate hinnangutele tuginedes.

Eksamikomisjoni liikmed hindasid pea võrdseks nii eksami testi kui praktilise töö raskusastet. Enim valmistab lõpetanutele raskusi jooniste lugemine, pingi käsitsemine jmt.

Keevitaja kutseksami sooritanud hindasid enda jaoks raskemaks praktilist tööd, metallitööpinkidel töötajad I aga testi osa.

Energeetika valdkond

Uuringus osales vaid üks eksamikomisjoni liige, mistõttu saame tugineda vaid õpilaste hinnangutele eri eksami osade raskuse kohta.

Teoreetilist osa hindas enda jaoks lihtsaks 39% eksami sooritanud õpilastest, praktilist isegi 67%. Teoreetilises osas valmistas mõnevõrra enam võrreldes ülesannetega raskusi küsimuste osa.

Kuivõrd ühtlaseks hinnatakse eksamikomisjoni liikmete poolt eri koolidest kutseksamile tulnud õpilaste teadmiste, oskuste, hoiakute taset ja milliste teguritega taseme erinevusi selgitatakse?

Eksamikomisjonide liikmete keskmised hinnangud õpilaste kutseksamiks ettevalmistuse ühtlusele 7-pallisel skaalal teooria tundmisel, erialaga seotud ülesannete lahendamisel, praktiliste oskuste osas ja suhtumises töösse on vahemikus 4,17 (erialaga seotud ülesanded) kuni 4,43 palli (suhtumine töösse), mis tähendab, et teadmised, oskused, hoiakud ei eristu oluliselt kõikide hinnangute keskmisena oma ebaühtluse poolest.

Samas on keskmised hinnangud kujunenud erinevate hindajate väga suuresti varieeruvatest hinnangutest vahemikus 1-7 palli. Erinevate, vastandlike pallidega hindasid õpilaste ettevalmistuse ühtlust kutseksamiks nii eksamikomisjonis olevate koolide esindajad, kutseliidu esindajad kui tööandjate esindajad. Selline tulemus tõstatab küsimuse, kas ja kuidas toimub eksamikomisjonides arutelu, sh nii eksamitulemuste ka ootuste teemal.

Milliseid viise nähakse õpilaste taseme ühtlustamiseks?

Teooria paremaks tundmiseks nähti olulisena õpetaja mõju, teooria omandamist aitaks parandada ka ainete integreerimine, teooria ja praktika seostamine.

Ülesannete lahendamisel on sageli komistuskiviks matemaatikaoskus, ülesandest arusaamine, elementaarsed vead jms. Seda aitaks leevendada suurema tähelepanu pööramine erialaga seotud ülesannete lahendamisele, sh ka elementaarsetele.

Praktilisi oskuseid, nende taset seostati praktilise õppe võimaluste ja tasemega koolis, sh kutseõpetajate kompetentsusega, samuti ettevõttepraktika tasemega ja praktiliste oskuste omandamisega koolis.

Suhtumine töösse saab küll alguse kodust, kuid ka koolil ja praktikakohtadel, sealsel õhkkonnal on oluline roll õpilaste töösse suhtumise kujundamisel.

Lahendustena eelpooltoodud probleemidele nähti koolidevahelist koostööd, õpetajate stažeerimist, kutseõpetajate taseme tõusu, praktikajuhendajate koolitust, õppematerjale, mis osundaksid sellele, kuhu peaks õpingutes välja jõudma.

Kuivõrd vastab eksami sisu kutsestandardis toodule ning annab ülevaate koolis omandatust?

Kutseksami läbi ülevaate saamist *kutsestandardis* kirjeldatud teadmistest, oskustest hinnati eksamikomisjonide liikmete poolt keskmiselt 4.98 palliga. Sellest madalamaid hinnanguid (3 ja 4 palli) andis ligikaudu kolmandik ja kõrgemaid (6 ja 7 palli) 35% uuringus osalenud eksamikomisjonide liikmetest. Seega saame väita, et kutseksam katab komisjonide liikmete hinnangul vaid osa kutsestandardis kirjeldatud teadmistest, oskustest, hoiakutest. – mõõtmata jäävad töösituatsioonides ilmnevad kompetentsid, sh meeskonnatöö oskus, suhtlemisoskus, võõrkeele oskus, kutseeetikaga seonduv, hoiakud jne. Eksami käigus saadakse paratamatult vaid osaline ülevaade kompetentsidest, osades valdkondades otsustakse praktiliste oskuste üle vaid kirjelduse põhjal.

Ka teadmisi, praktilisi oskusi saab paratamatult eksamisituatsioonis mõõta vaid osaliselt.

Järelikult on taolises situatsioonis väga oluline eksamiküsimuste, praktiliste ülesannete valik lähtuvalt kutsestandardist ja nende küsimuste uuendamine/rotatsioon. See aitaks vähendada teatud küsimustele vastamisel sellise treenituse, harjutamise mõju, mis pole seotud teadmiste, oskustega.

Kutseksami ülevaatlikkust eksamil osalejate *koolis omandatud teadmistest, oskustest, hoiakutest* hinnati eksamikomisjonide liikmete poolt 7-pallisel skaalal keskmiselt 5,17 palliga, so mõnevõrra kõrgemalt võrrelduna kutsestandardis kirjeldatud kompetentsidega. Selline tendents on omane enamiku eksamikomisjonide hinnangute puhul. Ka koolis omandatust ülevaate saamine on vaid osaline tulenevalt eksami mahu piirangutest, sõltuvalt valdkonnast ka sellest, millistest osadest eksam koosneb ja kuidas on määratletud nendes sisalduvate küsimuste olulisus.

Järeldused, ettepanekud

Metoodika osa

- Uuringus osalemine oli valdkonnast sõltuvalt ebaühtlane. Arvestades seda asjaolu, iseloomustavad uuringu tulemused väheste osalenutega esindatud valdkondades vaid vastanute seisukohti, st pole laiendatavad kõikidele õpilastele/ eksamikomisjoni liikmetele.
- Eksamikomisjonide liikmete vastused on mõjutatud nende taustast (kelle esindajana kuulub eksamikomisjoni), samuti sellest, kuivõrd toimub eksamikomisjonides ühiseid arutelusid, hindamiskoolitusi, mis erinevusi tasandab, võimaldades arutelude kaudu ja tulenevalt vajadusest ka oma tegevuse kriitilisemat hindamist ja potentsiaalset muudatuste sisseviimist kutseeksami sisusse ning korda.

Kutseksamite maine

- Kutseksamid võiksid omada tähendust esmajoones tööandjate jaoks kui kinnitus töötaja/potentsiaalse töötaja kompetentsusest. Kutseksamite olulisust tööandjate jaoks, mis avaks kutseeksami sooritanutele paremad võimalused tööturule sisenemiseks, hinnati aga nii eksamikomisjonide liikmete kui eksami sooritanute poolt suhteliselt madalalt. Pikemas perspektiivis ei soodusta taoline situatsioon kutse taotlemist, pidades silmas Eestis töötamise võimalusi.

Õpilaste ettevalmistus kutseeksami sooritamiseks ja tulemuste tagasisidestatus koolile

- Õpilaste ettevalmistust kutseeksami sooritamiseks hinnati küllalt ebaühtlaseks. Eri valdkondades valmistavad raskusi eksami erinevad osad. Ühine probleem eri valdkondadele jaoks on teatud osa õpilaste arusaamine eksamiülesannetest, oma mõtete suuline väljendamine, põhjendamine, seoste loomine.
- Hetkel on koolidele kutseeksami tulemustest antav tagasiside korraldatud nii sõltuvalt kutseksamist kui selle läbiviimise kohast erinevalt.

Kutseksamite ülevaatlikkus kutsestandardis toodud nõuetest ja koolis õpitavast

- Kutseksamid katavad suures osas küll erinevaid teemasid, kuid ülevaade õpilaste praktilistest oskustest, eriti nende töösituatsioonis kasutamisest on vaid osaline. Sama kehtib ka hoiakute puhul, mida on raske eksamisituatsioonis mõõta.

Eelpooltoodust lähtuvad soovitusel:

- *Kavandada oma valdkonna ettevõtete informeeritus kutsetunnistuste taotlemise korrast ja tähendusest, sh kutsetunnistusega kooli lõpetaja teadmiste, oskuste hoiakute erinevus kooli lõputunnistuse omajast;*
- *Tagamaks eksami sisu paremat vastavust kutsealal olulistele kompetentsidele ja õppekavale, vaadata ka sellest seisukohast lähtudes üle eksamiküsimused, kaasates vajadusel nende koostamise põhimõtete määratlemisse spetsialiste;*
- *Tagada kutseeksamite teemakohaste küsimuste uuendamine, rotatsioon vältimaks eelnevate aastate küsimuste „päheõppimist“;*
- *Tutvuda ka teiste valdkondade eksamite sisulise ülesehituse ja läbiviimise korraga, otsides nendest positiivseid kogemusi enda valdkonna jaoks;*
- *Tagada tööandjate suurem kaasatus eksamikomisjonidesse; arutleda eksamikomisjonide koosseisu laiendamise, uuendamise üle, viia läbi arutelusid teavitamiseks/ühtlustamiseks nii ootuseid eksamil osalenute suhtes kui hindamiskriteeriumeid.*
- *Kaaluda eksamitulemustest koolidele tagasiside andmise ühtlustamist nii, et sellest tekiks sisuline kasu õpetamisprotsessis.*

I Metoodika

Käesoleva uuringus käsitletakse kahe sihtrühma – eksamikomisjonide liikmete ja kutseeksami sooritanute hinnanguid seoses kutseeksamitega. Mõlema sihtgrupi küsitlused viidi läbi tootlustamise, puidutöö, energeetika, ehituse, metallitöö ning raamatupidamise valdkonnas. **Hindamiskomisjoni liikmete küsitlus** oli veebipõhine. Hindamiskomisjoni liikmete küsitlus toimus ajavahemikul 12. juuni -16. juuli 2012, mil potentsiaalsetele vastanutele edastati kaks korda kutse uuringus osalemiseks. Küsimustikule vastas 61 hindamiskomisjoni liiget. Järgnevas tabelis on toodud uuringus osalenud hindamiskomisjonide liikmete arvud eri valdkondades.

Valdkond	Vastanute arv
Toitlustamine	32
Puidutöö	8
Energeetika	1
Ehitus	8
Metallitöö	7
Raamatupidamine	5
KOKKU	61

Õpilased täitsid küsimustiku paberil peale kutseeksami sooritamist. Kokku vastas küsimustikule 566 õpilast. Allolevas tabelis on toodud vastanute arvud valdkondade lõikes.

Valdkond	Vastanute arv	Koolide arv
Toitlustamine	62	
Puidutöö	73	
Energeetika	117	
Ehitus	83	
Metallitöö	27	
Raamatupidamine	204	
KOKKU	566	

Andmeanalüüs

Andmeanalüüsil kasutati statistikapaketti SPSS vers. 18.

Meeskond

Tellijapoolne tugi

Ingrid Lepik

Küsimustike väljatöötamine, aruanne

Auni Tamm

Programmeerimine, eksamikomisjoni liikmete küsitlus, andmetöötlus

Veiko Vaade

II Tulemused

Uuringutulemused on esitatud valdkondade kaupa. Sõltuvalt eri valdkondade vastanute arvust ja nende poolt esitatud täpsustuste, kommentaaride arvukusest on viimased originaalkujul ära toodud kas aruandes või selle lisas.

1 Hinnangud kutseksami sooritamisega seotud aspektidele toitlustuse valdkonnas

Uuringus osalenud koka kutseksami eksamikomisjoni liikmeskond oli võrreldes teiste valdkondadega kõige arvukam - kokku vastas küsimustikule 32 komisjoni liiget, kellest 59% olid kooli esindajad, 41% liitude või tööandjate esindajad. Enam kui 2/3 vastanutest omas eksamikomisjonis osalemise kogemust mitmetes koolides.

Teiseks grupiks, kelle arvamusi hinnanguid kutseksami eri külgedele vaatame paralleelselt eksamikomisjoni liikmetega, on kutseksami sooritajad. Uuringus osales 62 kokk I kutseksami sooritanut kuuest kutseõppeasutusest (Tartu Kutseõppekeskus, Kehtna Majandus- ja Tehnoloogiakool, Haapsalu Kutsehariduskeskus, Kuressaare Ametikool, Eesti Hotelli ja Turismikõrgkool). Ligi kolmveerand vastanutest sooritas kutseksami oma koolis.

1.1 Kutseksami maine – mis stimuleerib lõpetanuid kutseksamit sooritama

Uuringu kahel sihtgrupil, eksamikomisjoni liikmetel ja kutseksami sooritanutel, paluti hinnata etteantud skaalal erinevaid tegureid, mis võivad mõjutada suhtumist kutseksamite sooritamisse valdkonnas ja neid madala hinnangu korral kommenteerida.

Eksamikomisjoni liikmete vaade

Eksamikomisjoni liikmetel paluti hinnata 7-pallisel skaalal, kuivõrd annab kutseksami sooritamine lõpetanutele töö leidmisel eelise, kuivõrd oluline on kutseksam valdkonna tööandjate jaoks, kuivõrd on see õpetajate poolt toetatud ja õpilaste poolt väärtustatud.

Komisjoni liikmete poolt antud keskmised hinnangud eri aspektidele, järjestatuna alates positiivsematest, on toodud allpool.

Kutseksam ..

..on õpetajate poolt toetatud	6,03;
..on õpilaste poolt väärtustatud	5,59;
..on valdkonna tööandjate jaoks oluline	4,97;
..annab lõpetanutele töö leidmisel eelise	4,90

Leiti, et kutseksami sooritamine on õpetajate poolt toetatud ning suuresti ka õpilaste poolt väärtustatud. Oluliselt madalamalt hinnati aga selle olulisust tööandjate jaoks ja töö leidmisel eelise andmist.

Kutseksami vähem oluliseks pidamist tööandjate poolt seostati:

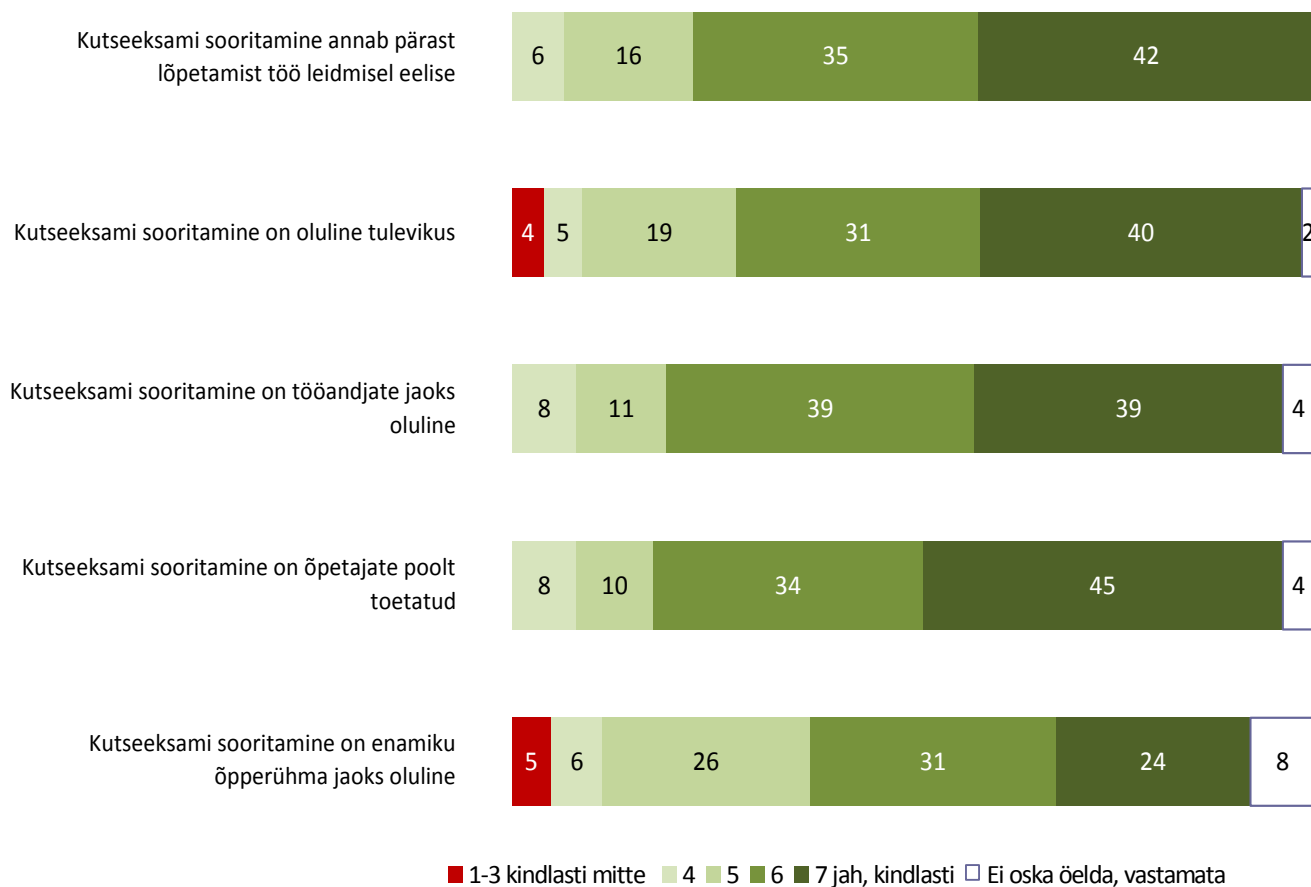
- tööandjate vähese informeeritusega kutseksamitest ja kohati eksamite vähese väärtustamisega (*ei ole teadlikud, ei usalda; tööandjad ei tea kutseksamitest eriti midagi; tööandjad pole enamasti ise eksamit sooritanud ja ei oska selle väärtust seetõttu ka hinnata; ei saada süsteemist aru, tööandjaid peab selles valdkonnas koolitama; kahjuks Eestis seda veel ei väärtustata, aga välismaale minnes annab küll see eelise*);
- situatsiooniga tööturul (*tööturul on väga palju spetsialiste ka ilma kutseksami/kvalifikatsioonita, ja samas nende oskused/teadmised on märksa kõvemad kui paljudel eksami sooritajatel; kuna koka erialal on pidev töötajate puudus, siis ei pea tööandjad oluliseks isegi kooli lõpetamist, ammugi siis kutseksamit*)
- tööandja enda valiku/kogemuse suurema usaldamisega võrreldes kutseksamiga (*Paljud ütlevad, et peamine on siiski töötaja kohapealne valmidus ja töösse suhtumine; osa tööandjaid on öelnud, et töötaja näitab end töös -ilmselt on nad nõus siis 0 peale töötajat õpetama. Arvan, et siin mängib rolli ka töötasu; eksam on momendil treenitav ja tegeliku pildi annab prooviaeg*)

Õpilaste vaade

Õpilastel paluti samuti hinnata oma nõustumist eri väidetega kutseksami kohta 7-pallisel skaalal, kus 1 tähendas mittenõustumist ja 7 nõustumist. Tulemused on toodud joonisel 1.

Enamik hindas oma nõustumist eri väidetega kas 7 või 6 palliga (keskmised hinnangud vahemikus 5,68-6,13). Enim nõustutakse väidetega, et eksamite sooritamine on õpetajate poolt toetatud, kutseksamite sooritamine annab töö leidmisel eelise ja on tööandjate jaoks oluline (79-77% hinnangud 6 ja 7 palli). Võrreldes muude aspektidega on kutseksami sooritanud vähem kindlad, et eksam on enamiku õpperühma jaoks oluline (55% hinnang 6 või 7 palli).

Joonis 1 Õpilaste nõustumine 7-pallisel skaalal eri väidetega kutseeksami kohta (% , n=62)

Põhjustena, miks ise kutseksam otsustati teha, nimetati täiendavalt veel:

- soovi end tõestada, erialal edasi areneda, saada paremaid teadmisi, end proovile panna, kirge toidu vastu- alal kõrgemale pürgimist, huvi eriala vastu, soovi sel alal töötada jmt;.
- saada kutsetunnistus, vastav paber, kvalifikatsioon jmt;
- enda proovile panekut, soodsat võimalustksamiks, teiste eeskuju jmt

Õpilaste kommentaarid originaalkujul on toodud aruande lisan.

1.2 Hinnangud kutseeksamiks ettevalmistusele

1.2.1 Õpilaste toimetulek kutseeksami eri osadega

Koka kutseksam koosneb kolmest eri osast – kodutöö, vestlus ja praktiline töö. Eksamikomisjoni liikmetel paluti hinnata nende osadega toimetulekut 7-pallisel skaalal, kus 1 tähendas pigem halba toimetulekut ja 7 väga head toimetulekut. Eksami sooritanud hindasid erinevate osade lihtsust –raskust enda jaoks ja kommenteerisid tekkinud raskusi.

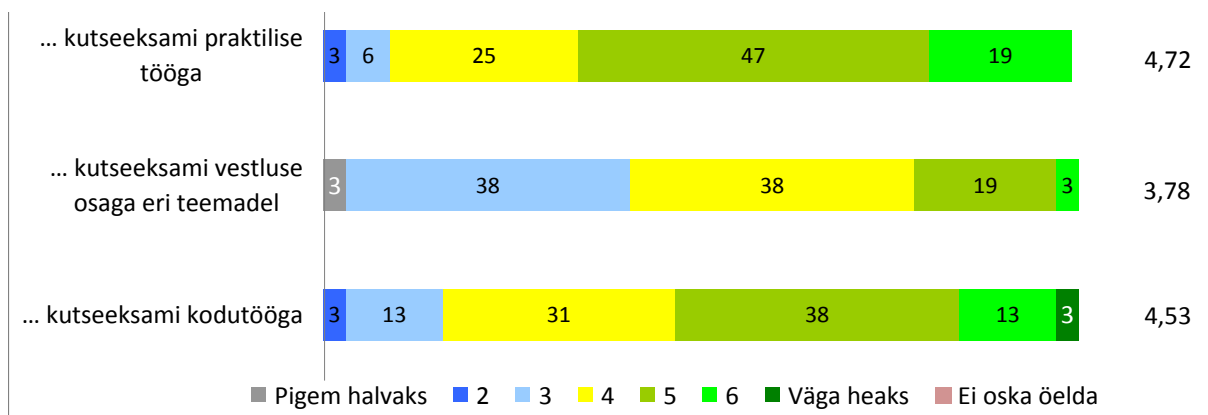
Eksamikomisjoni liikmete hinnangud õpilaste toimetulekule

Komisjoni liikmetel paluti hinnata õpilaste toimetulekut eksami eri osadega. Tulemused on toodud joonisel 2.

Kõrgemad hinnangud pälvis toimetulek kutseeksami praktilise tööga ja kodutööga. Kõige nõrgema, 3,78 palline alla keskmine hinnang anti õpilaste toimetulekule vestluse osaga. Seejuures ei hinnanud keegi komisjoni liikmetest vestlusega toimetulekut 7 palliga. Hinnangud 5-6 palli andis 7 hindamiskomisjoni liiget, so alla veerandi.

Joonis 2 Hinnangud õpilaste toimetulekule kutseeksami erinevate osadega (% , n=32 ja keskmine hinnang)

Kuivõrd heaks hindate õpilaste toimetulekut ..

Seoses **vestlusega** toodi komisjoni liikmete poolt välja tegureid, mis ei iseloomusta üksnes vestlust, vaid annavad teavet ka eksamil osalejate teadmiste kohta üldiselt, so kuidas kutse taotleja oskab paigutada oma teadmisi kindlasse konteksti, oma juttu struktureerida, tegevusi põhjendada, tunda ära, kas õpitud on mõistetud sisuliselt või on asjad lihtsalt pähe õpitud.

Probleemina toodi esile julguse puudumist oma mõtete avaldamiseks, täpsustavate küsimuste esitamise tõlgendamist rünnakuna, ei-jah vastuste eelistamist täislausetele jmt.

Selleks, et oma mõtteid nii kutseksamil kui hilisemas töös oleks võimalik paremini väljendada, vajab see harjutamist:

- *Omas koolis kasutame vestluse harjutamiseks suulisi vastamisvõimalusi, näites suuline arvestustöö, mitte kirjalik test, rühmatöö ettekanded.*

Samas esines ka hinnang, mis seadis vestluse vajalikkuse kahtluse alla (*Sõnavara on lastel üldiselt kehv, hea test hoiaks aega kokku ja aitaks konkreetselt hinnata õpilase teadmisi*)

Komisjoni liikmete hinnangud seoses vestluses avalduvate nõrkade kohtadega originaalkujul on toodud aruande lisas.

Kodutöö osaga toimetuleku keskmine hinnang oli 4,53 palli. 5-7 palliga hindas õpilaste toimetulekut kodutöö osaga 54% ja 2-3 palliga 16%.

Kodutöö puhul toodi komistuskividenäena esile erinevaid tegureid:

- tervikpildi loomist eri aspektides, sh kalkulasioonide koostamisel, hinnaarvestusel, menüü loomisel, töö eri osade sidumisel ühtseks tervikuks;
- arvutikasutust, sh arvutigraafikaga toimetulekut;
- vajakajäämisi suhtumises, sh oma töö läbilugemist;
- raskust määratleda õpilase ja õpetaja töö osakaalu.

Komisjoni liikmete poolt esile toodud probleemkohad kodutöö osas on originaalkujul toodud aruande lisas.

Kõige kõrgem hinnang anti õpilaste toimetulekule kutseeksami **praktilise tööga** – 4,72 palli. Seejuures üle keskmise, 5-6 palliga hindas selle osaga toimetulekut 66% ja alla keskmise, 2-3 palliga vaid 9% hindamiskomisjoni liikmetest.

Praktilises töös toodi probleemidena esile liigset kinniolekut retseptis, õpitu vähest kasutamist, praktika vähest ühitamist teooriaga, tööde ajastamisega seonduvat, vähest loomingulisust ja empaatiavõimet kliendi teenindamisel. Hinnangud originaalkujul on toodud aruande lisas.

Eksamitulemuste kohta antakse komisjoni poolt ka **tagasisidet koolile**.

Vastanutel paluti valida etteantud vastusevariantide seast, kuivõrd detailne on koolile antav tagasiside eksamitulemuste kohta. Hindamiskomisjoni liikmete vastused koolile antava tagasiside detailsuse kohta erinesid toitlustuse valdkonnas vastajast olenevalt märkimisväärselt. Tõenäoliselt kasutatakse eri aegadel ja ka eri koolides toimuvatel kutseeksamitel erinevaid vorme tagasiside andmiseks koolile. Oma osa on ka koolipoolsel initsiatiivil tagasiside saamiseks.

Idealis nähti eksamitulemuste tagasisidestamiseks ette eri variante, sh selliseid, mis võimaldavad õpetajatel arvestada vajakajäämisi, mis ilmnisid nende õpilastel eksami käigus. Ettepanekud tagasiside andmiseks olid järgmised:

Eelmise küsimuse 2. variant (õpilaste kaupa iga osa koondtulemus) on piisav. Ei suuda igat detaili analüüsida, kõik kes on huvitatud saavad veel asju täpsustada
eksamikomisjonil peaksid kirjas olema kõik kommentaarid - mille eest punkte maha võeti (millised olid eksimused, eriti puudutab see toitude välimuse ja maitse hindamist - tempo liiga kiire - ei jõua kommentaare kirjutada)
võimalikult detailne
Igale sooritajale individuaalselt kindla vormi järgi paber kandjal
õpetajatele täpne arendamist vajavate osade kohta
Kui õpilane tunneb huvi, siis iga õpilase kohta detailne tagasiside.
Õpilane peaks tagasisidet saama kõigi ülesannete sooritamise kohta, tagasisides peaksid välja olema toodud mille eest punkte on maha võetud. Põhimõtteliselt peaks olema võimalik kutseksam sooritada 100 punktile (täna sel päeval pole see võimalik olnud)
Pole halba ilma heata. Mida detailsem, seda parem. Samas ajaressurs ei võimalda alati väga detailseks minna.
Kõik oleneb koolist, kui aktiivselt tagasisidet soovitakse.
igale eksamitegijale tuua välja tugevused ja suurimad nõrkused.
Kuna oleme suundumas lävendipõhise õppekava poole, siis võiks ka tagasiside olla õpilase saavutusi soovituga võrdlev - välja võiks olla toodud õpilase tugevad küljed (rohkem kui keskmisel tasemel pädevused) ning tema arendamist vajavad küljed.
Kui on head hindamiskriteeriumid, siis iga eksamiosa kohta õpilasele. Kogu grupile - koondtagasiside. Kodutööde osas - iga osa kohta tagasiside õpilastele/komisjoni koond. Vähe on siin ainult lõpptulemusest/punktidest ja sellest, kas sai läbi või mitte.
koka eksamil saab igaüks individuaalset tagasisidet soovi korral
Segab see, et ei tohi ju kõigi kuuldes infot jagada. Seega peaks eksam kestma mitte 10-12 tundi, vaid enam. Alati on antud infot, kui seda on õpilane küsinud individuaalselt.
arvan, et praegu variant on sobiv
Vajalik iga eksami osa koondtulemust teada.
Eksamil kaasas oleval kutseõpetajal on võimalik alati saada otsest tagasisidet oma õpilaste kohta peale eksami sooritamist, samuti on see võimalus õpilastel.
Õpilase põhine
Kõigile õpilastele personaalne, kindlate üheselt mõistetavate kriteeriumide alusel. Näiteks nii nagu Noorusliku Kevade võistlusel sel aastal.
Iga õppija võiks saada personaalset tagasisidet hamburgeri efektiga.
Leian, et tagasiside on piisav. Komisjon on olnud alati nõus ka individuaalselt tagasisidet andma.
minu kogemuse kohaselt kõik, kes on huvi tundnud tulemuste vastu detailsemalt, on selle ka saanud

Õpilane peaks saama tagasisidet iga eksamiosa kohta. Antud juhul: eksamiaruanne - peaks andma teada iga osa kohta punktid; praktiline teostus- punktid roogade eest ja köögitöö ning teeninduse eest. Koka eksamil on praegu tavaliselt päris korralikult antud tagasisidet. See sõltub ka eksamikomisjonist.

eksamil võiks iga õpilase kohta olla konkreetne hindamisleht, kus on vajalikud kriteeriumite read mida saab hindaja täita ja selle lehe võiks õpilane eksami lõppedes endale saada.

Lisaks kirjalikele punktidele antakse tagasiside komisjoni liikmetelt suuliselt antud eksami üldise taseme kohta: tehnoloogilised võtted, ajagraafikust kinnipidamine, portsjonite suurused, välimus ja maitse, tuuakse välja enamlevinud vead ja ka "üllatajad". Sama info võiks olla kooli esindajale ka kirjalikult kindlas vormis, et ei sõltuks komisjoni esimehe sõnade rohkusest või kasinusest.

Eelpooltoodud ettepanekud väärivad analüüsi, et valida, millised/milline tagasisidevorm vajaks edaspidi rakendamist kõikides eksamikohtades.

Õpilaste hinnangud eksami eri osade raskusele

Analoogselt eksamikomisjonide liikmetega hindasid ka õpilased kutseeksamite eri osade raskust enda jaoks. Kui komisjoni liikmed hindasid õpilaste jaoks raskeimaks vestluse osa, siis õpilaste poolt peeti raskemateks just kodutööd (45% hinnangul küllalt suur osa sellest raske) ja eksami praktilist osa (21% hinnangul küllalt suur osa raske) võrreldes vestlusega (vaid 6% hinnangul enamik selle teemasid rasked).

Kodutöö raskusena mainiti õpilaste poolt sagedamini:

- o kalkulatsioonide koostamist;
- o tehnoloogilisi kaarte;
- o ajagraafiku koostamist;
- o kogu töö kokkupanekut selle uudsuse, juhendite puudumise tõttu korrektses vormis ja kirjakeelt kasutades;
- o mahukust.

Praktilise töö puhul toodi suurima raskusena välja aja sisse mahtumist, graafikus püsimist ja pingesituatsioonis tegutsemist. Lisaks mainiti raskusi erinevate roogade valmistamisel.

Vestluse puhul toodi õpilaste poolt välja erinevaid raskusi valmistavaid aspekte, sagedamini raskusi suulisel eneseväljendusel, närvisolekut, oma tegevuse põhjendamist, sh selgitusi veakohtade ja vähe praktiseeritud asjade kohta jne.

Õpilaste poolt nimetaud raskused eksami eri osade puhul on originaalkujul toodud aruande lisas.

1.2.2 Ettevalmistuse ühtlus kutseeksamiks sõltuvalt koolist

Komisjoni liikmetel paluti hinnata 7 pallisel skaalal, kuivõrd ühtlane on õpilaste ettevalmistus kutseeksamiks erinevates koolides eri aspektide osas – teooria, ülesannete lahendamine, praktilised oskused, töösse suhtumine. Keskmised hinnangud skaalal, kus 1 tähendas väga ebaühtlast taset ja 7 ühtlast taset, jäid vahemikku 4,13 -4,39 palli, mis tähendab, et hinnangud õpilaste ettevalmistuse taseme ühtlusele eri aspektides ei erinenud oluliselt. Mõnevõrra ebaühtlasemaks hinnatiksamile tulijate ettevalmistust teooria osa ja praktiliste oskuste puhul (4,13 ja 4,16 palli) võrreldes erialaga seotud ülesannete lahendamise (4,28 palli) ja suhtumisega töösse (4,39 palli). Samas peab märkima, et vastanud polnud oma hinnangutes üksmeelsed. Keskmise, neljapallise hinnangu kõrval oli pea võrdselt neid, kes hindasid õpilaste taset eri aspektide osas sõltuvalt koolist pigem ebaühtlaseks (1-3 palli) ja neid, kes pidasid seda pigem ühtlaseks (5-7 palli) .

Kõikide aspektide osas pidasid õpilaste ettevalmistust kutseeksamiks ebaühtlasemaks eksamikomisjonis olevad tööandjate esindajad.

Eri koolide õpilaste **ebaühtlasi teadmisi teooria osas** seostati erinevate põhjustega.

Enamlevinud põhjendused puudutasid:

- õpetamise taset eri koolides, sh nii kutseõpetajate teadmisi, oskusi kui väheste seoste loomist ainete vahel, teadmiste kinnistamist, kasutatavat metoodikat jms (*Kutseõpetajate teadmistega ning kooli juhtkonna nõudmistega, eesmärkidega; Õpetaja õpetamismeetodid (tuubitakse teooria pähe, kuid ei osata seoseid luua ja mõtestatult ja süsteemselt teemat käsitleda; Õpetajad õpetavad oma ainet, seoseid teiste ainetega leidmata üldainete õpetajad ei integreeri oma ainet erialaga piisavalt; ei ole selget nägemust, mida peaks õpilane teooria osas teadma; Teoreetilisi teadmisi õpitakse suures osas kirjalikult, eksamil vastatakse suuliselt ja see põhjustab ebakindlust suuliselt väljendamisel; Kutseõpetajate oskused on erinevates koolides erinevad. Osades koolides on näha eksamitöodes ühesuguseid vigu);*
- õpilaste huviatust nii erialast kui kutseeksami sooritamise suhtes üldiselt, eksami kohustuslikkust või mittekohustuslikkust (kohustusliku eksami puhul tase ebaühtlasem).

Komisjoni liikmete põhjendused teooria ebaühtlase taseme kohta erinevates koolides on toodud aruande lisas originaalkujul.

Praktiliste oskuste taset hindas 1-4 palliga, so pigem ebaühtlaseks, 20 vastanut.

Paktiliste oskuste ebaühtlast taset seostati lisaks koolist ja õpetajatest tulenevatele asjaoludele veel:

- õpilaste praktilise õppe võimaluste ja tasemega nii koolis kui praktikakohtadel ettevõtetes (*Praktilised oskused kujunevad pidevalt harjutades, tulemused on otseses sõltuvuses kooli praktikabaasist ja praktikaetevõtetest - milliseid tegevusi sai praktikant harjutada; praktikakohtade valik on mõjutanud. Õpetamine ja õppimine koolis on olnud rohkem teoreetiline. Nendes koolides, kus õpilased saavad õpingute ajal kõõgis toimetada, on paremad oskused; Praktiliste oskuste erinev tase sõltub kooli tehnilisest baasist, rahalistest võimalustest praktiliste tundide jaoks, kutseõpetajate oskustest. Väga suur osa on siin ettevõtte praktilal. Väga tähtis on, kus keegi praktilal oli(ettevõtte ja samuti kuidas praktilal juhendati jne)*)
- õpilaste endi erinevusega (*Samast koolist võib tulla erinevatel aastatel täiesti erinev kaader eksamile jmt*);

Komisjoni liikmete hinnangud praktiliste oskuste ebaühtlase taseme põhjuste kohta on toodud aruande lisan originaalkujul.

Eksamikomisjoni liikmete hinnangud kutseeksami sooritajate **ebaühtlasele tasemele ülesannete lahendamisel** seostusid samuti enamasti:

- koolide ja sealsete õpetajate erineva suhtumise ja õpimeetodite rakendamisega (*Arvan, et probleem on kooli õppekava korralduses ja õpetajate oskustes. Ka ühe kooli piires on lähtuvalt õpetajast tase erinev; Kutseõpetajate teadmistega ning kooli juhtkonna nõudmistega, eesmärkidega, keelebarjääriga; kas ja kui sageli on neid ülesandeid realselt saanud täita; Ei pöörata piisavalt tähelepanu iseseisvuse arendamisele. Õpimeetodid ei toeta ülesannete iseseisvat lahendamist jne*);
- ning ka õpilaste matemaatikaoskuse, suhtumise ja võimetega (*Põhikooli õpilastel on väga paljudel raske matemaatiliste arvutusülesannete lahendamine;. Õppijad on erineva õpivõimega jms*)

Komisjoni liikmete hinnangud originaalkujul on toodud aruande lisan

Erinevusi **suhtumises töösse** seostati erinevate teguritega, kuid eri vormis toodi olulisena esile õpilase motiveeritust, mis saab alguse juba kodust, eriala ja ka kooli valikust. Olgu siinkohal näitena toodud üks terviktsitaat:

- *Tundub et kõik algab kodust. Seejärel motivatsioon, milleks kooli tulla. Kui need esimesed on positiivsed, siis saab kool midagi pakkuda. Kui mõningates koolides panevad õpetajad kogu energia õpilaste puudumiste, tagaotsimiste jms. sotsiaaltöö peale, siis paraku õpetamiseks aega ei jää. Samuti on märgatav vahe põhikooli- ja gümnaasiumijärgsetel õppijatel. Viimastel on suhtumine hoopiski parem, on väljakujunenud vastutustunne ja töödistsipliin. Koolidel on siin punktis see vahe, et nimekamasse/prestiizemasse kooli lähevadki need, kellel elu jaoks sihid selged, mitte nii nimekatesse satuvad need, kes*

tahaks/peavad lihtsalt kuskil olema. Ja see mõjutab loomulikult ka koolide võrdlemisel võtmetulemusi, ehk kutseeksami sooritamist..

Samas nähti ka koolil olulist rolli õpilaste suhtumise kujundajana läbi seal valitseva õhkkonna, juhendajate suhtumiste (*Töökorraldus koolis. Kui õppetöös kasutada rohkem projektitööd, kus õppijatel on oma õigused ja vastutusala/piirkonnad, toimub päris eluliste situatsioonide lahendamine ning õpetajad ja õppijad on ühine meeskond...; juhendajate halva suhtumisega töösse, sh ka praktikajuhendajate; Kooli üldine suhtumine töösse. Praktika ettevõtetes suhtumine praktikanti, töösse, praktika ettevõttes töötajate omavahelised suhted, samuti ka praktikandi juhendamine).*

Komisjoni liikmete hinnangud õpilaste erineva töössesuhtumise kohta originaalkujul on toodud aruande lisas.

Kuna paljud tegurid, mida toodi eri aspektides esile seoses õpilaste ebaühtlase ettevalmistusega, seonduvad kooli õppekorralduse, õpetamise taseme ja õpetajatega, pakuti **võimalike lahendustena õpilaste ettevalmistuse taseme ühtlustamiseks** välja:

- koolidevahelist koostööd eri aspektides (*Koolide koostöö. Õppepäevad pedagoogidele; Sarnased praktika paigad, ühtne süsteem. Koolid võiksid jagada oma kogemusi ja anda ka hinnanguid erinevatele praktika paikadele; Koolide ja peakokkade omavaheline ümarlaua loomine. Et teadvustada ja ühtlustada ühtset kokanduslikku mõtteviisi; Töötajate/õpilaste vahetus, juhendajate vahetus; praktikavõimaluste pakkumine teiste kolide õppebaasides);*
- õpetajate arendamist läbi stažeerimise, meeskonnatöö õppimise, koolituste ja õpetajate taseme testimise (*Õpetajad peaksid vähemalt 2. ja 3. kursusel olema rohkem juhendajad ja õpilasi suunavad; Just õpetajate erialased täiendkoolitused, mitte peaaesjalikult pedagoogilised koolitused. Koolid peaksid aktiivsemalt kasutama võimalusi õpetajate saatmiseks ka välismaale praktiseerima; Kutseõpetajate täienduskoolitused ja stažeerimine nii ettevõttes kui ka teistes koolides. Praegu on võimalus stažeerida teistes koolides vaid keeleõppe nime all. Luua kutseõpetajate taseme testimise süsteem;*
- õppematerjalide ühtlustamist (*Õppematerjalid, mis on selged ja arusaadavad nii õpetajatele kui õpilastele. Praegu ei tea ka tihti õpetajad mida nad täpselt peaksid õpetama ja kuhu oma õpetusega välja jõudma);*
- kutseeksamite ühtlustamist, sh läbi komisjoni liikmete koolituste (*Osapoolte koolituses: 1. kutseõpetajatele eksamijuhendi üheses mõistmises 2. hindamiskomisjoni liikmetele*

täpsemate hindamiskriteeriumide lahtikirjutamises ja selgitamises, et ei tekiks suuri erinevusi punktide panemisel.:

- Kutseksami korra muutmist. Selles osas toodi välja vastandlikke seisukohti-kutseksami sooritamise õigus võiks olla vaid parimatel vs kutseksam kõigile kohustuslik.
- Valiku tegemist koolidest, kus koka eriala õpetada (*Kõik senised kokakoolid ei peaks ki kokkasid koolitama, riiklik tellimus võiks koonduda neisse koolidesse, kus on heal tasemel pedagoogiline kompetents ja toimub järjepidev areng ning loodud vastav baas õppekavade elluviimiseks*).

Komisjoni liikmete ettepanekud muutusteks originaalkujul on toodud aruande lisas.

1.2.3 Õpilaste hinnangud oma ettevalmistusele tööks erialal

Lisaks kutseksamitega seonduvale paluti õpilastel hinnata ka koolist saadud ettevalmistust tööturule siirdumiseks. Valdavalt hinnati koka kutseksami sooritanute poolt koolis saadud ettevalmistust tööks erialal väga heaks (37%) või heaks (56%).

Oma positiivsete hinnangute põhjendusena toodi sagedamini esile häid õpetajaid ja teadmiste/oskuste omandamist, negatiivse varjundiga hinnangud seonduvad enim praktiliste oskuste omandamise piiratud võimalustega (negatiivsed aspektid märgitud sinisega):

Põhjenda, palun, miks peamiselt?
Aga tuleb arvestada, et igal pool tehakse erinevalt
Algteadmiste toetus, praktika võimalus ja töö meeskonnana.
Annab lootust tulevase töö leidmisel.
Eelnevad teadmised praegu puudusid
ei hakka sellel erialal tööle.
Ettevalmistus on hea olnud, aga alati saab paremini.
Harjutasime küll aga mitte piisavalt.
hea praktika kogemus
Head baasteadmised saab.
Head praktilised tunnid, samuti olid väga head teooria tunnid
Head õpetajad (2)
Head õpetajad, tugevad erialalised ained.
Keskendutakse liiga palju suursöögil restoranis töötamiseks.
Koolis pole võib-olla piisavalt kõike saanud läbi teha.
kuna alused on head
Kõiki teadmisi läheb tulevikus vaja sellel erialal töötamisel.
Küllalt põhjalik materjal.
Muidu hea, aga kogemusi jääb veel 2 aastaga vajaka
Olen saanud palju kogemusi ja erialaseid teadmisi.

Olen saanud palju tarkust, nii praktikas kui ka teoorias.
Olen tubli
On väga hea kursuse juhataja.
Palju praktilisi tunde.
Paremad teadmised, tehnilised oskused
Praktika tunde oli liiga vähe.
Praktika, kogenud õpetajad
Praktikal õppisin rohkem.
Praktikat oleks võinud rohkem olla
Praktiline töö ja teadmised.
Praktilist õpet oli vähe.
Põhikooli baasil.
Põhitõed on selged ja praktilist poolt on ka palju olnud
Sain koolist palju nippe juurde.
Teoreetiline ok ja praktiline vajab lihvimist
teoreetilist osa
Tööandja vaatab paberit.
Vastaval erialal oleks rohkem praktikat vaja.
Väga heade õpetajate koostöö pärast
Väga targad õpetajad, kes oskavad oma teadmisi edasi anda
Vähe praktilisi oskusi, palju iganenud teooriat.
Vähe praktilist
Õpetatakse suht peensuseni asju, mida kodus ei oskaks.

1.2.4 Toimunud ja vajalikud muudatused õpilaste ettevalmistuses

Enam kui pooled kokk I eksamikomisjoni liikmetest (54%) leidsid, et õpilaste ettevalmistus kutseeksamiteks on viimastel aastatel kas oluliselt või mõnevõrra paranenud, 28% hinnangul pole toimunud muudatusi ja 12% hinnangul on õpilaste ettevalmistus kas oluliselt või mõnevõrra halvenenud. 6%, kes osalesid eksamikomisjonis esimest aastat, ei osanud muudatusi hinnata.

Tulemuste paranemist seostati enamasti õpetajate ettevalmistuse paranemisega läbi koolituste, kutseeksamite nõuetega kurssiminemise, juhendamise taseme tõusu jms, samuti praktiliste oskuste omandamise paremate võimalustega. Samas toodi välja ka treenituse mõjul kutseeksami tulemuste paranemist, mis ei pruugi olla seotud õpilaste tegelike oskuste kasvuga.

Kutseeksamite tulemuste paranemise kohta toodi välja järgmisi mõtteid:

kutseõpetajad on ise osalenud kutseeksami komisjonide töös; praktilise õppe võimalused koolis on paremaks muutunud, ilmunud on hulgaliselt õppekirjandust, toimunud on õpetajate koolitused
---

Teooria tundmine - uue, täiendatud õpiku "Kulinaaria" järgi on õppimine lihtsam ja arusaadavam, õpetajatele/juhendajatele on tehtud koolitusi, praktilised oskused on oluliselt paranenud. Ka praktikaettevõtete juhendajatele on tehtud koolitusi. Ning põhjuseks võib ollagi kõikide osapo olte koostöö ja huviatus.
õpetajate pideva koolitusega, toimub igaaastane kutseksami tagasiside analüüsimine
Praktiline osa on teadlikum ja maitsvam.
teooria tundmine
Õpilane on rohkem eksamiks treeninud - mis aga ei näita õpilase tegelikke oskusi. Pigem ühekülgne,
mõningate õpilaste individuaalne meisterlikkus
paranenud on kodutööde tase aga arvan ,et see on pigem tänu õpetajate tööle. Praktilised oskused sõltuvad suuresti koolist
Kodusel tööd on läinud paremaks, juhendajad on usinamad
Õpetajate koolitused on kaasa aidanud ja õpetajate aktiivne osalemine eksamikomisjonides
õpetajaid on kutseksamite nõudmiste osas treenitud.
Paranemine on kahjuks aruande osas , see on tavaliselt seotud suure harjutamisega (harjutatakse ju konkreetset menüüd), samuti on siin ka suur osa õpetajate töö, kes kontrollivad aruande mitu korda läbi. Teooria osas ei ole paranemist märgata, kuigi õpilased õpivad. Paljud õpilased satuvad eksamil väga pingesse ja ei suuda õpitud meenutada. Praktilises osas kipuvad me nüüd ja toidud korduma, nii ühes koolis kui ka erinevates koolides.
Õpilased on korrektselt riides, toidud mida serveeritakse, on natuke põnevamad.
Õpetajad on ise õppinud paremini juhendama ja kolleegidega kogemusi vahetanud. Samuti on koolitustel analüüsides käsitletud näiteid reaalsete eksamitööde näol (ilma tiitelleheta ja anonüümselt). Samuti on oldud kutseksamil vaatlejateks ja seeläbi arenenud

Tulemuste halvenemist seostati põhiliselt õpilaste vähese motiveerituse ja huviatusega eksamist:

kutseksam on kooli edukuse näitajaks tehtud. Õpetajate huvi edukuse näitamisel on suurem kui õpilaste huvi ja motivatsioon kutseksami sooritamiseks, kuivõrd töödaja siiski kutsetunnistust enamasti tööle suunduvalt noorelt ei küsi.
Teooria tundmisega.
õpilaste poolse ükskõiksusega
Kutsekoolidest tulevate õpilaste madal õppedistsipliin ja õppimisvõime ning tahe.

Vajalikud muudatused koolides parandamiseks õpilaste ettevalmistust tööturule siirdumiseks

Tuginedes vajakajäämistele, mis kutseksamite käigus komisjoni liikmetele on ilmnunud, toodi välja rida ettepanekuid muutuste sisseviimiseks õppetöös. Toome need originaalkujul ära allpool:

Praktikakohtade valiku tegemisel pakuvad mõned praktikakohad õpilasele kohaleilmumise eest raha ja see on vale. Kui õpilane tahab kohe raha siis on ta vales kohas- oma töö eest saab raha kokk, õpilane alles õpib kokaks.
süsteemne õpetus, millele aitab kaasa õppetöökorraldus
vastutuse andmine

Rohkem iseseisvat tegutsemist, mõtlemist, kaasaraäkimist.
Õpetada nii, et õpilased huvituksid. Õpetada olulist, keskenduda põhilisele, seostada praktikaga, pidevalt lõimida.
Mitte nii palju harjutada kutseeksami sooritamiseks.
rohkem praktilise õppe sidumist teooriaga ja vähem sellist teoreetilist õpet, mida tööturg ei vaja. Selgem peaks olema ka mida tööturg vajab, missugused peaksid olema kooli lõpetava koka oskused ja teadmised
Raske küsimus. Võib-olla kohandada õppekava rohkem vastavalt õppijate vajadustele ja võimetele, kasutada moodulõpet. Kui õppija jätab kooli pooleli, on mingi tase taskus olemas.
Õpilastel võiks olla võimalus valida oma suund. Koos õpetajaga vaadata, kas restoraniköök või suursöök.
Rohkem tähelepanu hügieenile ja toitude maitsestamisele
Rohkem mitmekülgset praktilist (õppe)tööd, selle põhjal oleks võimalik ka teooriale elulähedasemalt läheneda (erinevaid teemasid ühendavad projektülesanded, millel on ideaalis praktiline väljund)
Õppekava järgimine. Praktilised (oskused) ja teoreetilised teadmised - nende seostamine. Kasutada õpikuid teooria õppimiseks, tunniaega mitte raisata teooria ette lugemisele. Näited /õpilastelt ja õpetajatelt/ elust, köögitööst, videod, praktika.
töösse suhtumist tuleks õpetada, vahet pole mis töö on, elementaarne tööharjumus
a) ühtsed õppematerjalid b) õpetajate ühene mõistmine c) praktikabaasid
Koolides on vähe õpetajaid kellel on praktiline töökogemus toitlustusettevõttes Kool peaks koostööd tegema peakokkadega, kes võiksid koolis läbi viia praktilisi tunde.
pigem on küsimus tööturu ootustes ja vajadustes. samuti on probleemiks õpilaste liiga varajane tööle siirdumine ja seetõttu õpingute katkestamine
Muuta ära riiklikud õppekavad. Juba vundament on mäda. Võtta üle parim teistest põhjamaal toimivatest süsteemidest. Viia sisse muutusi õppesüsteemis (rohkem õpilaste viibimist ettevõtte praktilal. Nii tekib kontakt tööandjate ja tulevaste lõpetajatega. Vähem teooriat tundides ja rohkem praktilist õpet üldse.
Praktika ja praktilise töö osatähtsus võiks olla senisest veelgi suurem.
Praktikakohtade kaardistamine ning õppeasutuse poolt õpilaste praktikakohtadele suunamine. Kutseõpetajate taseme tõstmine (sõltuvalt koolist). Õppetöösse ettevõtjate/ praktikute kaasamine lektoritena/ juhendajatena. Sageli pööratakse rõhku rohkem kvantiteedile, mitte kvaliteedile. S.t. juhtkond on huvitatud võimalikult suure hulga õpilaste vastuvõtmisest ja hoidmisest. Prioriteet ei ole õpilaste teadmiste kvaliteet kooli lõpetamisel.
Õppekava paindlikus, õppija individuaalsete vajaduste arvestamine.
Projektitöödena tehtav õpetus, õpperestoran, õppebistroo, kust saadakse reaalne eluline kogemus.
Individuaalne praktiline töö õppekõrgis
Õppekava arendus - koostöö tööandjaga; õppeprotsessi korraldus ja rakendamine, õpilaste sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste arendamine, hindamine
Õpilaste võime õppida on muutunud. Võimalikult palju peaks tegema praktilisi töid koolis koos tagasisidega (tunni analüüsiga).Eneseanalüüsi kasutada võimalikult palju.
Õppekava 2 aastat teooriat koos õppekõogi praktikumiga ja siis 1,5 aastat puhast praktikat erinevates ettevõtetes.

Õppimine ja õpetamine meie koolis võimaldab õpilasel saada hea ettevalmistuse tööturule siirdumiseks. Praegune koka kutseksam ja sellest tulenev lõpueksam aga ei mõõda õppija tegelikku valmisolekut tööturul hakkama saamiseks. Eeltöö on liiga mahukas ja siin saab kasutada abi. Praktilist tööd saab samuti ette harjutada.

1.3 Koka kutseksami ülevaatlikkus

Eksamikomisjoni liikmetel paluti hinnata 7 pallisel skaalal, kuivõrd hea ülevaate annab kutseksam:

- 1) selle sooritajate ettevalmistusest, koolis omandatud teadmistest, oskustest, hoiakutest ja
- 2) kutsestandardis kirjeldatud oskustest, teadmistest (kompetentsidest).

Mõlemas aspektis hinnati ülevaate saamist pea võrdse keskmise hinnanguga- vastavalt 4.78 ja 4.77 palliga.

Küsimusele, millised koolis õpitud teadmised, oskused, hoiakud jäävad eksami käigus mõõtmata, vastati järgnevalt:

Õppekõikides ära KEELATA puljongipulbrid, kontsentraadid, fondid. Sellisest rämpsust ei keedeta veinikastet. Kokanduse alustala on puljong
õpetamise süsteemsus
Teooriaküsimused kutseksamil on liiga väheseid teadmisi näitavad
Teooriaosa võiks olla suurem. Sest praktilise poole valmistavad eksamisooritajad ette, teevad läbi ja lihvivad kordi. Aga teooriat täpsemalt ette ei teata. Ja ühe/kahe ebaõnnestunud küsi muse järgi võib eksaminandil kehvasti minna.
Kirjalik osa juba väga standardne, võetakse juba valmisolevaid töid
Õpitav teooria maht on väga suur. Eksamil puudutatakse sellest vaid loteriikorras väga väikest osa - 3 küsimust. Tõenäoliselt laialdasem kirjalik test hõlmaks rohkemat.
Tehnilised oskused on suhteliselt nõrgad. Koolis võiks õpetada ka loovust.
iseseisva tööplaneerimise ja kalkulatsiooni osas kuna koolis eelnevalt vaadatakse tööd üle. On olnud töid, kus on näha veel punasega parandused.
Praeguse eksamikorralduse puhul on eksamiks valmistumine pigem konkreetse ülesande sooritamiseks treenimine, mitte laiapõhjaliste oskuste kogumine
Suuresti sõltub koolis omandatu õpilase enda soovist õppida ja harjutada.
pigem on kokaksam liiga mahukas ja laialivalgus
põhiteadmised ja oskused- sooritatakse ju see töö, mida on piisavalt harjutatud(kui on) kui õppur sooritaks roa valmistamise retseptijärgi, ehk pole ette teada mis roog tuleb, saaks selgem ülevaate põhitõdedest ja toiduvalmistamise oskustest
Praegusel kujul valmistub õpilane praktiliselt oma kolmeks toiduks, kas ta ka midagi muud oskab kutseksamil ei kontrollita.
Oskusest töökohas toime tulla.
Kolm teooriaküsimust on ilmselgelt vähem, kui kulinaaria õpikus sisalduv.

Koolis on eksam ettevalmistatud õpetaja juhendamisel, iseseisvust jääb õppijal puudu, ka vastutust.
Rahvusköögid, kuumad joogid, tervislik toitumine
kui eksam toimuks realselt töökeskkonnas ja töö situatsioonis, näitaks tulemus tegelikku toimetulekut. Hetkel esitletakse koolis pikalt treenitud kolme rooga, mis ei anna ülevaadet tegelikust valmisolekust tööeluks,
Õpilane kasutab eksamil vaid osa oma oskustest. Valmistehitud menüüd, palju kordi läbi tehtud toite. Sageli toidud, menüüd korduvad. Tekib küsimus kas ta oskab ka midagi muud teha? Parem võiks olla tööd kalkulatsiooni, menüü koostamise osas, tehnoloogiakaardi kirjutamise oskus vajab samuti lihvimist.
Tooraine tundmine on väga halb aga sellest kõik algab.
Teadmiste osas seostamisoskus, praktilises teostuses tööplaneerimine, ajakasutus, kalkulatsioonide koostamine.

Eksamil on raske saada ülevaadet vaatamata selle põhjalikkusele, ka osa [kutsestandardis](#) toodud kompetentside kohta:

Millised kutsestandardis kirjeldatud teadmised, oskused, hoiakud (kompetentsid) jäävad kutseksamil mõõtmata või mõõdetakse vaid osaliselt?
Toimetulek ootamatusena- tooraine puudumine või üllatustooraine lisandumine.
põhitehnoloogiad, meeskonnatööoskused
Paljud
meeskonnatöö, teistega arvestamine.
Kuna õpilased on eksamil närvis, siis nende tegelikud oskused võivad märkamata jääda.
Võõrkeeleoskus
Osalemine meeskonnatöös. Mõnes võõrkeeles enda väljendamine kultuuride mitmekesisuse mõistmine
praeguse praktilise eksamiga mõõdetakse seda, kuidas õpilane on selgeks õppinud kolme toidu valmistamise, peaks aga ülevaate saama laiemast spektrist.
Taas teooriaga seonduvalt võib juhtuda et mõõdetakse aga ka vastupidi.
nii teadmisi kui ka praktikat mõõdetakse osaliselt.
mõni hinnatakse üle. I kokajärk peab oskama valmistada toitu etteantud ju hendi järgi. Tegelikuses planeeritakse aga toit ise ja siis teostatakse arvutused.
Näiteks eritoitumisega seonduv...
oma töö planeerimine, säästlik töötamine jne
eksam võiks olla lihtsam ja rohkem rõhku praktilistele oskustele panev
sotsiaalne suhtlemine, stressitaluvus
kuna hinnatavad oskused on täpselt määratud, saab neid enam-vähem mõõta. Mõõtmata jäävad täielikult hoiakud
Kaetud piisavalt.
Ettepanek puudub.
Meeskonnatöö.

Koka kutseksam on mitmeosaline ja hõlmab nii kodutööd, teooriat ja praktilist tööd. Arvad, et õpilane näitab sellega oma teadmisi ja oskusi ja ka hoiakut töösse.
neid on
Kõik on pealiskaudne, testiga saaks lühikese ajaga palju rohkem õpilase oskuste kohta teada ja praktilises töös võiks ette kirjutada erinevad tehnikad ja töövõtted mida õpilane peaks kasutama praktilises eksamis.
Näiteks töökeskkonna-alaseid teadmisi, koostööoskusi ja majanduslikku mõtlemist praeguse koka eksamiga ei mõõdetata, kuid igapäevases töös eeldatakse nende olemasolu.

Kutseksami läbiviimisel muutmist vajavad tegurid

Eksamikomisjoni liikmetel paluti oma kogemustele toetudes hinnata, mida nad praeguste eksamite puhul muudaksid:

Mida Te muudaksite oma valdkonna kutseksamite korras või sisus?
Iga aasta muutuks natuke toidukorvi sisu kuna ringleb eelmiste aastate töid, mille pealt cypaste teha
eksami sisu
sisu vajab kaasajastamist. Kutseksami sisu on aastaid muutumatu olnud
koka eksami teooriaosa kirjalikuks.
teeksin lihtsamaks
Laseks mõne praktilise ülesande kohapeal teostada (etteantud retsepti järgi toidu valmistamine)
teooria osa võiks kontrollida testi vormis, kodutöö osa muuta väiksemaks, praktiline eksam selgemate hindamiskriteeriumitega.
Teooria eksamil võiks muuta intervjuu testiks, hoiaks kokku aega ja tulemus oleks objektiivsemalt hinnatav.
Kutseksami ja hindamisjuhendid peavad olema täpsemad. Kõik peab olema üheselt mõistetav ja hindamiskomisjon peaks hindama ühtsete kriteeriumite järgi. Hindamiskomisjonide liikmetele peaks saatma eelnevalt juhendid kuidas ja mida hinnatakse.
Teooria eksam võiks olla 30-50 küsimusega valik test, kus sees on ka lihtsamaid arvutustehetega ülesandeid ja toit valmistada loosiga varem etteantud nimekirjast
Kutseksam on väga pikk ning kurnav nii kutseksami komisjonile, eksami sooritajatele kui korraldajatele. Konkreetseid ettepanekuid, kuidas eksam lühemaks muuta, mul välja tuua ei ole.
Kindlasti soovitan jätta kodutöö, teooria tundmise ja praktilise osa. Praktiline osa võiks olla selline, kus näeb rohkem õppija tegelikku erialast ettevalmistust. Nt põhitehnoloogiale põhinevad ülesanded/ mitu teeb sama ülesannet/ serveerimine - annab plusspunkte. Asjakohased hindamiskriteeriumid.
muudaks täielikult ära formaadi: erialateadmiste test+ vastavalt loosile 1 toidu valmistamine(eksamipiletid)
Test ja valmistatav roog on ette teadmata. Eksami läbiviimise aeg lühemaks.
uus kutseksami formaat - teooriatest koos arvutusülesannetega ja praktiline osa loosiga eelnevalt teada olevatest roogadest

Teoreetilise osa läbiviimise suhtes. Õpilasel peaks olema seda vähem võimalik ette valmistada. Nii saaks ka vähendada õpetajate osalemist praktilises töös. Tihti tehakse õpetajate poolt liiga palju ettevalmistusi ära.
Mulle meeldiks kui kutseksamil peaks õpilane tõmbama piletina ka roogade valmistamise (koos juhendiga), mitte nagu praegu, et õppiija on korduvalt oma kolme rooga treeninud.
Eksami tulemuste selgitamine ja põhjendamine õpilastele selgemaks ja detailsemaks.
Jätaks ära õpetaja poolt kontrollitud kirjaliku töö osa.
Teadmiste test võiks olla arvutiga täidetav, suuline teooria osa võtab liiga palju aega. Eksamipäev liiga pikk ja väsitav mõlemale poolele.
Ei muudaks.
Paljut
Esimese taseme eksamil võiks õpilastel lasta teha toite eksamipileti alusel, siis oleks rohkem näha ka tema oskusi. Õpilastel võiks olla teada konkreetset toidud, mida on kindlasti vaja teha osata kooli lõpetades ja eksamil tõmbab piletit toitude nimetustega, planeerib ja valmistab toidud, teenindab klienti. Teooriaksam peaks jääma selline, nagu on praegu.
Eelnevalt kirja pandud test ja praktiliseks tööks peale toidukorvi peaks ette andma ka töövõtete hulga, mida peab kasutama kindlasti.
Õpilane peab tundma ja teostama põhiasju iseseisvalt ja tõestama komisjonile. Eelneva kirjaliku töö maht võiks olla väiksem ja suurem osakaal eksamipäeval toimuvatel tegevustel.

Head praktikad

Oma valdkonna kutseksamite puhul toodi olulisena esile eksami praktilist osa, koolituste läbiviimist hindajatele jne.

Mis on teie valdkonna kutseksamite korras sellist, mida tahaksite soovitada ka teistele?
etteantud ülesande lahendamine eksamil
paljude erialade kutseksam pole praktilise osaga seotud. See on naeruväärne.
Eksami väga hea ülesehitus - kodutöö, teooriaosa, praktiline osa. Kõigile ühesugune; annab suurepärase ülevaate sooritaja teadmistest, oskustest, hoiakutest.
intervjuu ja praktiline töö
Iga kirjalik osa annab teatud arv punkte - lihtne hinnata.
praktilineksam on kindlasti vajalik, sellel saab õpilane näidata kõige paremini oma erialaseid oskuseid ja teadmisi
Tegelikult on koguksam ju päris põhjalik ja head ülevaadet andev.
hinnatakse teooriat ja siis toimub praktiline töö
Ei oska midagi välja tuua
Senise - kodutöö, teooria tundmise ja praktilise osa - soovitatakse teistel kasutada. Aga nende erialade kontekstis.
koka kutseksam on liiga mahukas nii õpilasele, kui ka kontrollijatele, selletõttu ei soovitaks sellest vanast formaadist enam midagi
komisjoni liikmete kompetentsus, hea meeskonnatöö vaim
Eksam on kompleksne ja hõlmab nii kirjalikku, suulist, kui praktilist osa. Võimaldab näidata õpilastel erinevaid oskusi. Kuigi aruanded on suuresti juhendajate lihvitud.
Ettepanek puudub.

Kahjuks puudub mul piisav info teiste kutseksamite korralduse kohta.
Väga praktiline eksam, mis väljendab väga hästi praktilisi oskusi, mida töandja meilt ootabki.
Kirjaliku kodutöö praktiline teostus.
Praegune eksamite kord sai 2002 aastal hästi välja töötatud. Õpilastel oli huvitav seda teha ja nad töötasid väga motiveeritult. Kahjuks on hakanud eksamitööd korduma, isegi sarnaste vigadega.
Ei oska midagi esile tuua.
Tugev võrgustik, hea koostöö komisjoniliikmete ja koolide esindajate vahel, sagedased koolitused hindajatele

Täiendavad kommentaarid teema kohta

Õpetamine koolides peaks olema süsteemsem
Kutseksam muutub iga aastaga populaarsemaks, küllap ka töandjate seas. Edu kutseksamitega seotud inimestele eesotsas Kutsekojaga!
Töö leidmisel välismaal annab kindlasti eelise. Eestis on kokkade tööturul kriis, kus töötajaid pole võtta. Seetõttu ei saa antud teemat hetkel Eesti mõistes adekvaatselt hinnata.
Täna veel ei anna kutsetunnistus eelist töö leidmisel.
koka kutseksam vajab kiiret muutmist, ei saa aru, mida EHRL ja Kutsekoda jokatavad, loodan, et uue eksami formaat hakkab kehtima juba uuest aastast, kuigi ettevalmistuse koha pealt on juba hilja, nii õpetajad kui ka õpilased on teadmatuses
Valdkonna töandjale Eestis pole ju oluline, mis on kurb. Välismaailmas küll ja väga oluline.
Kindlasti vajavad ettevõttepoolsed kutseksamikomisjonide liikmed koolitusi. Tihti on ka nende teoreetiline tase madal. Lisaks õpetust, kuidas teha õpilastele kokkuvõtet, mida rõhutada, kuidas olla pigem õppijat toetav, mitte laastustööd tegev suure egora isiksus.
Loodan, et riik toetab edaspidigi noorte kutseeksameid rahaliselt. Eriti nüüd, kui on tekkinud õppijatel suur huvi kutseksamite vastu.
Võiks olla kirjalik test teooria kohta ja praktiline eksam kas töandja juures või tõmmatud piletiga komisjoni poolt valitud 2-käigulise menüü hulgast; kusjuures võiks olla 2 - 3 varianti, et tekiks võrdlusmoment. Ja road peaks tehnoloogialt ja keerukuselt vastama 1. taseme koka oskustele. Näiteks hakkšnitsel lisandiga ja riisipuder kisselliga vms..
Õpilased praktilal. Peale esimest praktikat kauplevad ettevõtjad sageli tubli noore inimese tööle. Algselt on töötamine õppetöö kõrvalt. Ettevõttes omandab töötaja vaid antud ettevõtte menüü ja paljusid muid töid ta siis ei oskagi. On muidugi ka erandeid, kus ettevõttes õpetatakse õpilast süsteemselt ja võimaldavad tal ka koolis käia.
Ühele osale õpilastest on see väga tähtis, enamus neist töötab ettevõttes juba enne kutseomistamist. Teine pool aga ei plaani kunagi ametile tööle asuda.(kahjuks)

2 Hinnangud kutseeksami sooritamiseiga seotud aspektidele ehituse valdkonnas

Ehituse õppevaldkonnas oli vaatluse all kahe kutseksamiga – ehitusviimistleja I ja mürsepp I, seonduvad aspektid. Oma ülevaates toetume mõlema kutse puhul 4 eksamikomisjoni liikme hinnangutele.

Mõlema komisjoni liikmetest olid 2 eksamitega kokku puutunud läbi mitmetes koolides eksamikomisjonides osalemise, 2 vaid ühes-kahe koolis osaledes.

Eksamikomisjonide liikmete hinnanguid täiendavad 47 viimistleja ja 36 mürsepa kutseeksamit sooritanud õpilase hinnanguid kahest õppeasutusest. See tähendab, et õpilaste seisukohad ei pruugi olla üldistatavad sama kutseeksami sooritajatele teistest koolidest.

2.1 Kutseeksamite maine – mis stimuleerib lõpetanuid kutseeksamit sooritama

Uuringu kahel sihtgrupil, eksamikomisjoni liikmetel ja kutseeksami sooritanutel, paluti hinnata etteantud skaalal erinevaid tegureid, mis võivad mõjutada suhtumist kutseeksamite sooritamisse valdkonnas ja neid madala hinnangu korral kommenteerida.

Eksamikomisjoni liikmete vaade

Komisjoni liikmetel paluti hinnata 7 pallisel skaalal oma nõustumist kutseeksamit puudutavate erinevate väidetega, mis puudutasid eksami sooritajate eeliseid töö leidmisel, eksami olulisust tööandjate ja õpilaste jaoks, selle sooritamise toetamist õpetajate poolt.

Mürseppade ja ehitusviimistlejate eksamikomisjonide liikmete keskmine hinnang 7 –pallisel skaalal kutseeksamiga seotud väidetele on toodud allpool:

Kutseeksami sooritamine...

	Mürsepp I	Ehitusviimistleja I
..on õpetajate poolt toetatud	6,25	6,0
..on õpilaste poolt väärtustatud	6,25	5,67
..annab lõpetanutele töö leidmisel eelise	5,0	5,75
.. on valdkonna tööandjate jaoks oluline	4,75	5,75

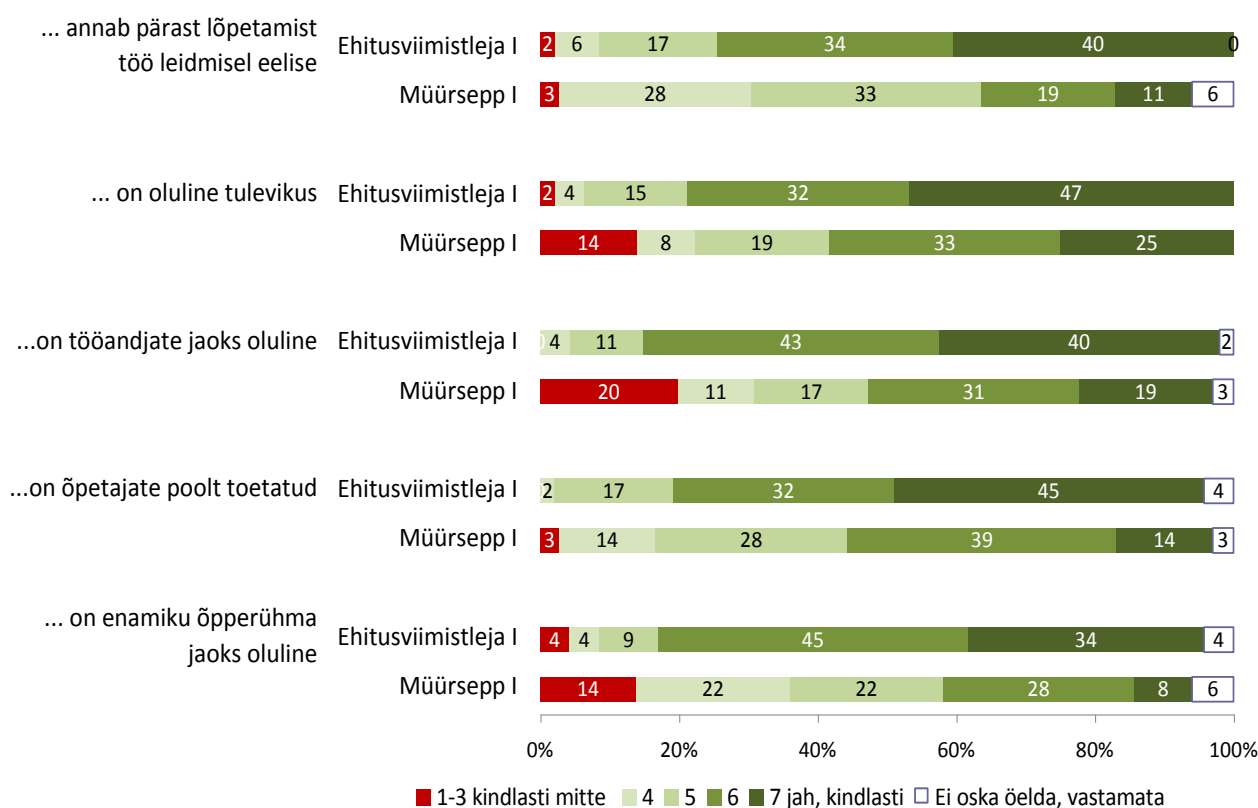
Müürseppade eksamikomisjonide liikmed hindasid madalamalt kutseksamite sooritamise puhul eeliseid töö leidmisel ja kutseksamite olulisust tööandjate jaoks. Ehitusviimistlejate eksamikomisjonide liikmete nõustumises eri väidetega oli puudusid olulised erinevused.

Õpilaste nõustumine erinevate väidetega kutseeksami kohta

Kutseksamil osalenud õpilased hindasid nõustumist samade väidetega, lisaks veel eksami olulisust enda jaoks tulevikus. Keskmised hinnangud 7-pallisel skaalal on toodud joonisel 3.

Joonis 3 Õpilaste nõustumine 7-pallisel skaalal erinevate väidetega kutseksamite kohta (% ehitusviimistleja I n= 34 ja müürsepp I n=47)

Kutseeksami sooritamine ..

Kuigi õpilaste poolt antud keskmised hinnangud kutseksamiga seonduvatele väidetele olid enamasti positiivsed (keskmine hinnang 4,88- 6.24 palli 7-pallisel skaalal), erinesid ehitusviimistleja ja müürsepa kutseeksami sooritanute poolt väljendatud hinnangud eksami maine kohta selle eri aspektides oluliselt:

- 1) ehitusviimistlejad hindasid kõiki väiteid oluliselt positiivsemalt ja ka ühtlasemalt võrreldes müürsepp I kutseeksami sooritanutega, mis annab tunnistust selle grupi üldiselt positiivsemast suhtumisest eksamisse.

- 2) Suurimad erinevused esinevad eri kutseksamite sooritajate hinnangutes eksami olulisusele oma õppekavarühma õpilaste ja tööandjate jaoks ning kutseksami olulisuses enda jaoks tulevikus- kõiki aspekte hindasid vähemoluliseks müürsepa eksami sooritajad.

Õpilased said ka oma osalemist kutseksamil vabas vormis põhjendada.

Kutseksamile tulekut põhjendasid õpilased kõige sagedamini kutsetunnistuse olulisusega töölesaamisel kas kohe või tulevikus, sh välismaal.

[Ehitusviimistleja I](#) kutseksami sooritanud märkisid kõige sagedamini ära soovi saada paber, kutsetunnistus; saavutada kutsetunnistuse omanikuna edaspidi paremaid võimalusi tööturul, sh välismaal töötamiseks.

Lisaks kutsetunnistuse olulisusega, sh selle olemasolul eelistega töö saamisel toodi [müürsepp I](#) kutseksami sooritanute poolt eksamile tuleku põhjustena esile ka eksami seotust kooli lõpetamisega, enda proovilepanekuga, tasuta võimaluse kasutamisega.

Vastanute põhjendused eksami sooritamiseks originaalkujul on toodud aruande lisas

2.2 Hinnangud õpilaste ettevalmistusele kutseksamiteks

2.2.1 Õpilaste toimetulek ehituse valdkonna kutseksamite eri osadega

Kirjeldame õpilaste toimetulekut kutseksami eri osadega nii eksamikomisjonide liikmete kui kutseksami sooritanute endi hinnangute põhjal. Ehituse valdkonna kutseksam koosneb neljast osast: testi, ülesande lahendamine ning tehnoloogilist protsessi ja materjale puudutav suuline osa, millega toimetulekut mõlemad grupid hindasid.

Eksamikomisjoni liikmete vaade

Eksamikomisjonide liikmete keskmised hinnangud õpilaste toimetulekule kutseksamite eri osadega 7 pallisel skaalal, kus 1 tähendas pigem halba ja 7 väga head toimetulekut, on toodud allpool:

Keskmine hinnang õpilaste toimetulekule ...

	Müürsepp I	Ehitusviimistleja I
. testi osaga	6,00	5,50
..tehnoloogilist protsessi puudutava suulise osaga	5,50	5,50
..materjale puudutava suulise osaga	5,50	4,50
..ülesande lahendamisega	4,50	4,00

Paremaks hinnati õpilaste toimetulekut kirjaliku testi ja tehnoloogilist protsessi puudutava suulise osaga, mõlema hindamiskomisjoni esindajad andsid madalaima hinnangu ülesannete lahendamisele.

Põhiliste probleemidena [ülesannete lahendamisel](#) toodi välja matemaatika puudulikku taset :

puudulik matemaatika tase
Pindalade arvutamine. Sorteeri, milliseid materjale on tarvis, milliseid mitte.
1. Hirm matemaatika ees. (Ülesande lahendamise asemel tuuakse tagasi tühi leht). 2. Loogilise mõtlemise ebapiisavus. (Arvutatakse midagi, kuid mitte seda, mida on vaja). 3. Ebatäpsus. (Palju arvutusvigasid) 4. Korrutustabeli kehv valdamine. 5. Pindala ja ruumala arvutamise suutmatus
Ei osata ruutmeetreid kokku arvutada.

[Tehnoloogilise protsessi](#) kirjeldamisel märgiti komistuskivina halba eneseväljendusoskust, [materjale](#) puudutava osa puhul toodi välja järgmisi raskusi:

Õpilased räägivad konkreetsetest toodetest, aga ei ole õpetatud näiteks sideainete põhiselt, sest sama sideainet sisaldavate materjalide omadused on suhteliselt sarnased. Õpilastel oleks tunduvalt lihtsam orienteeruda, kelle materjalidega iganes nad töötama peaksid
ei tehta vahet alküüd- ja akrüülvärvidel, silikoonil ja akrüülil. need olid põhilised asjad teistega probleeme eriti ei olnud. mõni üksik eksis ka kips- ja tsementkrohvide eristamisel

[Koolile antav tagasiside eksamitulemuste kohta](#)

Kutseksami tulemuste kohta antakse tagasisidet ka koolile. Vastanutel paluti valida etteantud vastusevariantide seast, kuivõrd detailne on koolile antav tagasiside. Ehitusviimistlejate hindamiskomisjoni neljast liikmest kolm märkis, et tagasisidet antakse koolile õpilaste kaupa kõikide ülesannete sooritamise kohta, ühe hinnangul õpilase poolt saavutatud punktisummana. Viimast varianti tõi esile ka kolm müürseppade eksamikomisjoni liiget.

[Ehitusviimistlejate](#) hindamiskomisjoni liikmed pidasid antavat tagasisidet optimaalseks, kuna ka vastamise käigus saab kooli esindaja tehtavatest vigadest informeeritud:

Arvan, et see on piisav, sest kui on ikkagi ülesanne 0 või mis iganes punkti, on see koolile piisav
Vastamise käigus
Eksamikomisjonis on ka õpetaja, tema näeb milles õpilased eksivad, samuti me omavahel ka konsulteerime et miks see nii on ja mida tuleks paremini teha. minu arvates aastatega on tulemused ka paranenud.

Üks vastanu müürseppade hindamiskomisjonist nägi ideaalis vajadust muuta koolile antavat tagasisidet eksamitulemuste kohta järgmiselt:

1. Ära tuleks näidata, mis osale (tehnoloogia, materjalid, ülesanded) kool peaks rohkem rõhku panema

2. Mis testi küsimuse kohta anti kõige rohkem valesid vastuseid ja mis võiks olla selle põhjuseks.

3. Millist osa puudutavad vastused jäid kõige kesisemaks. Seda nii laiemas (tehnoloogia või materjalid), kui ka kitsamas mõttes (konkreetne osa tehnoloogias või materjalides).

4. Millele kool peaks tähelepanu pöörama, rõhku panema näidisülesannete lahendamisel.

Õpilaste hinnangud kutseeksami eri osade raskusele

Ka mürsepp I ning ehitusviimistleja I kutseeksami sooritajatel paluti hinnata eraldi kirjaliku ja suulise osa raskust enda jaoks.

Enam kui kolmandik ehitusviimistleja I ja üle veerandi mürsepp I kutseeksami sooritanutest hindas kogu kirjalikku osa, nii testi kui ülesannete lahendamist enda jaoks suhteliselt lihtsaks, 13% ehitusviimistleja ja 17% mürsepa eksami sooritanutest aga mõlemat osa küllalt raskeks. Seega hindasid mürsepp I kutseeksami sooritanud eksami kirjalikku osa võrreldes ehitusviimistlejatega enda jaoks raskemaks.

Kahe kutseeksami sooritajad hindasid erinevalt ka kirjalikus osas sisalduva testi ja ülesannete raskust. Kui ehitusviimistleja kutseeksamit sooritanute poolt peeti pea võrdse hulga poolt raskemaks testi või ülesannet (34% ja 30%), siis mürsepa kutseeksami sooritanud hindasid ülekaalukamalt raskemaks just ülesande lahendamist (30% ja 64%)

Ehitusviimistlejad töid kirjaliku osa ülesannete lahendamisega seondult välja nii raskusi arvutamisel, närvipinget, valemite mittemeenumist, tähelepanematuse tõttu arvutuse tegematajätmist, varem taolise ülesandega mitte kokkupuutumist jmt.

Testi osas raskusi tööde teostamise järjekorra määratlemisel, väheseid teadmisi ja ülekordamist, küsimusest valesti arusaamist.

Mürsepa eksami sooritajad nimetasid raskustena nii ülesannete kui testi puhul nende sisu mõistmist või arvutuskäiku – *arvutused, armatuuri kulu, samuti ebakindlust ülesannete lahendamisel ja õige lahenduskäigu mittemeenumist, testi vastused olid meelest läinud, närvipinget, ülesannete käigu paberile kandmist, lugemis- ja arusaamisoskust, matemaatika keerukust enda jaoks.*

Mürsepa kutseeksami sooritanute poolt nimetatud raskused originaalkujul kutseeksami kirjaliku osa puhul on toodud aruande lisas.

Võrreldes kirjaliku osaga hinnati **eksami suulist osa enda jaoks raskemaks** mõlema eksami sooritajate, aga eriti ehitusviimistlejate poolt. Kui kirjalikku osa mõlemat poolt pidas lihtsaks enam kui kolmandik ehitusviimistlejatest ja üle veerandi mürseppadest, siis kogu suulist osa hindas lihtsaks vaid 9% ehitusviimistlejatest ja 11% mürseppadest.

Mõlemad osad, nii materjale kui tehnoloogilist protsessi puudutav osa valmistasid eksami sooritajatele raskusi pea võrdselt.

Ehitusviimistlejad tõid eksami suulise osa raskusena välja:

- üldiseid suuliseksamiga seonduvaid tegureid nagu närvipinge, esinemine ja rääkimine, oma nõrkust suulises väljenduses, raskusi asjade lahtiseletamisel, paanikat – kas kõik on õige jmt;
- ebakindlust ja teadmatust sisu osas nagu teadmatust protsessidest (lakkimine), kehva teemat, tööde tehnoloogilist järjekorda, materjalide tundmist, mõningaid raskeid küsimusi, väheseid teadmisi.

Müürsepa eksami sooritajad nimetasid probleeme nii seoses eneseväljenduse (jutustamine, ebakindlus, kehv lühimälu) kui väheseid teadmisi/oskusi nii materjale kui eriti tehnoloogilist protsessi puudutavates küsimustes.

Arvestades, et suuline väljendus on paljudel eksami sooritajatel raskendatud, on selle põhjal raske teha järeldusi eksami sooritajate praktiliste oskuste kohta.

2.2.2 Ettevalmistuse ühtlus kutseksamiks sõltuvalt koolist

Hindamiskomisjoni liikmetel paluti hinnata, kui võrd ühtlane on õpilaste ettevalmistus kutseksamiks teooria osa tundmisel, erialaga seotud ülesannete lahendamisel, praktiliste oskuste ja suhtumiste osas, kasutades 7-pallist skaalat, kus 1 pall tähendas väga ebaühtlast taset ja 7 palli üsna ühtlast taset.

Keskmiised hinnangud mõlema eksamikomisjoni liikmete hinnangul on toodud allpool:

Õpilaste ettevalmistuse ühtlus kutseksamiks ...

	Müürsepp I	Ehitusviimistleja I
. praktiliste oskuste osas	6,25	4,50
.. teooria osa tundmisel	6,00	4,33
... suhtumises töösse	5,25	4,00
.. erialaga seotud ülesannete lahendamisel	5,25	2,67

Müürsepp I eksamikomisjoni liikmed hindasid õpilaste ettevalmistust kõikides aspektides oluliselt ühtlasemaks võrreldes ehitusviimistlejate hindamiskomisjoni liikmetega.

Ettevalmistuse ebaühtlust **müürsepa** eksami sooritajate seas ülesannete lahendamisel põhjendati õpilaste nõrga matemaatikaoskusega, ebaühtlust muudes parameetrites, sh ebaühtlases suhtumises töösse, seostati õpilaste suhtumisega:

Põhiline ebaühtlus tuleneb minu arust mitte erinevast ettevalmistuse tasemest, vaid õpilaste erinevast suhtumisest.

Ehitusviimistlejate eksamikomisjoni liikmed töid õpilaste ettevalmistuse ebaühtluse põhjusena eri aspektides välja mitmekesisemaid hinnanguid:

Millega on Teie hinnangul seotud eri koolide õpilaste ebaühtlased teadmised teooria osas?
Õpikute puudumine. Väga suurel määral on see üksnes eriala õpetavate inimeste isiklik tahe. Info, mis on võimalik hankida internetist, ei pruugi alati olla õige.
Teooria osa tundmine on suhteliselt sarnane üksikud õpilased ei saa hakkama, enamikul ikka oli head tulemused teoorias.
Kuidas hindate, millega on seotud eri koolide õpilaste ebaühtlane toimetulek ülesannete lahendamisega?
Õpilaste üldine tase matemaatikas, samas ka eksitakse lubamatult palju tehnoloogilises järjestuses - kahjuks ka õpetamise tase
Tase väga erinev
ülesannete lahendamisel valmistab õpilastele raskusi m ² kokku arvutamine. kes oskab see teeb kõik õigesti ära, aga siin enamik ei oska ruute kokku arvutada nt. lae ruutude kokku arvutamisel korrutatakse seina kõrgusega ka veel läbi vastus, seina ruutude arvutamisel unustatakse ära, et seinu on neli, arvutatakse 2 seina ruudud ainult, lihtne algklassi matemaatika.
Kuidas hindate, millega on seotud eri koolide õpilaste ebaühtlased praktilised oskused?
Olen näinud seda kutsevõistlustel, et pole piisavalt selgitatud. Ehk õpetamise tase
Kuidas hindate, millega on seotud eri koolide õpilaste ebaühtlane: suhtumine töösse?
Töösse suhtumine tuleb kodust kaasa. Natuke parandab olukorda õpetaja eeskuju ja ettevõttepraktikal saadud "vitsad"
Töösse suhtumise saab laps juba ikkagi kodust kaasa, eks see sõltub ka õpetaja nõudlikkusest.

Eri koolide õpilaste ettevalmistuse ühtlustamiseks toodi **müürsepa** kutseeksami komisjoni liikme poolt välja vajadust koolides enam ülesannete lahendamisele tähelepanu pöörata: Põhiline raskus on erialaste ülesannete lahendamises. Tuleb sellele osale koolides rohkem tähelepanu pöörata.

Ehitusviimistlejate eksamikomisjoni liikmed nägid tulemuste ühtlustamise võimalustena ühtsete õppematerjalide koostamist, erialaste, mitte valdkonnapõhiste koolituspäevade korraldamist õpetajatele, näidisülesannete koostamist, koolis õpilastele lihtsate arvutusülesannete selgestegemist (risküliku pindala jmt), kooli juures praktiliste tööde tegemist.

2.2.3 Õpilaste hinnangud oma ettevalmistusele tööks erialal

Õpilaste hinnangud koolis saadud ettevalmistusele tööks oma erialal on valdavalt positiivsed. Ehitusviimistlejad hindasid oma ettevalmistust võrreldes müürseppadega sagedamini väga heaks (40% ja 17%), müürsepad pigem heaks (69% võrreldes ehitusviimistlejate 51%-ga).

Oma hinnanguid põhjendasid [ehitusviimistlejad](#) nii heade õpetajate, teadmiste ja kogemuste lisandumisega nii teooria kui praktika osas, negatiivseid aspekte toodi välja seoses praktika vähesusega:

Et anda oma panus ehitajate maine tõstmisele
Hea aga praktilist kogemust jääb vajaka .
Hea põhi edasi õppimiseks
Kogemused
Kogemusi ja teadmisi läheb vaja, sest tahan sellel alal tööle minna
Koolis räägitakse palju elukogemustest.
Kõik õpetatu seletati alati põhjalikult ära ja praktilistes tundides omandasin palju oskusi
Ma tean mida teha tööl
Olen saanud palju teada materjalide kasutamise kohta.
Omandasi palju teadmisi praktiliselt ja teoorias.
Praktika tõttu sai palju uusi asju teada.
Praktiline osa
Rohkem praktikat
Rohkem praktikat oleks vaja
Sain palju teadmisi juurde.
Sellepärast et õpin sessioonõppel
Sest koolis on kõik õpitud väga põhjalikult ja õpetajad on väga head.
Sest ma olen ehitaja
Tegime koolis palju asju läbi
Tugev eriala õpetaja, kuid vähe praktilisi tunde
Tunnen paremini materjali
Töövõtted ja tehnoloogiline järjekord
Õpetaja hoolis ja andis vajalikku materjali
Õpetaja oli hea
Õpetajad on head
Õppisin palju töövõtteid

Ka [müürsepa](#) kutseksami sooritajad rõhutasid häid õpetajaid ja teadmiste lisandumist, mis annab võimaluse töötada erialal:

1 aasta õppimise kohta sai piisavalt laia silmaringi ehitusvaldkonnas, et asuda tööle pärast lõpetamist
Arvan et annab hea ettevalmistuse
Ei oska öelda
Head õpetajad
Head õppejõud
Koolis saab teadmisi
Koolis sai palju praktikat
Normid õpsid
Olen saanud algteadmised
Olen õppinud

Paberitega hea läbi lüüa
Palju uusi teadmisi erialal
Saan kasutada koolis saadud tarkusi
Sain targemaks
Sest töö mida teha soovin, sain hea kogemuse et olla edukas oma soovitud erialal.
Tean ehitusest nii mõndagi
Õpetaja on vaeva näinud
Õpetajad oskavad õpetada
Õpetajate hea tase, kuid organiseeritusest jääb vajaka

2.2.4 Toimunud ja vajalikud muudatused õpilaste ettevalmistuses

Kaks ehitusviimistlejate hindamiskomisjoni liiget märkis, et viimastel aastatel on õpilaste ettevalmistus eksamiteks paranenud oluliselt, kahe hinnangul mõnevõrra. Tulemuste paranemist seostati paremate vastustega, oskustega kirjeldada tööde teostamist, parema kursisolekuga ohutustehnikaga, samuti õpetajate parema informeeritusega esinenud puudustest (*õpetajad on küsimuste ülesehitusest teadlikumad ja teavad, millega eelmised õpilased kõige rohkem eksisid, oskavad rohkem tähelepanu pöörata nende õpetamisele*).

Müürseppade eksamikomisjoni neljast vastanust hindas 3 õpilaste ettevalmistust kutseeksamiks mõnevõrra paranenuks, üks samaks eelnevate aastatega. Paranemist seostati ühe komisjoni liikme hinnangul järgmiste aspektidega:

1. Riiklikud õppekavad, tänu millele koolides õpetatakse enam-vähem ühte moodi.
2. Kutseeksamite sisseviimine ja lõpueksamite ja kutseeksamite ühildamine annavad õpilastele stiimuli ainet paremini vallata.

Muutmist vajavad aspektid koolis, et õpilaste ettevalmistus tööturule siirdumiseks oleks parem.

Ehitusviimistlejate eksamikomisjoni liikmed töid välja järgmisi aspekte:

Võimaldada koolitusi õpetajatele ja õpetajatele taas aeg ja võimalus külastada neid õppepraktikal ettevõttes
Praktikat ja põhiliste materjalide tundmist
ruutmeetrite arvutamine tuleks selgeks teha, praktikat veel rohkem, et kui õpilane siirdub tööturule, siis tema liigutused oleks juba kiiremad ja ta saaks olla enesekindlam.

Müürseppade eksamikomisjoni liige: :

Mingit konkreetset retsepti anda ei oska. Kõige suuremad puudused on õpilastel konkreetseuse, täpsuse ja vastutustunde puudumine või vähesus.

2.3 Kutseksamite ülevaatlikkus

Eksamikomisjonide liikmetel paluti hinnata 7 pallisel skaalal, kuivõrd hea ülevaate annab kutseksam:

- 1) selle sooritajate ettevalmistusest, koolis omandatud teadmistest, oskustest, hoiakutest ja
- 2) kutsestandardis kirjeldatud oskustest, teadmistest (kompetentsidest).

Kutseksami ülevaatlikkust nii koolis omandatu kui kutsestandardis toodu kohta hinnati nii ehitusviimistlejate kui müürseppade eksamikomisjoni liikmete poolt kas väga heaks või heaks (hinnangud koolis omandatu kohta 5-7 palli, kutsestandardis toodu kohta 4-6 palli)

Nii ehitusviimistlejate kui müürseppade eksamikomisjonides toodi esile asjaolu, et eksam ei anna head ülevaadet ei koolis omandatu ega kutseksami nõuete poole pealt praktiliste oskuste kohta. Samas ei nähta erilisi muudatusvõimalusi ja vajadust eksamite korralduses.

Ettepanekud muudatusteks - Mida Te muudaksite oma valdkonna kutseksamite korras või sisus?

Ehitusviimistlejate puhul:

Praktilise koolieksami tulemus võiks olla kutseksamil ka hindamise üheks osaks. Eksami küsimused, testid neid võiks olla 120, millest valitakse välja mingi osa ja ülesande näidised võiksid olla avalikult saadaval kõikidele soovijatele.
---

ei muudaks

Müürseppade kutseksami puhul:

Praegune kord sobib, vaid tagasiside võiks üksikasjalisem olla.

MIDA SOOVITAKS TEISTELE?

Mis on teie valdkonna kutseksamite korras sellist, mida tahaksite soovitada ka teistele?

Ei oska öelda, aga eksamid on väga hästi EEL poolt alati organiseeritud
---

Müürsepad- Kõikide aine osade haaratus, mis annab kogupildi eksaminandi teadmistest.
--

3 Hinnangud kutseeksami sooritamise seotud aspektidele puidu valdkonnas.

Puidu valdkonna kutseeksamiga seonduvates küsimustes toetume 8 uuringus osalenud hindamiskomisjoni liikme hinnangutele, kellest 3 on kooli ja 5 tööandja esindajad. Valdavalt olid komisjoni liikmed osalenud mitmete eksamikomisjonide töös (7).

Õpilasi, puidu valdkonnas kutseeksami sooritanuid, vastas ankeedile kokku 73 kuuest erinevast koolist: Tartu Kutsehariduskeskusest, Rakvere Ametikoolist, Pärnumaa Kutsehariduskeskusest, Haapsalu kutsehariduskeskusest, Võrumaa Kutsehariduskeskusest ja Astangu Kutserehabilitatsioonikeskusest.

Õpilastest enamik (81%) oli sooritanud tiser I kutseeksami, kuid esindatud olid ka CNC ja puidupingi tööliste kutseeksami sooritanud (15% ja 4%)

3.1 Kutseeksami maine – mis stimuleerib lõpetanuid eksamit sooritama

Uuringu kahel sihtgrupil, eksamikomisjoni liikmetel ja kutseeksami sooritanutel, paluti hinnata etteantud skaalal erinevaid tegureid, mis võivad mõjutada suhtumist kutseeksamite sooritamisse valdkonnas.

Eksamikomisjoni liikmete vaade

Komisjoni liikmetel paluti hinnata 7 pallisel skaalal oma nõustumist kutseeksamit puudutavate erinevate väidetega, mis puudutasid eksami sooritajate eeliseid töö leidmisel, eksami olulisust tööandjate ja õpilaste jaoks, selle sooritamise toetamist õpetajate poolt.

Keskmiised hinnangud erinevate väidetega nõustumisega nimetatud skaalal on toodud allpool.

Kutseeksami sooritamine..:

On õpetajate poolt toetatud	5,5 palli
Annab lõpetanutele töö leidmisel eelise	5,0 palli
On valdkonna tööandjate jaoks oluline	4,71 palli;
On õpilaste poolt väärtustatud	4,43 palli

Viimane hinnang oli võrreldes teiste valdkondade eksamikomisjonide liikmete hinnangutega võrreldes üks madalaimaid (vaid elektrike eksamikomisjoni 1 liige hindas õpilaste huvitatust madalamalt). Osaliselt võib see olla põhjustatud asjaolust, et hindajate seas olid ülekaalus

tööandjate esindajad, kes eri komisjonides osaledes hindavad võrreldes teiste komisjoniliikmetega just õpilaste huvitatust kutseksamist madalamalt.

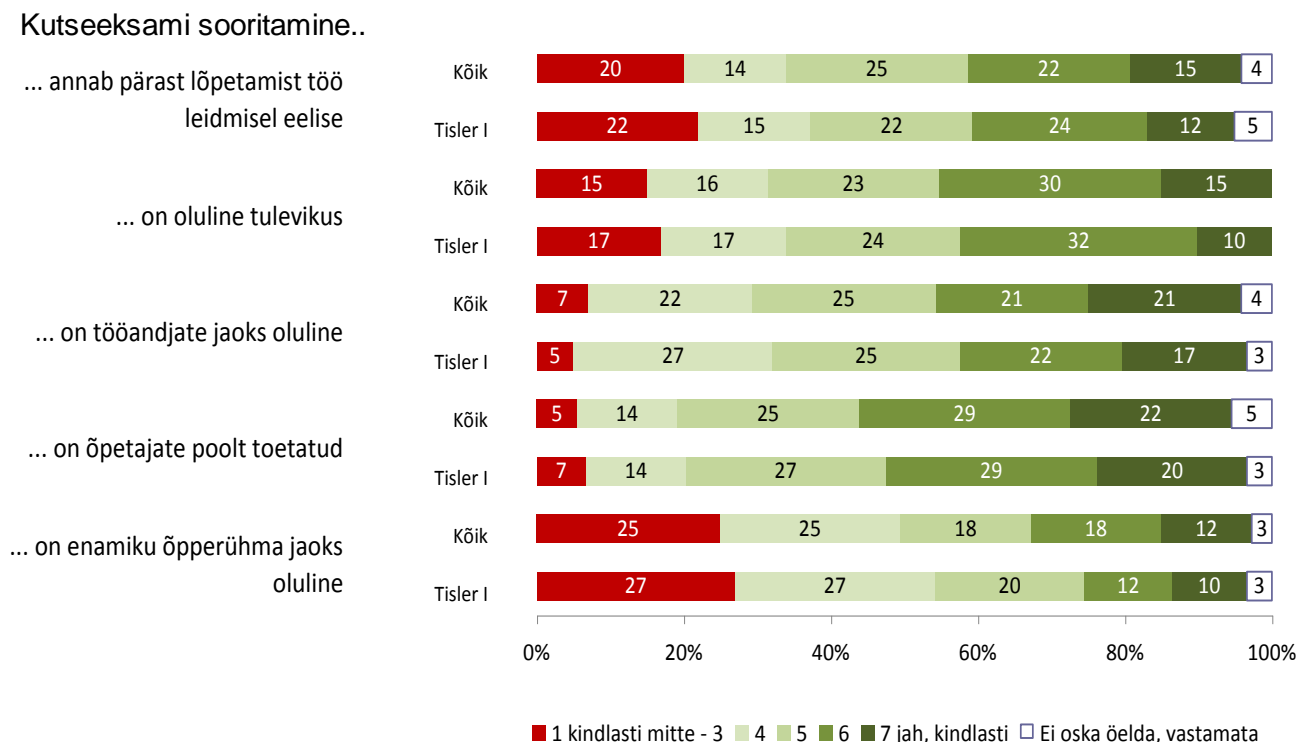
Kuna tööandjad on oluline grupp, kelle vajadustega arvestades on kutseksamid korraldatud, paluti komisjoni liikmetel hinnata, miks tööandjate jaoks on kutseksamid väheolulised. Põhjendusena nimetati asjaolu, et eksam ei anna ülevaadet tööandja jaoks olulistest oskustest, kuid ka tööandja poolt vähesema töötasuga leppiva kandidaadi eelistamist:

Eksami sooritamise ei näita töötaja kohusetunnet ega praktiliseks tööks vajalikke oskusi, suhtlemisoskust.
Tööandjad üldjuhul räägivad - puudub vajalik tööjõud, kuid võtavad tööle töötaja, kes nõuab vähem töötasu. Kindlasti see muutub kui on järjest suurem vajadus töötajate järgi, kes on suutelised väga kiiresti ümber orienteeruma erinevate tööoperatsioonide sooritamiseks
Eksam ei anna ülevaadet oskustest

Kutseeksami maine õpilase pilgu läbi

Ka õpilased hindasid oma nõustumist erinevate väidetega kutseeksami kohta 7-pallisel skaalal. Tisler I kutseeksami sooritanute võrdlus kõikide puidu valdkonnas eksami sooritanutega on toodud joonisel 4 (teiste eksamite sooritanute arv on liialt väike, toomaks eraldi välja nende hinnanguid).

Joonis 4 Õpilaste nõustumine 7-pallisel skaalal eri väidetega kutseeksami kohta (%), tisler n=59, kõik n= 62)

Ka valdkonna eri kutseksamite sooritanud hindasid kõige madalamalt just kutseksami olulisust enamiku oma õppekavarühma õpilaste jaoks (4,52 palli) võrrelduna eksami toetamisega õpetajate poolt (5,51 palli), selle olulisusega tööandjate jaoks (5,25 palli) ja enda jaoks tulevikus (5,1 palli) ja mõnevõrra ka eelise andmisel töö leidmisel tulevikus. (4,91 palli).

Põhjustena, miksksamile tuldi, toodi täiendavalt välja veel erinevaid aspekte, sh tunnistuse, paberi saamist, eksami kohustuslikkust, koolipoolseid soovitusi, enda tõestamise, proovilepaneku soovi, tulevikku silmas pidades jmt:

Õpilaste põhjendused kutseksami sooritamiseks originaalkujul on toodud aruande lisas.

3.2 Hinnangud õpilaste ettevalmistusele kutseksamiteks

Puidu valdkonna kutseksam koosneb kolmest eri osast – kirjalik töö, proovitöö ja kutseksami katsetöö. Eksamikomisjoni liikmetel paluti hinnata nende osadega toimetulekut 7-pallisel skaalal, kus 1 tähendas pigem halba toimetulekut ja 7 väga head toimetulekut ning lähemalt kommenteerida eri osade puhul tekkivaid probleeme.

Eksami sooritanud hindasid erinevate osade lihtsust –raskust enda jaoks ja kommenteerisid tekkinud raskusi.

3.2.1 Õpilaste toimetulek kutseksami eri osadega

Eksamikomisjonide liikmete poolt antud hinnangud 7-pallisel skaalal kutseksami eri osadega toimetulekule olid kõrgeimad eelnevale proovitööle (keskmine 4,88 palli). Katsetööd hinnati 4,00 palliga ja kõige halvema hinnangu sai tiser I hindamiskomisjoni liikmetelt õpilaste toimetulek kutseksami kirjaliku tööga (3,88 palli).

Ka vigu toodi kõige vähem esile proovitöö puhul ja enim kirjaliku töö puhul. Nii proovitöö kui kirjaliku töö puhul toodi raskustena esile joonistega seonduvat. Vead, mida sagedamini ilmnevad eksami eri osade puhul, on toodud allpool originaalkujul.

Proovitöö vigadena toodi välja järgmist:

Millised on sagedasemad vead proovitöös?
materjalide valik mis rikub toote väljanägemist. Kindlasti mängib rolli ka ebasobilik furnituuride valik
Puudub põhjendus teostatud valikute otstarbekuse kohta. Põhjendus ei ole see - mulle meeldib. Suurem rõhk tuleb pöörata põhjendusele: on võimalik saadud toode müüa, on kasulik toota, antud mõõduga materjalist saab ökonoomsemalt ja väiksema tööajaga toota jne.

Katsetöö puhul esineb erinevaid probleeme- aja kalkuleerimisel, ülesandest arusaamisel, jooniste lugemisel ja pinkidel töötamisel:

Millised on sagedasemad vead katsetöös?
Aja kalkuleerimine. Tihti peab näpuga ette näitama.
Ei saada aru esitatud ülesande tekstist - ülesande tekstis seisab kirjas valmista tapikeel ühte sarje otsa - tema valmistab kahte otsa. Ei osata planeerida aega ja valmistatakse kindlakskujunenud rutiiniga - puudub loomingulisus.
Jälgides katsetöö tegemist, siis tekib vahepeal tunne, et kas see noormees/neiu on tõesti kõik need aastad siin koolis hakkama saanud. Mõni ei oleks justkui kordagi nende pinkidega töötanud. Teiseks, mis tekitab probleeme, kui juba algselt ei osata lugeda joonist. Seda esineb vägagi palju. Eriti sellel aastal.
Tehnoloogia kirjeldamine ja mõistmine puudulik, ei oska õigesti joonist lugeda. Puidutöötlemispinke reeglina tuntakse ja tööoperatsiooni teostatakse ohutult.
Kvaliteet. Jooniste valmistamine

Kirjaliku töö raskused:

Mille tõttu peamiselt on õpilastel kirjalikus töös raskusi?
Teadmiste puudumine.
Juhendajate vähene sekkumine või puudulik juhendamine
Jooniste koostamise oskus. Tallinna Ülikooli õppejõud härra Kivi väidab, et on vaja õpetada modelleerimist - valmistada kolmemõõtmeline joonis ja sealt välja võtta 2D joonised - see viib olukorrani kui õpilane ei saa aru, mis on joonisel kujutatud. Olukorras, kus töötaja ei oska joonist lugeda, ei ole võimalik edukas tootmisprotsess.
Meie komisjoni liikmetena hindame alati teatud kindlaid asju ja jagame nende eest punkte. Nagu on kirjas juhendis, siis üldjuhul on ka need täidetud. Kuid täidetud täpselt nende minimaalsete nõuete järgi. Teiseks töö vormistus. Tegemist on lõputööga ja see võiks olla ikkagi korrektne. Üldjuhul on lõputöö koostatud ilma igasuguse loogilise järjekorrata. Olgugi, et on olemas sisukord, mis ei vasta tegelikkusele. Eeskujuks soovitan tuua selle aasta Tartu lõpetaja. Naisterahvas, kes lõpetas puidu eriala. Olgugi, et tegemist on juba varem kõrgharitud inimesega, aga üks korralik töö vormistus on sealt ideaalselt näha.
Puudulik tehnoloogia tundmine, vähene joonestamise oskus ja kirjaoskus.
Ei osata arvutada ja puudub loogiline mõtlemine.

Koolile kutseeksamite kohta antava tagasiside detailsus

Pooled komisjoni liikmed märkisid, et kool saab tagasisidet iga eksami koondtulemuse kohta, 3 isikut töid välja tagasiside õpilaste kaupa kõikide ülesannete sooritamise kohta, ühe hinnangul piirdub tagasiside koolile infoga eksami sooritamise kohta. Võimalik, et taoline hinnangute erinevus on seotud koolipoolse initsiatiiviga tagasiside saamiseks oma õpilaste eksamitulemuste kohta.

Idealne tagasiside:

Õpetajad jälgivad kutseeksamit ja saavad hindamislehtede koopiad.
Leian et antud tagasiside on piisav. Paljudel eksami sooritanutel samas puudub igasugune huvi oma saavutuse -õnnestumise - mitteõnnestumise kohta
Ma arvan, et see tagasiside on piisav. Igaüks peab sealt oskama teha omad järeldused.
Õppija keskne

Peale kutse eksami sooritamist oleme teavitanud õpilasi nende poolt tehtud vigadest ja paremaid esile toonud.

Väga täpne iga osa kohta

Õpilaste hinnangud kutseeksami eri osade raskusele

Õpilaste hinnangud kutseeksami eri osade raskusele kattusid hindamiskomisjoni liikmete hinnangutega. Kõige kergemaks hinnati toimetulekut **proovitööga**, mida hindas enda jaoks raskeks 3% uuringus osalenutest. **Katsetööd** hindas enda jaoks liialt keerukaks juba veerand vastanutest ja **kirjalikku tööd** ligikaudu kolmandik.

Proovitöö puhul tõid õpilased välja ajapuudust, enda poolt töö käigu vähest läbimõtlemit, üksikute tööoperatsioonide sooritamist (freesimine, tappimine jm), tehnoloogia poolt.

Katsetöö puhul toodi eri vormis suurima raskusena välja ebapiisavat aega töö sooritamiseks, kiirustades tehtud vigu, samuti konkreetsete operatsioonide sooritamist ja väheseid kogemusi.

Kirjalikus töös esinenud raskustena nimetati sagedamini joonistega seotud ülesandeid, küsimusest arusaamist, tehnoloogia kaartiga seonduvat, arvutamises ülesandeid jm.

Eksami eri osade puhul õpilaste poolt nimetatud raskused originaalkujul on toodud aruande lisa.

3.2.2 Kutseeksamiks ettevalmistuse ühtlus sõltuvalt koolist

Hindamiskomisjoni liikmetel paluti hinnata õpilaste ettevalmistuse ühtlust kutseeksamiks eri aspektide alusel: teooria tundmisel, erialaga seotud ülesannete lahendamisel, praktiliste oskuste osas ja suhtumises töösse. Keskmised hinnangud 7-pallisel skaalal, kus 1 tähendas õpilaste väga ebaühtlast taset ja 7 üsna ühtlast taset, jäid eri aspektide osas vahemikku 4,5 palli (teooria tundmine, ülesannete lahendamine, praktilised oskused) kuni 4,13 palli (suhtumine töösse). Komisjoni liikmete hinnanguid õpilaste ettevalmistuse ühtlusele iseloomustab pea kõikides aspektides suur varieeruvus- enamikul juhtudest on esindatud hinnangud 1-7 pallini. Erandiks on vaid ettevalmistus praktiliste oskuste osas, mida hinnatakse suuresti keskmise lähedasele (6 isikut 8-st 4 või 5 palli).

Võrreldes kõikide uuringus osalenud eksamikomisjonide liikmete hinnangutega on tised I hindamiskomisjoni liikmete poolt antud keskmised hinnangud õpilaste suhtumisele töösse mõnevõrra madalamad (st õpilaste suhtumist hinnatakse ebaühtlasemaks), muude aspektide osas mõnevõrra kõrgemad. Arvestades hinnangute hajuvust, pole erinevused siiski statistiliselt olulised.

Järgnevalt vaatame, kuidas põhjendasid hindamiskomisjoni liikmed õpilaste ebaühtlasi teadmisi eri aspektide osas.

Teooria tundmise ebaühtluse põhjusena toodi välja nii õpilase ja tema motiveeritusega seotud aspekte kui ka õpetamisega seonduvat:

1. Sõltub sellest, kas õppegrupp on koosneb tislari eriala õppida soovijatest, või nendest, kes peavad puutööd kõige lihtsamaks võimaluseks keskhariduse omandamisel (paljudel lihtsalt oma lapsepõlve pikendamisel). Mõnes koolis on erialast huvitatute osakaal lihtsalt suurem.
Eks aastad ei ole vennad ,kindlasti mängib rolli erinevate koolide õpetajate suhtumine ja tahe. Kindlasti vähene tundide arv, kuna pidevalt suurendatakse iseseisva õppe osakaalu.
Õpilaste võimed, soov õppida ja õpetajate erinev eriala tõlgendus
Enamasti on jäänud mulje, et teatud asju ongi veidi valesti õpetatud. Kui jooksevad sisse kõigil ühesugused vead, siis tuleb ilmselt otsida probleeme õpetamise meetoditest.

Ka **ülesannete lahendamise** ebaühtlase tasemega seonduvalt toodi välja nii õpilaste (õpilaste võimekus) kui õpetamisega seonduvaid aspekte (teooriat tundmata pole võimalik lahendada ka ülesandeid).

Praktiliste oskuste ebaühtlust seostati nii õpilaste poolt tellimustoodete valmistamisega, mis loob õpilastele praktiliseks õppeks erinevad võimalused kui õpetamise ja jällegi õpilaste erineva suhtumisega:

Kindlasti mängib rolli õpilaste vähene praktiline pinkide kasutamine, ehk siis praktikatel ei saa paljud pinkidele ligi ja need kellel rohkem huvi, teevad kooli heaks "haltuurat" ja teised lihtsalt ei pääsegi pinkide juurde.
Õpilased valmistavad õppeprotsessi käigus tellimustooteid, ei tegele peamisega –õppimisega
Õpetajate suhtumisest, pühendumisest ja õpetajate kvalifikatsioonist ja pisut ka mater iaal-tehnilise baasi erinevustest
Ega oskused erine, vaid õpilased on väga erineva suhtumisega .

Töössesuhtumise ebaühtlust põhjendati nii kooli rolli kui õpilaste erinevusega. Esimesel juhul eeldatakse, et kool saab õpilaste suhtumist töösse omalt poolt enam kujundada:

Ehk ei suudeta pakkuda huvitavaid praktilisi ülesandeid.
Õpetajate, kuid veel enam kooli juhtkonna suhtumine õppeprotsessi. Kutsekooli tulevad õppima piiratud võimetega õpilased.
Õpilased on kasutanud ja kasutavad ka praegu vägagi palju õpetajaid ära. Kui näiteks praktika juhendaja ei suuda paika panna reegleid, et praktika(tööpäev) algab kell 08.00 või siis 09.00, siis see näitabki juba suhtumist töösse. Mitte ainuüksi õpilaste , vaid ka õpetajate oma.
Koolides pole asi, vaid õpilased on väga erinevad.

Kuidas ühtlustada õpilaste ettevalmistust?

Õpilaste taseme ühtlustamiseks toodi esile järgnevaid seisukohti, mis puudutasid nii eriala populaarsust, õpetajate taseme ühtlustamist kui praktiliste oskuste sisule enam tähelepanu pööramist:

Tasemed ühtlustuvad , kui tiseri eriala muutub populaarseks.
Kindlasti ei tohiks juhendajate antavaid tundide mahtu ja ka praktilise osa vähendamist, kuna iseseisev aeg tähendab õpilasele rohkem vaba aega. Keegi ei viitsi süvenda vabale/iseseisvale õppele
Keelata tellimustööde valmistamine väljapoole oma kooli ja müügist saadud raha kanda üle riigi eelarvesse.
Maksta õpetajate mõistlikku palka, et nad saaksid oma töösse täielikult pühenduda ja oleks võimalik palgata kompetentsemaid õpetajaid/juhendajaid. Jätkata tuleb kindlasti õpetajate täiendkoolitamist ja ühtsete heade/kvaliteetsete õppematerjalide koostamist.
Kui suudaks õppetöö meistreid paremini motiveerida, et nad suudaksid õppetöö muuta huvitavamaks ja rohkem tegeleksid individuaalselt õpilastega.
Õppegruppide või kutseõpetajate vahetust teatud ajaperioodiks

3.2.3 Toimunud ja vajalikud muudatused õpilaste ettevalmistuses

Hindamiskomisjoni liikmetel paluti hinnata, kas viimasel paaril aastal on õpilaste ettevalmistus kutseeksamiks oluliselt paranenud, mõnevõrra paranenud, jäänud samaks , mõnevõrra halvenenud või oluliselt halvenenud.

Pooled, so 4 isikut kaheksast hindas ettevalmistust mõnevõrra paranenuks, 3 hinnangul on ettevalmistus jäänud samaks ja ühe hinnangul mõnevõrra halvenenud. Viimase hinnangu kohaselt on mõnevõrra halvenenud nii praktilised oskused kui teoreetiline ettevalmistus: „Praktiline teostus ja kindlasti ka suuresti teoreetiline..”

Ettevalmistuse paranemist seostati nii õpetajate kogemuste lisandumisega, õpilaste ettevalmistuse ja õppematerjalide ühtlustumisega (*Oleme koos tootmismeistritega püüdnud ühtlustada arusaamist erinevatest õppematerjalidest*).

Õpilaste hinnangud oma ettevalmistusele erialaseks tööks koolis õpitu põhjal

Kolmandik kutseeksamile tulnud õpilastest hindas koolist saadud ettevalmistust väga heaks, 63% heaks ja 5% mitte eriti heaks.

Positiivseid hinnanguid põhjendati kõige sagedamini nii lisandunud teadmiste kui oskustega, tööks saadud kogemustega, sh erinevate masinatega, samuti heade õpetajatega. Puudujäägina märgiti sagedamini liiga vähest praktikat.

Õpilaste vastused originaalkujul on toodud aruande lisa.

3.3 Kutseeksami ülevaatlikkus

Hindamiskomisjoni liikmetel paluti hinnata 7 –pallisel skaalal, kuivõrd hea ülevaate annab eksam:

- 1) selle sooritajate ettevalmistusest, koolis omandatud teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning
- 2) kutsestandardis kirjeldatud teadmistest, oskustest (kompetentsidest).

Kutseeksami läbi ülevaate saamine koolis omandatust

Hindamiskomisjoni liikmete keskmine hinnang eksami kaudu ülevaate saamisele selle sooritajate teadmistest, oskustest ja hoiakutest oli 5,50 palli, so mõnevõrra kõrgem kõikide hindamiskomisjonide keskmisega (5,18 palli) võrreldes.

Seejuures hindas üle poole komisjoni liikmetest (5 komisjoni liiget kaheksast) eksami ülevaatlikkust selles aspektis 6 palliga, so heaks, kaks 5 palliga ja üks 4 palliga.

Üks vastanu pidas vajalikuks muuta kirjalikke lõputöid (Kirjalikud lõputööd on kollektiivne looming!), ühe hinnangul jääb eksamil väheseks ülevaate praktilisest tööst.

Kutseeksami läbi ülevaate saamine kutsestandardis toodust.

Keskmine hinnang 7-pallisel skaalal kutseeksami kaudu ülevaate saamisele kutsestandardis toodust oli 5,13 palli, so mõnevõrra madalam võrreldes koolis omandatust ülevaate saamisega. Seda ühe madalama, 3 pallise hinnangu tõttu. Ka vastused küsimusele: „Millised kutsestandardis kirjeldatud teadmised, oskused, hoiakud (kompetentsid) jäävad mõõtmata”, peegeldasid hindamiskomisjoni liikmete erinevaid seisukohti:

Enamus kompetentse jääb kontrollimata .
Arvestame kõiki.
Mõõdetakse osaliselt tööoskust

Muudatusettepanekud tiskler 3 kutseeksami sisus või korras puudutasid järgmisi aspekte:

Suurendaks eksamil tehtava kirjaliku osa mahtu (praegu ainult tehnoloogiakaart).
Sisus ehk punktide laiemat kasutamist. Tihtipeale saab anda kas 0 või 5 punkti, aga kõiki ei saa võrrelda selliselt. On paremaid ja on kehvemaid, samuti on ka keskmisi..
Teatud punktid tuleks hindamises teha veidi täpsemaks. Liiga üldine on hetkel.
Antud hetkel ei muudaks. Kui muuta eksam põhjalikumaks, toob see kaasa hüppelise kulu suurenemise ja see ei ole otstarbekas. Olen analoogse eksami sooritanud rohkem kui 30 aastat tagasi – tõsi, seal praktilist katsetööd ei teostatud - aluseks võeti kooli praktikatöö, kuid see e-eest oli väga põhjalik teadmiste kontroll ja selle viis läbi sama komisjon, mis omistas kvalifikatsiooni tootmisettevõttes, mitte ei olnud kooli poolt moodustatud, kellel oleks otsene huvi tulemuste suhtes.
Väldiksin teooriaküsimusi ja hindaks praktilisi tegevusi.
Ei muudaks.

Praeguse valdkonna kutseksamite korra positiivse aspektina avaldas arvamust vaid üks komisjoni liige. See puudutas kõigi eksami sooritajate ühesugust kohtlemist: „*Erapooletus - kõik taotlejad on võrdväärsed. Ei ole tähtis kas taotleja on õpetaja, õpilane või tuttav*”.

4. Hinnangud kutseeksami sooritamise seotud aspektidele raamatupidamise alal

Antud alapeatükis iseloomustame raamatupidaja assistendi kutseeksamiga seonduvaid aspekte, toetudes viie hindamiskomisjoni liikme hinnangutele, kellest üks on kooli ja 3 kutseliidu esindajad ning üks komisjoni liige ei määratlenud end. Kolm komisjoni liiget oli osalenud eksamikomisjonides mitmetes koolides, kaks vaid ühes-kahe.

Õpilaste ankeete laekus võrreldes muude valdkondadega enim, kokku 198 kümnest kutseõppeasutusest ja 6 lisaks ankeeti kõrgkoolide lõpetanutelt.

4.1 Kutseeksami maine – mis stimuleerib lõpetanuid kutseeksamit sooritama

Uuringu kahel sihtgrupil, eksamikomisjoni liikmetel ja kutseeksami sooritanutel, paluti hinnata etteantud skaalal erinevaid tegureid, mis võivad mõjutada suhtumist kutseeksamite sooritamisse valdkonnas.

Hindamiskomisjoni liikmete vaade

Raamatupidaja assistendi hindamiskomisjoni liikmete keskmised hinnangud kutseeksami kohta 7 – pallisel skaalal on toodud allpool.

Kutseeksami sooritamine ...

.. on õpetajate poolt toetatud	6,4 palli;
.. on õpilaste poolt väärtustatud	6,0 palli;
.. annab lõpetanutele töö leidmisel eelise	5,5 palli
.. on valdkonna tööandjate jaoks oluline	4,25 palli;

Võrreldes teiste valdkondade eksamikomisjonide liikmete hinnangutega leitakse, et õpilased väärtustavad eksami sooritamist enam, valdkonna tööandjad aga hindavad seda vähemoluliseks (kõikide valdkondade eksamikomisjonide liikmete poolt antud keskmised hinnangud vastavalt 5,55 ja 5,02).

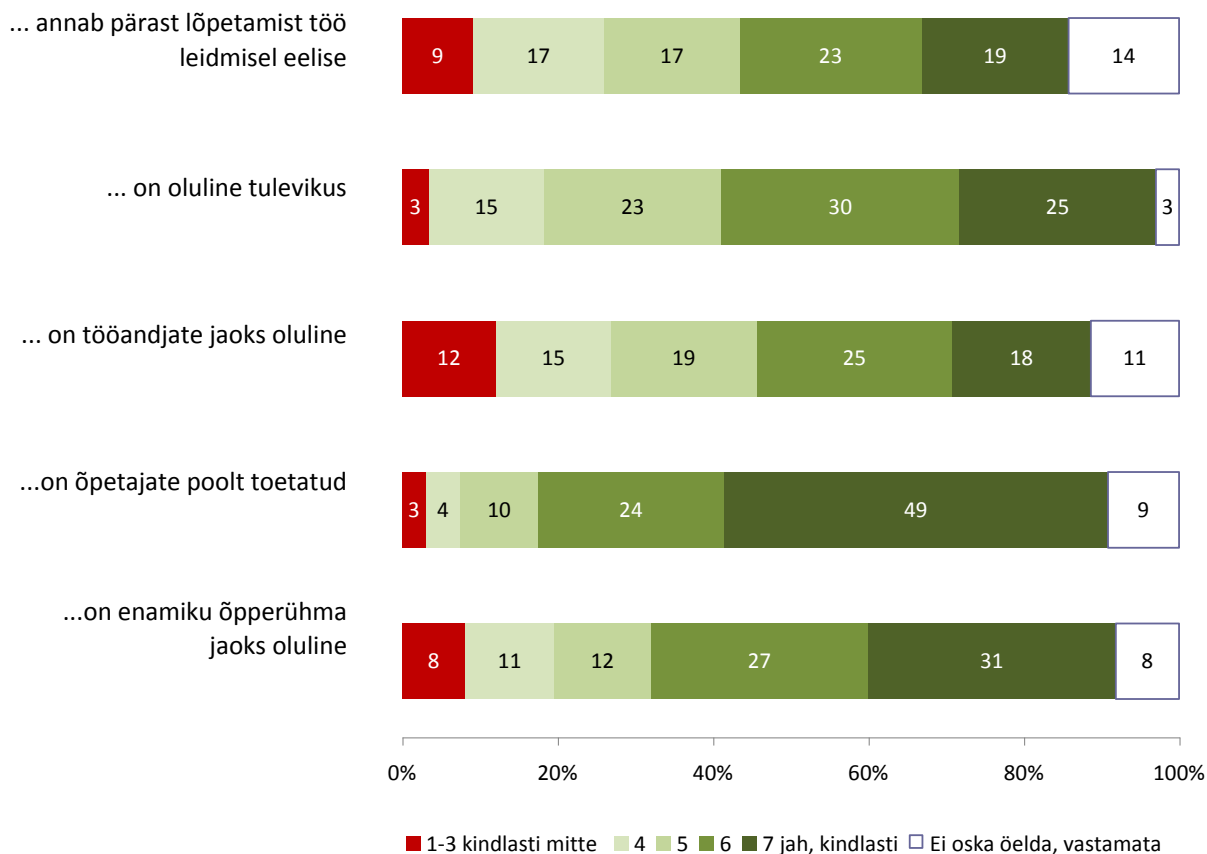
Kutseeksami väheolulisust tööandjate seas põhjendati *Teadmatusega kutse-eksamite süsteemi valdkonnast (1 kommentaar)*

Kutseeksami maine õpilase pilgu läbi

Ka õpilased tunnetavad eksami sooritamisel enim õpetajate toetust (joonis 5). Eksami sooritamist peetakse ka enamiku oma õpperühma jaoks oluliseks, mis kattub eksamikomisjoni liikmete hinnanguga ning eksam on oluline ka tuleviku seisukohalt.

Joonis 5 Õpilaste nõustumine erinevate väidetega kutseksami kohta 7-pallisel skaalal (% , n=174)

Kutseksami sooritamine..

Mõnevõrra vähem peetakse eksami sooritamist õpilaste poolt oluliseks töö leidmisel ja tööandjate jaoks.

Põhjustena, miks eksamile tuldi, toodi välja erinevaid aspekte nagu kutsetunnistuse eelis kooli lõputunnistuse ees, kutsetunnistuse roll töökoha leidmisel, selle väärtuse kasv tulevikus, kuid ka enese proovilepanek, oma teadmiste kontroll ja kinnistamine jms. Õpilaste põhjendused originaalkujul on toodud aruande lisa.

4.2 Hinnangud raamatupidamiseriala lõpetanute ettevalmistusele kutseksamiks

4.2.1 Toimetulek raamatupidaja assistendi kutseksami eri osadega

Eksamikomisjoni liikmete hinnangud

Vastanutel paluti hinnata 7-pallisel skaalal, kuivõrd heaks nad hindavad õpilaste toimetulekut kutseksami testi osaga ja erialaga seotud ülesannete lahendamiseks. Keskmise hinnang

toimetulekule oli kõrgem testi puhul (5,2 palli) võrreldes ülesannete lahendamisega (4,4 palli).

Testis tehtavaid vigu seostati küsimuste tõlgendamise ja mõistete (eba)täpse tundmisega.

Raskusi **praktiliste, erialaga seotud ülesannete** lahendamisel seostati ülesannetest arusaamise, teooria ja praktiliste ülesannete seoste vähese mõistmise ja raskustega terviku nägemisel.

Koolile kutseksamite kohta antava tagasiside detailsus

Kolmveerand komisjoni liikmetest märkis, et kool saab tagasisidet kutseksami kohta õpilase saavutatud punktisummana, üks tõi välja tagasiside õpilase kaupa iga osa koondtulemusena.

Ideaalse tagasiside kohta toodi välja järgmised mõtted:

Kool peaks saama tagasisidet õpilaste kaupa kõikide ülesannete osas.
Millised teemad ja küsimused osutusid enamusel komistuskiviks, millistele teemadele võiks oluliselt rohkem tähelepanu pöörata, et tööturul hakkama saada
Näiteks kui järgmisel aastal testid lahendatakse arvutis, siis vastaja lõpus võib kohe näha mitu vastust oli valesti. Täiesti piisab tagasisidest, kus on kirjas mitu õiget või valet vastust. Või nagu praegu - mitme punktiga sooritatud.
Arvan, et ka praegune olukord on rahuldav. Need eksamineeritavad, kes on soovinud individuaalset tagasisidet, on seda ka saanud

Õpilaste hinnangud raamatupidaja assistendi kutseksami eri osade raskusele

Õpilaste hinnangud testi ja erialadega seotud ülesannete lahendamise raskusele ei erinenud oluliselt. Mõlemat osa pidas enda jaoks suhteliselt lihtsaks vastavalt 11% ja 13% küsimustikule vastanud õpilastest, testi osa hindas enamasti lihtsaks, vaid väikest osa raskeks 62% ja küllalt suurt osa enda jaoks raskeks 22%. Erialaga seotud ülesannetega tuli enda hinnangul toime 65%, raskeks pidas neid enda jaoks 16%. Seega võime öelda, et eksami sooritajate hinnangud eksami osade raskuse osas lahknevad mõnevõrra komisjoni liikmete hinnangutes – enda jaoks peetakse mõnevõrra raskemaks testi osa.

Raskusi valmistanud aspektide kirjeldus originaalvastustena on toodud aruande lisas. Need puudutavad mõlema eksami osade puhul kas raskusi teatud teemadega toimetulekul (erialaga seotud ülesannetes ebatõenäoliselt laekuvad arved, bilansiga seonduv, nõuete hindamine, varude arvestus, teooria osa jmt) või ka küsimustest, ülesannetest arusaamist kas sõnastuse või keeleprobleemi tõttu.

4.2.2 Ettevalmistuse ühtlus kutseksamiks sõltuvalt koolist

Hindamiskomisjoni liikmetel paluti hinnata õpilaste ettevalmistuse ühtlust kutseksamiks eri aspektide alusel: teooria tundmisel, erialaga seotud ülesannete lahendamisel, praktiliste oskuste osas ja suhtumises töösse. Keskmised hinnangud 7-pallisel skaalal, kus 1 tähendas õpilaste väga ebaühtlast taset ja 7 üsna ühtlast taset olid raamatupidaja assistentide puhul võrreldes kõikide hindamiskomisjonide liikmete keskmiste hinnangutega ühed madalamad, olles eri aspektide osas:

- 3,2 palli (teooria tundmine),
- 3,4 palli (erialaga seotud ülesannete lahendamine),
- 3,5 palli (praktilised oskused) ja
- 4,67 palli (suhtumine töösse).

Komisjoni liikmete hinnanguid õpilaste ettevalmistuse ühtlusele varieeruvad teooria tundmise osas 1-5 pallini, kahes järgnevas aspektis 2-5 pallini ja suhtumises töösse 3-6 pallini.

Järgnevalt vaatame, kuidas põhjendasid hindamiskomisjoni liikmed õpilaste ebaühtlasi teadmisi eri aspektide osas.

Teooria tundmise ebaühtluse põhjusena toodi välja nii õpilase ja tema motiveeritusega seotud aspekte kui ka õpetamisega ja õppekavadega seonduvat:

Põhjus on arvatavasti õpilaste motiveerituses kutse suhtes - kellel on olnud põhiala või siis kõrvaleriala.
sõltub õppejõududest ja kasutatavatest õppematerjalidest. Viimasel ajal on veidi ühtlasemaks läinud.
Õppejõudude, õpetajate erinevate teadmistega, sageli on need vananenud põhimõtted.
Eri õppekavades on ilmselt erinev maht erialaainetel

Ülesannete lahendamise ebaühtlase tasemega seonduvalt toodi välja raskusi nende praktikaga seostamisel tulenevalt praktikatundide vähesusest, õpetajate vähesest järjekindlusest ja õpilaste erinevast ettevalmistatusest, sh teooria tundmise osas:

Kuna ülesanded on sisuliselt võetud praktilisest elust tulenevate vajaduste alusel, siis siin on üheks põhjuseks kindlasti praktikatundide vähesus või üldse puudumine.
Paremini saadakse hakkama, kui õpetajad on olnud varem nõudlikumad ja järjekindlad oma nõudmistes. Ülesannetes ei ole olnud midagi üleloomulikult rasket. Õpilased on ise avaldanud soovi olla eluks paremini ettevalmistatud.
Võimalik, et on osalenud need, kelle põhiala ei ole raamatupidamine (mul ei ole andmeid, sest ma ei tea, kes millisel põhialal õpib)
Kui ei tea teooriat, pole võimalik ka ülesandeid lahendada, põhjus sama mis eelmises küsimuses.
Õpilaste võimed

Praktiliste oskuste ebaühtluse puhul esines oletus, et tegemist on mitte koolide ebaühtlase tasemega, vaid põhialast tuleneva ebaühtlase tasemega.:

Arvan, et kõikide puhul on sarnased põhjused. Kuna tööd on anonüümsed, siis arvan endiselt, et tegemist ei ole niivõrd erinevate koolide kuivõrd erinevate põhierialadega, vähemalt eelmisel aastal oli see nii

Kuidas ühtlustada õpilaste ettevalmistust?

Õpilaste taseme ühtlustamiseks leiti, et alustama peab õpetajatest:

Õpetajate-konsultantide koolitamine, praktikatundide osakaalu suurendamine õppeprotsessis.
Alustama peab õpetajatest, nt korraldama varakult neile pikema koolituse (koos varasemate vigade selgitamisega). Kui töid parandades on näha nõukaaegseid ülesannete lahendusi, siis võibki arvata, et kõik õpetajad ei tea, mida või kuidas peaks õpetama. Hiljuti nägin repositooriumis uut raamatupidamise materjali, kus kirjeldati 20 aastat tagasi rakendatavat põhimõtet, mis ammu ei kehti. Ettevalmistamiseks võiks anda välja ka ülesannete kogumi (põhjalikuma, kui praegu näidisülesanded internetis).

4.2.3 Õpilaste hinnangud oma ettevalmistusele tööks erialal

Ligi kolmandik raamatupidaja assistendi kutseksamile tulnud õpilastest hindas koolist saadud ettevalmistust väga heaks, 58% heaks ja 6% mitte eriti heaks.

Valdavalt on õpilaste vabas vormis kirjeldatud põhjendused positiivsed, tuues esile häid õpetajaid, õpetamist, õppetöö seotust praktikaga. (vt vastuseid originaalkujul aruande lisas).

Puudujääkidenäna toodi esile paljusid kõrvalaineid, väheseid tunde arvutis ja vähest programmide tutvustust, kogemusi nendega ja ühel juhul ka õpetajate vahetumist, rahulolematust õppematerjalidega.

4.2.4 Toimunud ja vajalikud muudatused õpilaste ettevalmistuses

Hindamiskomisjoni liikmetel paluti hinnata, kas viimasel paaril aastal on õpilaste ettevalmistus kutseksamiks oluliselt paranenud, mõnevõrra paranenud, jäänud samaks, mõnevõrra halvenenud või oluliselt halvenenud.

Kolm komisjoni liiget viiest hindas õpilaste ettevalmistust mõnevõrra paranenuks, 2 hindas ettevalmistuse taset samaks.

Ettevalmistuse paranemist seostati eksamiks ettevalmistuse paranemisega, sh parema ettevalmistusega ülesannete lahendamiseks.

4.3 Raamatupidaja assistendi kutseeksami ülevaatlikkus

Hindamiskomisjoni liikmetel paluti hinnata 7 –pallisel skaalal, kuivõrd hea ülevaate annab eksam:

- 1) selle sooritajate ettevalmistusest, koolis omandatud teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning
- 2) kutsestandardis kirjeldatud teadmistest, oskustest (kompetentsidest).

Kutseeksami läbi ülevaate saamine koolis omandatust

Hindamiskomisjoni liikmete keskmine hinnang eksami kaudu ülevaate saamisele selle sooritajate teadmistest, oskustest ja hoiakutest oli 5,75 palli, so mõnevõrra kõrgem kõikide hindamiskomisjonide keskmisega (5,18 palli) võrreldes.

Seejuures hindas kolm komisjoni liiget viiest eksami ülevaatlikkust selles aspektis 6-7 palliga, so väga heaks, üks aga 3 palliga, so alla keskmise. Eksam ei anna väga head ülevaadet just praktiliste oskuste osas, oskuse osas koolis omandatud teadmisi kasutada töösituatsioonis.

Kutseeksami läbi ülevaate saamine kutsestandardis toodust.

Keskmine hinnang 7-pallisel skaalal kutseeksami kaudu ülevaate saamisele kutsestandardis toodust oli 5,4 palli, so mõnevõrra madalam kui koolis omandatust ülevaate saamisele. Samas on kõik hinnangud vahemikus 5-6 palli, so suhteliselt ühtlased.

Kutseksamiga jäävad mõõtmata järgmised aspektid:

situatsiooni ülesannete lahendamise osas, käitumine erinevates olukordades, eetika
Oskusi.
Kutse-eetika probleemid

Muudatusettepanekud raamatupidaja assistendi kutseeksami sisus või korras puudutasid järgmisi aspekte:

pööraks rohkem tähelepanu praktilisele poolele
Mitte midagi (ei muudaks). Kutseksamid peavad olema rasked, väljaspool kooli toimuvad, üle Eesti ühesugused, tööandjale arusaadavad jms Võibolla peaks lisama praktilist tööd arvutiga.

Praeguse valdkonna kutseksamite korra positiivse aspektina avaldas arvamust vaid üks komisjoni liige. See puudutas teooria osast ülevaate saamist testi vormis.

5. Hinnangud kutseksami sooritamise seotud aspektidele metalli erialadel

Antud alapeatükis iseloomustame keevitaja I, metallitöötlemispinkidel töötaja I ja koostelukksepp I kutseksamitega seotud aspekte. Tulemuste esitamisel toetume nimetatud eksamikomisjonide liikmete hinnangutele (vastavalt 2; 3 ja 2 isikut). Vaid metallitöötlemispinkidel töötaja hindamiskomisjonis oli 2 liiget osalenud eksamikomisjonis vaid ühe-kahes koolis, ülejäänutel kõigil oli kogemus mitmetes koolides eksamikomisjonis osalemisel.

Nii nagu metalli erialadel oli tagasihoidlik eksamikomisjonide liikmete osalemine, saame toetuda ka vaid väheste õpilaste hinnangutele. Küsimustikule vastas 14 keevitaja I ja 13 metallipinkidel töötaja I kutseksamil osalenud õpilast, kes olid põhiosas ühe kooli lõpetanud.

5.1 Kutseksami maine – mis stimuleerib lõpetanuid kutseksamit sooritama

Uuringu kahel sihtgrupil, eksamikomisjoni liikmetel ja kutseksami sooritanutel, paluti hinnata etteantud skaalal erinevaid tegureid, mis võivad mõjutada suhtumist kutseksamite sooritamisse valdkonnas.

Hindamiskomisjonide liikmete vaade

Metalli erialade hindamiskomisjoni liikmed hindasid 7 –pallisel skaalal, et kutseksami sooritamine... :

	Keevitaja I	Metallitöötlemispinkidel töötaja	Koostelukksepp
I			
..on õpetajate poolt toetatud	6,5	7,0	6,0
..on õpilaste poolt väärtustatud	6,0	6,67	5,5
..annab lõpetanutele töö leidmisel eelise	4,5	6,67	5,0
..on valdkonna tööandjate jaoks oluline	5,5	6,33	5,0;

Enamik eelpoololevas tabelis toodud eksamikomisjonide liikmete hinnanguid on võrreldes kõikide uuringus osalenute hinnangutega kas kõrgemad või samal tasemel. Erandina hinnatakse madalamalt vaid kutseksami sooritanute eeliseid töö leidmisel keevitajate eksamikomisjoni liikmete poolt.

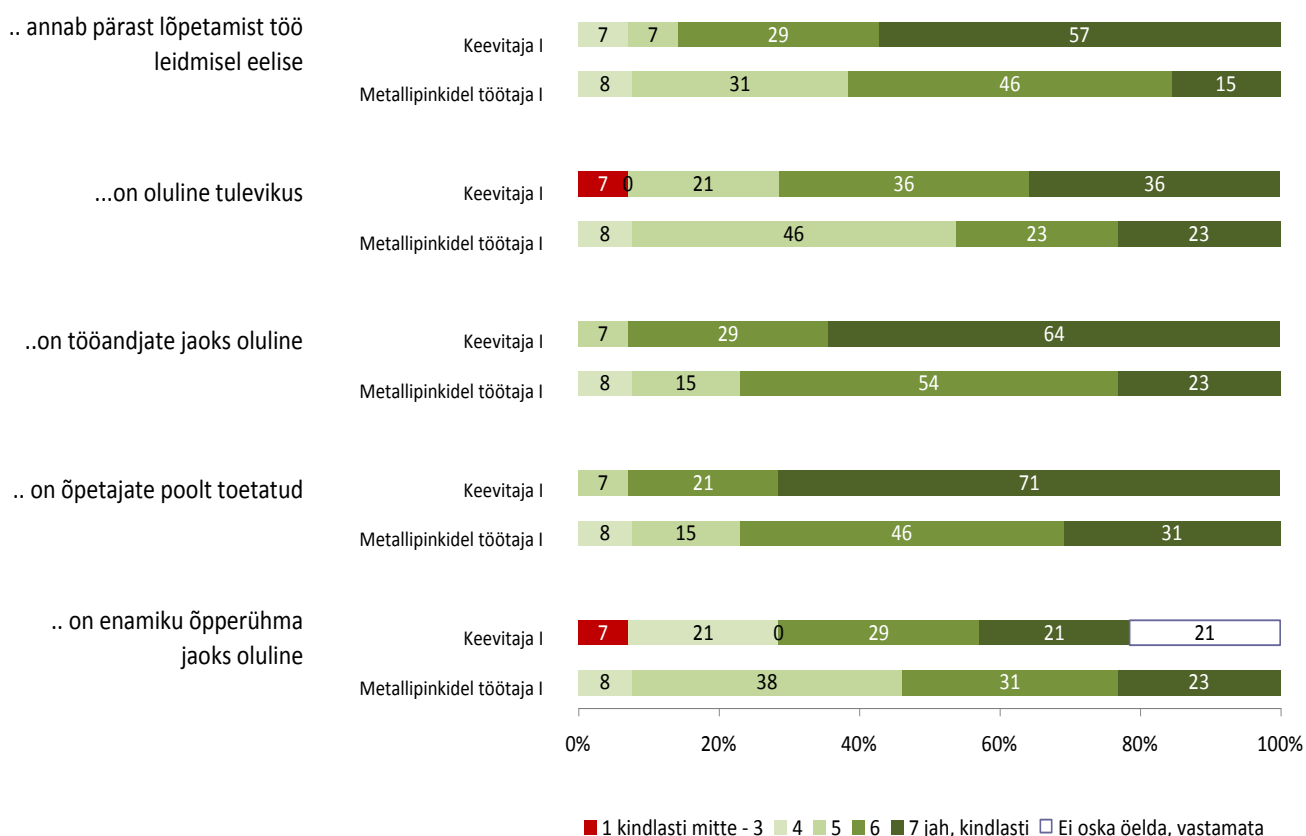
Kutseksami maine õpilase pilgu läbi

Õpilaste puhul saame siin ja edaspidi tugineda põhiliselt ühe kooli õpilaste hinnangutele, kes osalesid keevitaja I ja metallipinkidel töötaja I kutseksamil. See tähendab, et toodu ei peegelda üldpilti, vaid iseloomustab ühe kooli õpilaste hinnanguid.

Hinnangute põhjal (joonis 6), saame väita, et kutseksami maine selle eri tahkude alusel on õpilaste jaoks kõrge, nad tunnevad õpetajate toetust. Erinevalt eksamil osalenute hinnangutest teistes valdkondades loodetakse eksami sooritamisest eeliseid enam töö leidmisel pärast lõpetamist kui eksami olulisust tulevikus.

Joonis 6 Õpilaste hinnangud kutseksamiga seotud väidetele 7-pallisel skaalal (% , n=14- keevitajad ja n=13- metallipinkidel töötaja)

Kutseksamite sooritamine...

Põhjustena, miksksamile tuldi, toodi enim esile soovi saada kutsetunnistus või sertifikaat, kuid ka eriala meeldivust, elus edasi jõudmist jmt. Põhjendused originaalkujul on toodud allpool:

Mis oli peamine põhjus, et otsustasid kutseksamile tulla?
Kuna oskan keevitada kõige paremini
Et saada elus edasi

Selleks et paberid kätte saada ja midagi uut kogeda
Et saada kutsetunnistus kätte
Sertifikaat
Et elus edasi jõuda
Et saada kutsetunnistus
Et saada kutsetunnistus ja enda oskused proovile panna
Et kutsetunnistus kätte saada
Eriala paberite pärast
Et eriala pabereid omanda
Et keevitaja paber kätte saada
Et sertifikaati saada
Et kool lõpetada
Eriala kutsetunnistuse kätte saamine
Et kool lõpetada
Et oleks töötunnistus
Et saada sertifikaati
Tunnistus saada
Olin ennem selle erialaga kokku puutunud ja tundus huvitav
Meeldis metallindus
Et saada haridust
et saada paberid
Et sertifikaat saada
Et saada omale erialane paber

5.2 Hinnangud metallierialade lõpetanute ettevalmistusele kutseksamiks

5.2.1 Toimetulek kutseksamite eri osadega

Metallierialade kutseksamid koosnevad kahest osast – test ja praktiline töö. Hindamiskomisjoni liikmetel paluti hinnata nende osadega toimetulekut 7-pallisel skaalal, kus 1 tähendas pigem halba toimetulekut ja 7 väga head toimetulekut ning lähemalt kommenteerida kui mingi osa valmistab raskusi.

Eksami sooritanud hindasid erinevate osade lihtsust –raskust enda jaoks ja kommenteerisid tekkinud raskusi.

Hindamiskomisjoni liikmete hinnangud

Vastanutel paluti hinnata 7-pallisel skaalal, kuivõrd heaks nad hindavad õpilaste toimetulekut kutseksami testi osaga ja kutseksami praktilise tööga.

[Metallitöötlemispinkide töötajate ja koostelukkseppade](#) toimetulekut mõlema eksami osaga hinnati võrdseks – vastavalt 4 ja 5 palli.

Keevitajate toimetulekut kutseksami testi osaga hinnati mõnevõrra paremaks võrreldes praktilise osaga (5,5 ja 4,5 palli). Seda põhjusel, et üks hindamiskomisjoni liige hindas õpilaste toimetulekut kutseksami praktilise tööga 3 paliga, so alla keskmise.

Testis toodi esile raskusi jooniste lugemisel.

Jooniste lugemise oskus ja konkreetsete arvutuslike ülesannete lahendamine

Raskustena **praktiliste tööde puhul** puudulikku jooniste lugemise oskust (2) ajapiiridesse mahtumist ja pingi käsitlemise oskusi (spindli pöörlemis-suuna valik, lõikeriistade valik ja ülesseadmine)

Koolile kutseksamite kohta antava tagasiside detailsus

Metallitöö valdkonna hindamiskomisjonide hinnangul kasutatakse koolile eksamitest tagasiside andmiseks erinevaid variante:

Tagasiside andmist õpilaste kaupa iga eksami koondtulemuse kohta (2 hinnangut);

Tagasiside õpilaste kaupa kõikide ülesannete sooritamise kohta (1);

Tagasiside õpilase saavutatud punktisummana (1);

Tagasiside detailsus sõltub kooli initsiatiivist(1)'

Ideaalse tagasiside kohta toodi välja järgmised mõtted:

Ankeet iga eksamineeritava kohta
Tagasiside võiks olla sõltuvalt kooli initsiatiivist.
Kutseksami tulemus fikseeritakse teoreetilise testi puhul punktisüsteemis ja praktilise töö puhul: reaalsete tulemuste võrdlus joonisel ära toodud tehniliste nõuetega.

Õpilaste hinnangud keevitaja ja metallipinkidel töötaja kutseksami eri osade raskusele

Keevitaja kutseksami eri osade raskust hindas 14 ja metallipinkidel töötaja kutseksamit 13 eksami sooritajat. Arvestades vastanute vähesust, saame vaid välja tuua, keevitajad hindasid enda jaoks kergemaks testi osa, metallipinkidel töötajad aga praktilist tööd. Samas esines mõningaid raskusi kummagi osa puhul mõlemas grupis.

Testi puhul toodi keevitajate poolt sagedamini raskusena esile küsimuste sõnastusest arusaamist, metallipinkidel töötajate poolt aga jooniseid ja tolerantse:

Mis valmistas Sulle testis raskusi?
Keevitajad:
teraste tundmine
Küsimused olid arusaamatud
Sain 27 punkti 30-st, jäin tulemustega rahule, ei olnud raskusi
Küsimused olid arusaamatult sõnastatud
Mõned küsimused

Teoorias olid küsimused üsna raskelt koostatud
Sõnastus oli imelik
Keerulisi küsimusi oli
Keeruliselt sõnastatud küsimused
Mõned arusaamatud küsimused
Mõned küsimused olid raskesti arusaadavad
Küsimused olid raskelt sõnastatud
Muud midagi, lihtsalt paar küsimust olid raskesti arusaadavad
Ei saanud mõnest küsimusest aru
Metallipinkide töölised
Hälbed
Kuna ma polnud õppinud siis teadmised puudusid
Testi osad küsimused
Väga ei valmista midagi aga õppimisest jäi veidi vajaka. Tolerants valmistas raskusi.
Osad joonised ja mõningad mõõdud
Need küsimused mida polnud hoolikalt õppinud
Tolerantsid
Tolerantsid ja nihiku
Mõõted
Osad joonistega ülesanded

Praktilise osa puhul nimetatud raskused on toodud originaalkujul järgnevas tabelis:

Mis oli praktilise töö juures Sinu jaoks kõige raskem?
Keevitajad:
alt üles keevitus
Eksami närv ja see siblimine
Põhkliitejuure keevitamine ja montaaž
Eksaminärv segas põhiliselt
See et käsi värises
Eksamipinge
Põkkliitejuure õmblus
Närv oli sees ja käsi värises
Juure keevitamine
Keskenduda
Elektroodiga keevitamine (juur)
Põkkõmbluse juure keevitamine
Juur
Metallipinkidel töötajad:
Koonuse tegemine
Osad mõõdud täpselt saada
Kraadi treimine
Pink oli kehavõitu

5.2.2 Ettevalmistuse ühtlus kutseksamiks sõltuvalt koolist

Hindamiskomisjoni liikmetel paluti hinnata õpilaste ettevalmistuse ühtlust kutseksamiks 7-pallisel skaalal eri aspektide alusel: teooria tundmisel, erialaga seotud ülesannete lahendamisel, praktiliste oskuste osas ja suhtumises töösse.

Keskmsed hinnangud skaalal, kus 1 tähendas õpilaste väga ebaühtlast taset ja 7 üsna ühtlast taset on [keevitajate eksamikomisjonis](#) osalenute hinnangul:

- 4 palli erialaga seotud ülesannete lahendamisel ning praktiliste oskuste osas ja
- 5 palli teooria tundmisel ning suhtumisel töösse.

Viimased hinnangud on kõrgemad võrreldes kõikide uuringus osalenud eksamikomisjonide liikmete keskmise hinnanguga.

[Metallipinkidel töötaja](#) eksamikomisjonide liikmete 5 pallised hinnangud on erialaga seotud ülesannete lahendamise ühtlusele ja suhtumisele töösse on samuti kõrgemad kõikide keskmisest hinnangust.

[Koostelukksepp I](#) kutseksami sooritanute taset hinnati keskmisest ühtlasemaks vaid suhtumise osas, muudes aspektides oli hinnang ettevalmistuse ühtlusele 3,5 palli üks madalamaid.

Järgnevalt vaatame, kuidas põhjendasid hindamiskomisjoni liikmed õpilaste ebaühtlasi teadmisi eri aspektide osas.

[Teooria tundmise](#) ebaühtluse põhjusena toodi koostelukksepp I kutseksami puhul välja järgnevaid aspekte:

Erinevused nii õppeprogrammis, erinevad meetodikad kui ka õpilaste erinev tase
Gümnaasiumi lõpetanud on märksa tugevamad kui põhikooli baasil.

[Ülesannete lahendamise](#) ebaühtlase tasemega seonduvalt toodi välja:

Erinevused nii õppeprogrammis, erinevad meetodikad kui ka õpilaste erinev tase
Tihti on antud eriala tulnud õppima need, kes pole soovitud erialale konkursi korras pääsenud.

[Praktiliste oskuste](#) puhul nimetati:

Erinevused nii õppeprogrammis, erinevad meetodikad kui ka õpilaste erinev tase
Erinevused tulevad tihti sellest, kas eksam on vahetult pärast praktikat või märksa hiljem, enne kooli lõpetamist.

[Suhtumises töösse:](#)

Erinevused nii õppeprogrammis, erinevad meetodikad kui ka õpilaste erinev tase
--

[Kuidas ühtlustada õpilaste ettevalmistust?](#)

Õpilaste taseme ühtlustamiseks toodi järgnevad ettepanekud:

koostelukksepp I	Praktilised tulemused on paremad kui vahetult enne eksamit on 1-2 päeva harjutatud täiendavalt.
metallitöötlemispinkidel töötaja I	Õpikeskkonna kaasajastamine. Töömasinad ja seadmed, mida koolis kasutatakse kutseksami korraldamisel peaks olema tööstuslikud - mitte õppeseadmed.
Keevitaja I	Komisjonide taseme parandamine, kutsestandardite kaasajastamine
Keevitaja I	Õpetajate täiendkoolitus, tunniplaani muutmise: praktiline koolitus enne eksamit kestusega vähemalt 2 nädalat

5.2.3 Õpilaste hinnangud oma ettevalmistusele tööks erialal

Mõlema kutseksami sooritanutest ligi pooled hindasid oma ettevalmistust väga heaks ja ülejäänud heaks. Vaid üks õpilane hindas oma ettevalmistust mitte eriti heaks.

Positiivseid hinnanguid põhjendati järgmiselt :

Koolis sai teadmisi ja oskusi
Väga palju on praktilist osa
Sest koolis omandasin teadmised ja oskused
Tunnen keevitamise põhitõdesid
Sest hakkame seda tööd tulevikus tegema
Oskan keevitada joonasendis
Enamik vajalikest asjadest on selge
Vajalikud asjad on selged
Õpetas korralikult
See on hea, et saab välispraktikal käia ja seal ennast arendada
Head õpetajad
Kuna mul on tööpakkumine juba

Ettevalmistust tööturule siirdumiseks mitte eriti heaks hinnanu tõi esile vähest harjutamist:
Kuna ei ole piisavalt harjutanud

5.2.4 Toimunud ja vajalikud muudatused õpilaste ettevalmistuses

Hindamiskomisjoni liikmetel paluti hinnata, kas viimasel paaril aastal on õpilaste ettevalmistus kutseeksami oluliselt paranenud, mõnevõrra paranenud, jäänud samaks, mõnevõrra halvenenud või oluliselt halvenenud.

5 komisjonide liiget hindas õpilaste ettevalmistust mõnevõrra paranenuks, 1 pidas ettevalmistuse taset samaks.

Ettevalmistuse **paranemist** seostati õppimisega eelneva aasta vigadest, õpetajate oskuste kasvu ja õpikeskkonna kaasajastamisega:

Võrreldes esimeste aastatega on sellise eksami korralduse ja sisuga koolides ettevalmistus ühtlustunud ning igal aastal on järjest rohkem tähelepanu pööratud eelmisel aastal raskusi tekitanud teemadele.
Mõningase õpikeskkonna kaasajastamisega.
koolides on vahetatud õpetajaid, eksaminõuded on püsivad muutumatuna aastaid, õpetajad ise sooritavad kutseeksameid
Õpetajate oskuste kasvuga.

Vajalikud muudatused koolis keevitajate hindamiskomisjoni liikmete poolt nähtuna:

1. õpilase eksamiks ettevalmistusele kuluvat aega ei saa piiramatult lühendada (konkursid, hanked koolituse läbiviimiseks) 2. juhuslike koolitajate (ja eksamiks ettevalmistajate) tingimused on oluliselt halvemad kui kutsekoolides
Kooli peaksid aktiivsemalt suhtlema tööandjatega, õppepraktika peaks olema tööandjale atraktiivsem, tööandjale tuleks juhendamise eest maksta, samas tuleb ka kontrollida tööandjat, kas õppepraktikal õpilased saavad ka keevitada, tean et üsna sageli ei saagi, kuna õpilaste ettevalmistus on nõrk ja tööandja ei saa toodanguga riskida.

Koostöölukksepa eksamikomisjoni liikmed ootavad koolilt

Lähtuda rohkem ettevõtete reaalsest vajadusest
Enamus kutseharidust võiks olla pärast gümnaasiumi lõppu ning põhihariduse baasil õpivad kutseharidust vaid need kes ei ole võimelised gümnaasiumi läbima.
Õpikeskkonna kaasajastamine. Taotle ja peab oskama iseseisvalt valida tööriistu ja käsitseda tööstuslikke seadmeid reaalsel tehnoloogilistel režiimidel.

5.3 Metallierialade kutseksamite ülevaatlikkus

Hindamiskomisjoni liikmetel paluti hinnata 7 –pallisel skaalal, kuivõrd hea ülevaate annab eksam:

- 1) selle sooritajate ettevalmistusest, koolis omandatud teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning
- 2) kutsestandardis kirjeldatud teadmistest, oskustest (kompetentsidest).

Kutseksam kui ülevaate andja koolis omandatust

Eksamikomisjonide liikmed pidasid kutseksamite läbi saadavat ülevaadet koolis omandatu kohta väga heaks- hinnates seda keevitajate puhul 6,5, metallitöötlemispinkide töötajate puhul 6,0 ja koostelukkseppade puhul 5,0 palliga.

Samas nii keevitajate kui koostelukkseppade komisjonide liikmed tõid esile ka neid külgi, millest eksam ülevaadet ei anna:

Praktiliste ülesannete lahendamise oskus
Raske on mõne tunni jooksul saada täit ülevaadet õpilase kogu praktilistest teadmistest, kuid ma ei pea vajalikuks praktilise töö osa ja mahu muutmist.

Iseseisev tegutsemine. Taotleja tegutseb harjumuspärases olukorras ja tingimustes.
praktilise töö mahu suurendamine, õpetajate praktiliste oskuste taseme tõstmine.
Teoreetiliste teadmiste osas. Tegemist on valikvastustega. Eksamiküsimused on trafaretsed. Võibolla peaks osad küsimused olema essee vormis.

Kutseksam kui ülevaate andja kutsestandardis toodust.

Kõikide metallieralade eksamikomisjonide liikmed hindasid kutseksami kaudu ülevaate saamisele kutsestandardis toodust 7 –pallisel skaalal keskmiselt 5 palliga, so mõnevõrra madalamalt kui koolis omandatust ülevaate saamist.

Kutseksamiga jäävad mõõtmata järgmised aspektid:

Praktilise töö osa mõõtmine jääb osaliseks, kuid see ei vähenda eksami kaalu.
Hoiakute hindamine on ainult subjektiivne.
isikuomadused, keeleoskus, arvutioskus, üldoskused.
Teoriaküsimused on liialt teoreetilised, praktikaga vähe seotud

Muudatusettepanekud kutseksami sisus või korras puudutasid järgmisi aspekte:

Teste tuleb pidevalt kaasajastada ja praktiline töö peaks kajastama võimalikult laialdaselt eksamineeritava oskusi ja teadmisi
Testi kohustuslike õigete vastuste % võiks ehk olla veidi kõrgem.
Suurendaks üheaegselt praktilise töö täitmisega seotud töökohti - paraku praktilist tööd saab täita ühel töökohal ja sellega kutseksami kestus venib 10 ja enam tunniks.
kutseksamitel anda välja ka osaoskuste dokument
Praktiline eksam võiks olla lihtsam, sest eksamil tuleb teha liialt palju mõõndusi. Vertikaalne põkkliide võiks olla kahepoolne.

Praeguse valdkonna kutseksamite korra positiivse aspektina avaldati järgmisi arvamusi:

testi kontrollimisel kasutada maatriksit (šablooni) - kiirendab kontrollimist kordades
Ei oska öelda kuna teiste valdkondadega ma eriti kokku puutunud ei ole
Tunnen vaid metallieriala valdkonna kutseksamite süsteemi ja pean teiste valdkondade kutseksamite korda sama heaks.
Igas valdkonnas tekib oma eksamikorralduskeem, mida on raske muusse keskkonda sobitada.

6 Hinnangud kutseeksami sooritamisega seotud aspektidele energeetika valdkonnas

Viimasena iseloomustame kutseeksamitega seonduvaid hinnanguid elektri- ja automaatiku kutse taotlemisel.

Põhjusel, et uuringus osales vaid üks elektrik I eksamikomisjoni liige, saame toetuda kutseeksamitega seoses põhiosas vaid õpilaste poolt väljaõeldule.

Kokku osales uuringus 117 õpilast neljast koolist (Tallinna Polütehnikum, Tartu Kutsehariduskeskus, Tallinna Ehituskool, Pärnu Saksa Tehnoloogiakool).

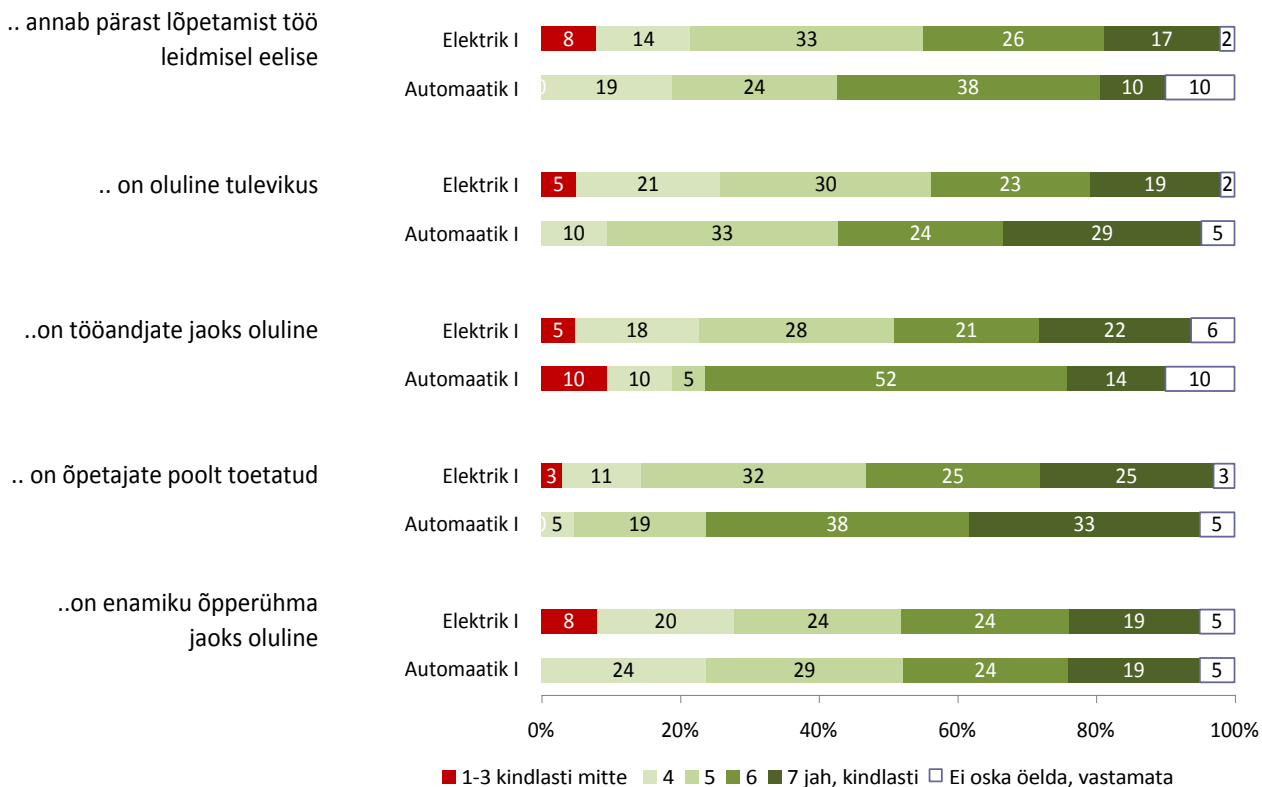
6.1 Kutseeksamite maine – mis stimuleerib lõpetanuid kutseeksamit sooritama

Ainus eksamikomisjoni liige tööandja esindajana hindas, et kutseksam annab lõpetanutele eelise töö leidmisel (7 palli), on valdkonna tööandjate jaoks oluline (5 palli), õpetajate poolt toetatud (4 palli) ning õpilaste poolt mitte eriti väärtustatud (3 palli).

Õpilaste hinnangute põhjal (joonis 7), saame väita, et kutseeksami maine selle eri tahkude alusel on õpilaste jaoks ühtlaselt kõrge. Just hinnangute ühtlus eri väidete osas eristab elektri- ja automaatiku kutseeksami sooritajaid teiste valdkondade kutseeksamite sooritajatest. Ühiseks teiste valdkondadega on õpetajate toetuse tunnetamine eksami sooritamiseks.

Joonis 7 Õpilaste hinnangud kutseksamiga seotud väidetele 7-pallisel skaalal (5, n=94- elektrik ja n=20 –automaatik)

Kutseksami sooritamine..

Kõiki kutseksamiga seonduvaid aspekte hindasid automaatik I kutseksami sooritanud võrreldes elektrik I eksami sooritanutega mõnevõrra positiivsemalt.

Kutseksami sooritanutel paluti põhjendada, miks nad otsustasid kutseksamile tulla. Elektrik I kutseksami sooritanud nimetasid lisaks parematele väljavaadetele saada tööd veel sagedamini:

- soovi saada kutsetunnistus, sertifikaat, elektriku kvalifikatsioon, et omandada õigus töötada elektrikuna või lõpetada kool, sh muude valikute puudumist;
- eriala meeldivust, elus edasi jõudmist
- kinnituse saamist oma oskustele, teadmistele, enda või omandatud oskuste proovilepanekut jmt.

Automaatik I kutseksami sooritanud tõid esile:

- kutsetunnistuse vajalikkust tulevikus, töö saamisel või ka välismaale tööle minekul;
- enda teadmiste kontrolli;
- hea CV jaoks jmt

Mõlema kutseksami sooritanute põhjendused originaalkujul on toodud aruande lisan.

6.2 Hinnangud lõpetanute ettevalmistusele kutseksamiks

6.2.1 Õpilaste toimetulek kutseksamite eri osadega

Valdkonna kutseksamid koosnevad kolmest osast – teoreetiline osa (küsimused ja ülesanne) praktiline osa ja vestlus (kui on vajadus eelnevaid osi täiendada). Hindamiskomisjoni liikmetel paluti hinnata nende osadega toimetulekut 7-pallisel skaalal, kus 1 tähendas pigem halba toimetulekut ja 7 väga head toimetulekut ning lähemalt kommenteerida kui mingi osa valmistab raskusi.

Ainus uuringus osalenud eksamikomisjoni liige hindas halvimaks õpilaste toimetulekut kirjaliku osa küsimustele vastamise ja vestluse osaga (2 palli). Toimetulek kutseksami ülesande lahendamiseks sai 3 pallise, praktiline töö väga hea, 7-pallise hinnangu.

Nii õpilaste [raskusi kirjaliku osa ülesannete lahendamisel kui vestluses](#) seostas vastanu kooli tasemega.

[Kutseksamite tulemuste kohta antakse koolile tagasisidet](#) õpilaste kaupa iga eksami osa koondtulemuse kohta. Ideaalne tagasiside on täpne ülevaade koolile.

Viimasel paaril aastal on õpilaste ettevalmistus kutseksamiks sarnane eelnevate aastatega.

Õpilaste hinnangud elektrik I ja automaatik I kutseksami eri osade raskusele

Kutseksami teoreetilist osa (küsimused ja ülesanne) hindas enda jaoks suhteliselt lihtsaks küllalt suur osa eksami sooritanutest (39% elektrik I ja 43% automaatik I eksami sooritanutest) Mõnevõrra raskemaks peeti eksami küsimuste osa võrreldes ülesande lahendamiseks – seda pidas raskeks enda jaoks kokku 34% elektrikest ja 39% automaatikutest. Ülesannete lahendamist pidas raskeks vastavalt 32% ja 24%.

[Elektrik I](#) kutseksami sooritanud töid teoreetilise osa raskustena esile:

- Oma teadmiste vähesust, mõne valemi mittemeenumist, vajadust joonistada skeeme, mida polnud ammu tehtud, vähest teooria õpet;
- Üksikuid ülesandeid ja küsimusi (Standardid polnud nullis, nõrkvoolu osa, valikvastusteta küsimused, skeemid, tüüppaigaldusviisid).

[Automaatikud](#) töid seoses teoreetilise osaga esile pabistamist, küsimuste keerukat sõnastust, üksikute osade või ülesannete raskust.

Õpilaste poolt välja toodud raskused kutseksamite teoreetilises osa kohta on originaalkujul toodud aruande lisas.

Kutseksami **praktilist osa** hinnati enda jaoks võrreldes teoreetilise osaga veelgi lihtsamaks nii elektrike kui automaatikute poolt (kõik lihtne vastavalt 61% ja 67%, raske 5% ja 10%).

Elektrike poolt välja toodud eksami praktilise osa raskusena välja erinevaid tegureid:

enda tähelepanu
Et kogu paigaldus esimesel katsel ilma proovimata tööle hakkaks. Päriselus on siiski võimalus katsetada. Muidugi - eksimine ei ole viisakas.
Et oli vaja ajapeale teha kõike.
Kõik oli enam-vähem
Olen aeglase loomuga
Polnud midagi rasket ja närveerin
Skeemi lugemine.
Tähelepanelikkus
Töö väljanägemine
Tööriistade leidmine

Automaatikute poolt nimetati raskusena oma „paha” pead, programmeerimist ja ühe osalenu poolt ka seda, et kõik oli raske.

Pärast eksami praktilist osa toimus vestlus 23% elektrik I ja 48% automaatik I kutseksami sooritajatega.

6.2.2 Ettevalmistuse ühtlus sõltuvalt koolist

Elektrik I eksamikomisjoni liige hindas õpilaste ettevalmistust nii teooria tundmisel, erialaga seotud ülesannete lahendamisel kui suhtumises töösse väga ebaühtlaseks (hinnang 1 pall) ja praktilisi oskusi suhteliselt ühtlaseks (6 palli).

Ebaühtlust:

- teooria tundmisel seostas ta sisseastunute nõrga tasemega,
- ülesannete lahendamisel õpilaste võimetega,
- suhtumist töösse nõrga õpimotivatsiooniga.

Kuigi kõik tegurid olid seotud õpilaste tasemega, nägi komisjoni liige olukorrale lahendust koolide materiaalse baasi parandamise läbi: *Parandada erikoolide traditsioonilisi kui ka materiaalseid baase*

6.2.3 Õpilaste hinnangud oma ettevalmistusele tööks erialal

Mõlema kutseksami sooritanutest ligi pooled hindasid oma ettevalmistust väga heaks ja ülejäänud heaks. Vaid üks õpilane hindas oma ettevalmistust mitte eriti heaks.

Oma hinnanguid põhjendasid elektrikud järgmiselt :

Ained ühtivad tööülesannetega
Algteadmised (2)
Eelteadmised on olemas.
Head esitlused.
Head õpetajad (2)
Konkurents on tihe, et igaoskus annaks eelise
Koolipoolne töö oli korralikult tehtud ja enda pea jäi nõrgaks.
Kuna puutun igapäevaselt kokku elektriga
Kõik sai selgeks ja sai lisaks veel muid teadmisi
Laboratoorseid töid oleks tahtnud teha
Lai valik teadmisi
Laiskus oli vahest
Motiveerida rohkem edasi õppijaid
Olen aru saanud just õpetaja käest kuidas õieti asjad on.
Olened töö spetsiifikast
Oskan kõike 90%
Oskan nüüd rohkem kui varem
Polnud teadmised just koolist omandatud.
Praktiline töö arendab hästi ning elektrotehnika õpe on ka tasemel
Sai uusi kogemusi
Sain palju kogemusi (5)
Sain praktiseerida selliseid praktilisi töid, millega puutusin esmakordselt kokku
Sain väga hea põhja alla
Sellepärast, et seal, kus ma töötan, juhatajad mõtlevad, et naine ei saa olla elektrik.
Tean ja oskan palju rohkem nüüd
Tean palju teooriast
Teooriat palju
Teoreetiliselt on väga hea. Praktilist osa võiks olla rohkem.
Tänu koolis õpitule olen omandanud kogemusi, mis tulevad mulle tulevikus kasuks
Töö, mis sobib ja meeldib mulle.
tööl lihtsam
Vastavalt kooli kvaliteedile
Väga hea ettevalmistuse sain elektriskeemide koostamisel, mida on mul tulnud tööjuures kokku panna
Väga head õpetajad
Vähe praktikat
Õppekava on olnud 4 aastat ja praktilist osa on olnud vähe.
Õppida saab igas koolis kui vaid omal huvi on. Ja kui huvi on, siis saab piisavalt teadmisi, et omal alal kellestki parem olla. Olen näinud elektrikuid, kes pole koolis käinud ja ei oma aimugi näiteks juhtide isolatsioonitakistuse suuruse kohta aga ometigi töötavad. Loodan, et oma õpituga saan selliseid "tegijaid" edestada.
Õppisin headelt TPT õpetajatelt.

[Automaatikud](#) töid oma ettevalmistuse kohta välja järgmisi külgi:

Ained ikka sellised, mida gümnaasiumis ei õpetata.
Head õpetajad (3)
Kool oli remondis õppeajal.
Kuna õpetajad on hästi valmistunud.
Kuna õpetajad õpetasid piisavalt hästi.
Kõik asjad olid õpitud.
Osasid aineid võiks täiuslikumalt õpetada.
Praktikat oli siiski liiga vähe.
teoreetilised teadmised
teoreetilised teadmised

6.3 Kutseksamite ülevaatlikkus

Elektrik I eksamikomisjoni liige hindas kutseksami ülevaatlikkust 7-pallisel skaalal nii selle sooritajate ettevalmistusest, koolis omandatud teadmistest, oskustest ja hoiakutest kui kutsestandardis kirjeldatud teadmistest, oskustest (kompetentsidest) 4 palliga.

Ülevaate saamiseks koolis omandatust jääb puudu praktilises osas.

Muudatusettepanek kutseksami sisus või korras puudutas selle avatumaks muutmist.

Praeguse kutseksamite korra positiivse aspektina oma valdkonnas tõi komisjoni liige välja tehnilisi oskusi (tähelepanu pööramist tehnilistele oskustele?)

Lisad

Kokk I kutseksami sooritanute vabad vastused

Mis oli peamine põhjus, et otsustasid koka kutseksami teha?
Aine valik sai juba valitud algul kui tulin siia õppima
Enda proovile panek, paremad võimalused tulevikus (2)
Et edasi töötada kokana, saada kogemusi.
Et ennast tõestada, et suudan sellel alal töötada ja saada kokaks.
Et oleks mingi haridus ja kuna kõik võtsid, siis võtsin mina ka.
Et paberid kätte saada.
Et saada edaspidi tööle
Et saada kokaks.
Et saada paberid kätte ja tulevikus sellel alal tööd saada
Et saada vastav kvalifikatsioonipaber ja tunnistus.
Et tulevikus oleks lihtsam tööd leida
Huvitab mind
Iseend proovile panna ja karjääri arenemise alus.
Kirg toidu tegemise vastu ja sellel alal kõrgemale pürgimine
Kuna kool andis võimaluse ja see võib tulla tulevikus kasuks.
Kuna nii kaua õppisin, siis tundus see loogiline lõpp.
Kuna plaanin kunagi kööki tööle minna.
Kuna sellega saab kõrgema paberi, kui kooli eksamil
Kuna tulevikus tahan asuda selle ameti peale tööle
Minule meeldib see ja tulevikus tuleb see kasuks.
Niisama, kas olen võimeline ära tegema.
Oma restorani või kohviku avamine.
Paber ja parem töö
Panna end proovile ja tean, et see müüd tööturul
Panna ennast proovile ja tulevikus paremini tööd saada
Paremad tööleidmise võimalused
Paremad võimalused tulevikus.
Pärast kokaõpingute lõppu enda testimiseks
Saada kohapaber, suurem võimalus parem töö saada.
Saada kvalifikatsioon.
Sest see on tulevikus parem
Soov teada toitlustusest rohkem
Soovisin riikliku paberit.
Suur tahe toitu valmistada, sellest rohkem teada ja selles vallas kõrgemale jõuda.
tahan edasi minna EHTE-sse.
Tahan saada kokaks.

Tahan tööle asuda kokaks.
Tahtsin diplomit saada kuna arvan, et see annab mulle tööturul eelise.
Tuleviku perspektiivid.
Tulevikuplaanidega seoses.
Tulevikus läheb vaja kindlasti.
Tulevikus töö leidmine kergem, võimalik elukutse vahetus

Mis valmistas Sulle kodutöö puhul raskusi?
Ajagraafiku koostamine.
Ajapuudus, pole võimeline süvenema pikemat aega järjest
Alguses see kõik kokkupanemine, lõpus aga ei olnud hullu, oli täitsa hea.
Arvuti kasutamine.
Eelnev teadmatus toitlustusest ja sellega seonduvast.
Eelnevalt ei olnud asjaga kursis, kõik oli uus.
ei tea
Eks tuleb põhjalikult läbi lugeda teemad ja retseptide kooskõlastus.
Et toitude kaalud kõik korrektselt paika saaks ja ajagraafiku planeerimine.
Kalkulatsioonid (8 korda)
Kalkulatsiooni kaart.
Kalkulatsioonid ja ajagraafik
Kalkulatsioonide ja muude tabelite õigeks tegemine ja arvude klappimine.
Kalkulatsioonide tabel.
Kalkulatsioonikaartide koostamine.
Kirjakeel
Konkreetsed ja ühese ning selge juhendi puudumine -infot tuli hankida erinevate õpetajate käest, kes samuti vahel küsimustele vastata ei osanud.
Korrektus, et kõik oleks olemas
Kõik
Kõik põhjalikult ja korrektselt kirja panemine
Kõikide protsesside ette mõtlemine, see kõik tuli läbi mõelda, kus, mida ja millal ma kasutan. Nt tööplaan ja seadmetellimus.
Küsimuste vastused olid liiga pikad
Liha küsimused
Lihtsamalt oleks saanud endale teemad selgeks teha, aruandes tehnoloogiakaart
Lõputöö kokkupanemine
Lõputöö.
Mahukas
Materjali mahukus
Midagi
Minu keskendumine tööle, kõrvalised tegevused.
Mõned olid keerulised, kui pidi ettevõtteid külastama.
Natuke oli jädamist kalkulatsioonikaartidega.
Raske oli teeninduse ja toitude valik, planeerimine.

Retseptide sobivus omavahel ja tehnoloogiline kaart
retseptide õige sobivus omavahel.
Tehnoloogia, toidu kalorlus
Tehnoloogilise kaardi tegemine.
Tehnoloogilised kaardid ja ajakava.
Tehnoloogilised kaardid, kokkupanek.
Tehnoloogilised kaardid. Ajagraafiku paika panemine.
Toidu käikude kokkusobitamine.
Toitained
Töö kokkupanemine
Töömaht oli lõpus liiga suur ja halb tunniplaani tegemine.
Uued ideed lülitada tehnoloogilisse kaarti, muidu kalkulatsioonid.
Õigete koguste arvestamine.
Ühtlane ja korrektne välimus ja täpsustused
Ülesehitus ja kalkulatsioon.

Milline osa praktilisest tööst oli Sulle raskeim, tekitas enam probleeme?
Aeg ja pingeline olukord.
Aega jõudmine
Aega jõudmine ja selle planeerimine.
Aega jäi väheks
Aega mahtumine ja kõige korrektselt tegemine
Aja planeerimine (5 korda)
ajagraafikus püsimine
Ajahäda
Ajaline klappimine.
Ajaplaneerimine. kahjuks saime laboris eksamitoid üsna vähe täies mahus läbi teha.
Ajas püsimine.
Ajast jäi puudu ning ei osanud uues köögis kõike leida.
Ajastamine
Alustamine, harjumine, et keegi pingsalt jälgib
Desserdi tegemine.
Ei olnud suuri raskusi. kuumus ja pinge.
Et kõik toidud oleks valmis, korraliku konsistendiga.
Kõik
Kõik asjad aja sisse ära mahutada.
Liha ja kaste ei tahtnud välja tulla.
Liha küpsetamine ja karamelli valmistamine.
Liiga palju komponente, suur kiirus, et jõuda
Magustoidu moos jäi liiga vedel, vähe sparglit, kukli taigna kogus liiga väike
Magustoit
Närvipinge
Pearoa tegemine. (4 korda)

Pearoog ja kana.
Pearoog, kaste ja parfee
piiratud aeg
Pinge üleval.
Pliidi kasutamine ehk siis ahi - raske oli õiget temperatuuri tabada.
Raske on võib-olla õigesse aega tulla.
See kui keegi jälgib.
Supi jaoks oli korraka enne serveerimist palju teha.
Teine keskkond ja väike närv. Pisut kraami ununes.

Mis oli suulise vestluse juures Sinu jaoks kõige raskem?
Aruande vigade väljatoomine.
Ei oskagi öelda, vb ootamatud küsimused.
Ei teadnud kõiki vastuseid peast.
Enda suuline väljendamine.
Enese väljendamine.
Eneseväljendus
Hääl hakkas värisema
Juurde rääkimine. Närv tuli sisse. Küsimustele vastamine.
Keskendumine (2 korda)
Kui ei teadnud täpset vastust
Kulinaaria osa
Kõige raskem oli põhiainetes küsimus, sest see ei tahtnud meelde jääda.
Küsimuste välised küsimused
Lisaküsimused ajavad tihti segadusse, kuigi iseenesest on lihtsad.
Lisaküsimused, pole aega ette valmistada
Materjali oli palju ja seega oli seda ka raske omastada
Midagi väga rasket ei olnud aga köögiviljade küsimuses oli arusaamatusi.
Mõelda järsku millegile mida küsitakse ja tunne et see on eksam
mõni küsimus
Närv oli sees ja sõnad läksid sassi.
Närv on sees siis läheb kõik meelest
Närvipinge
Oma töö vigade otsimine, mis tundub mulle ebaloogilisena. Vigu otsivad ju hindajad. Õpilane teeb töö enda poolt maksimaalselt ja eeldatavasti ei esita tööd milles tean, et on vigu sees.
Ootamatud küsimused.
Pinge
Pinge ja närveerimine
Punkt, kus tuli rääkida asjast, mida reaalselt pole üksi läbi praktiseerinud.
Põhjendades oma vigu arenen.
Sorav jutt enda poolt.
Suuline väljendus.
Teadmiste väljendamine korrektselt.

Tuua välja toitude erinevaid kasutusviise erinevates kohtades.
Valed küsimused olid :=)
Vastata täispikkade lausetega
Viimane küsimus, närv tuli sisse.
Väikese närviga ei taha kahjuks meelde asjad tulla.
Üks raske küsimus.

Kokk I kutseksami hindamiskomisjoni liikmete vabad vastused

Millest on tingitud teooria osa ebaühtlane tase kokk I kutseksami sooritajatel?
Olen osalenud kutseksami komisjonis algaastatest peale. varem olid koolid tunduvalt ebaühtlasemad, nüüd kui liiguvad ringi kordamisküsimused - on teooria omandamise tase juba ühtlasem
Õpetajad õpetavad oma ainet, seoseid teiste ainetelega leidmata. Üldainete õpetajad ei in tegreeri oma ainet erialaga piisavalt.
õpilaste tase
Mõnedes koolides on eksami sooritamine kohustuslik
Ei ole selget nägemust, mida peaks õpilane teooria osas teadma. Teoreetilisi teadmisi õpitakse suures osas kirjalikult, eksamil vastatakse suuliselt ja see põhjustab ebakindlust suuliselt väljendamisel.
Koolid, kus kutseksam on ühildatud lõpueksamiga, kohtab rohkem erineva ettevalmistusega õpilasi. Koolid, kus kasutatakse innovaatilisi õppemeetodeid, on ka teadmised paremad.
Huvi eriala vastu, õppimishuvi puudumine.
koolipoolne ettevalmistus
Erinevate õpetajate lähenemised teooriale, seoste loomise puudumine. Teooria õpitakse lihtsalt pähe
Õpetajate tasemest, õppijatest (maa-või linnalapsed)
Kutseõpetajate teadmistega ning kooli juhtkonna nõudmiste, eesmärki dega.
Õppeasutuse võimalustega.
Õpetaja õpetamismeetodites (tuubitakse teooria pähe, kuid ei osata seoseid luua ja mõtestatult ja süsteemselt teemat käsitleda)
lihtsalt õppimise ja kordamise küsimus - Teemad läbivad korduvalt mitmeid eksameid. Ei teata põhilisi asju ja eriala raudvara
Kutseõpetajate oskused on erinevates koolides erinevad. Osades koolides on näha eksamitöodes ühesuguseid vigu.
Ilmselt sõltub see ikka õpetamise ja õpetaja tasemest
Võimalused teadmisi rakendada kooli praktikabaasides on erinevad. Kui ei rakenda, siis ei kinnistu ega teki seoseid ning eksamipinges jäävad neil juhtudel teadmised kesisemaks.

Millega on seotud kokk I kutseksami sooritajate ebaühtlased praktilise töö oskused?
Peamiselt kasutatavate praktikabaaside-/ettevõtetega. samas ka suhtumisega õppimisse ja arenemisse. See ei ole seotud ka niivõrd konkreetse kooliga kui erinevate gruppide ja aastatega. Samast koolist võib tulla erinevatel aastatel täiesti erinev kaader eksamile.
Pedagoogide tase. Praktikabaaside tase.
Praktikakohtade valik on mõjutanud. Õpetamine ja õppimine koolis on olnud rohkem teoreetiline. Nendes koolides, kus õpilased saavad õpingute ajal kõõgis toimetada, on paremad oskused.
Enamus praktilisi oskuseid omandatakse praktiliselt, erineva tasemega praktika kohad tekitavadki ebaühtluse.
professionaalse juhendamise puudulikkus
Väga palju oleneb sellest, kus ettevõttes on õpilane praktiseerinud. Tugevates tootlustusettevõtetes saavad õpilased häid praktilisi kogemusi.
erinevate praktiliste harjutuste võimalustega. Erinevate praktikakohtadega
Maakohtadel ja väikelinnadel pakkuda vähe kvaliteetseid praktikabaase.
Kutseõpetajate teadmistega ning kooli juhtkonna nõudmistega, eesmärkidega. Praktikakohtadega.
Õppeasutuste võimalustega.
sõltub õpetaja tööst ja praktika ettevõtte tasemest
Praktiliste oskuste erinev tase sõltub kooli tehnilisest baasist, rahalistest võimalustest praktiliste tundide jaoks. Kutseõpetajate oskustest. Väga suur osa on siin ettevõtte praktiliselt. Väga tähtis on, kus keegi praktiliselt oli (ettevõtte ja samuti kuidas praktiliselt juhendati).
Praktilised oskused kujunevad pidevalt harjutades, tulemused on otseselt sõltuvuses kooli praktikabaasist ja praktikaettevõtetest (milliseid tegevusi sai praktikant harjutada).
Kutseksami raskusaste ei ole selge.
Siiani oli probleem praktilise õppe ruumide, seadmetes ja töövahendite olemasolus. Nüüd kui mat.-tehn. baas on ühtlustunud, hakkavad üha suuremat rolli määrama õpetajate metoodilised oskused ja töökorraldus.
Ka ühes koolis on õpilased erinevad, õpetajad erinevad ning sellest tingituna ka praktilised oskused erinevad.

Millega on seotud eri koolide õpilaste taseme erinevus ülesannete lahendamisel?
Arvan, et probleem on kooli õppekava korralduses ja õpetajate oskustes. Ka ühe kooli piires on lähtuvalt õpetajast tase erinev
Ei pöörata piisavalt tähelepanu iseseisvuse arendamisele. Õpimeetodid ei toeta ülesannete iseseisvat lahendamist.
ebapiisav ettevalmistus, professionaalse juhendamise puudulikkus
koka kutseksamil on praegu kehtiv eksami variant aegunud. Kui eksamikomisjonile saadetakse õpilaste esimesed töövariandid, ei saaks 90 % läbi
Kutseõpetajate teadmistega ning kooli juhtkonna nõudmistega, eesmärkidega. Keelebarjääriga.
Õppijad on erineva õpivõimega.
Õpetamismeetodites, sama mõtte mis eelmises antud.
Põhikooli õpilastel on väga paljudel raske matemaatiliste arvutusülesannete lahendamine.

Kirjalik aruanne on paljuski õpetajate suhtumise teema. Kui rohkem utsitatakse, on tulemused paremad, aga mitte alati. Lõpuks on see ju õpilase töö ja nad on ka ise öelnud, et on laisad ja ei viitsi enne töö saatmist korralikult üle vaadata. Tihti on asi ka puudulikes arvuti- oskustes.

Õpilased õpivad teooria osa viimasel hetkel. Õppetöö käigus on kogu teoreetiline materjal läbitud. Enamik on ka praktilises tunnis läbitud, aga õpilane ei oska neid asju seostada. Oma osa on ka puudumistel koolist (väga sageli seotud töötamisega). Lõplik kordamine on ilmselt pinnapealne. Õpilased ei loe teooria tundmist vajalikuks. Asudes tööle, selgub et ikkagi oli vaja ka teooriaõpet (tagasisidest lõpetanutelt)

Sama eelmisega: kas ja kui sageli on neid ülesandeid reaalselt saanud täita.

Millega on Teie hinnangul seotud õpilaste ebaühtlane suhtumine töösse?

Töökorraldus koolis. Kui õppetöös kasutada rohkem projektitööd, kus õppijatel on oma õigused ja vastutusala/piirkonnad, toimub päris eluliste situatsioonide lahendamine ning õpetajad ja õppijad on ühine meeskond....

Koolid, kus kutseeksami tegemine on kohustuslik (Haapsalu) on suhtumine töösse ja kutseeksamisse oluliselt madalam kui koolides, kus kutseeksami sooritamise on vabatahtlik

Tundub et kõik algab kodust. Seejärel motivatsioon, milleks kooli tulla. Kui need esimesed on positiivsed siis saab kool midagi pakkuda. Kui mõni ngates koolides panevad õpetajad kogu energia õpilaste puudumiste, tagaotsimiste jms. sotsiaaltöö peale, siis paraku õpetamiseks aega ei jää. Samuti on märgatav vahe põhikooli- ja gümnaasiumijärgsetel õppijatel. Viimastel on suhtumine hoopiski parem, on väljakujunenud vastutustunne ja töödistsipliin. Koolidel on siin punktis see vahe, et nimekamasse/prestiizemasse kooli lähedadki need, kellel elu jaoks sihid selged, mitte nii nimekatesse satuvad need, kes tahaks/peavad lihtsalt kuskil olema. Ja see mõjutab loomulikult ka koolide võrdlemisel võtmetulemusi, ehk kutseeksami sooritamist.

Motivatsiooni puudus. Perspektiivide puudus.

motivatsiooni puudumine, pole huvi oma eriala vastu.

Vähe on tähelepanu pööratud erialase töö eripäradele, pikad tööpäevad, raske - töö seistes. Ja kui nüüd õpilane sellega kokku puutub, siis on tema reaktsioon - ma ei viitsi, ei tee jne. Hoiakute suunamine eriala väärtustamiseks - sellega tegeleda.

juhendajate halva suhtumisega töösse, sh ka praktikajuhendajate

Kultuurilise ning sotsiaalse tausta ning haridussüsteemi puudulikkusega.

Õppijad ongi erinevate võimete ja suhtumisega. Pigem tuleks küsida, kuidas ühtlustada õpilaste suhtumist töösse?

Meeldib vene õpilaste suhtumine töösse, sest neil on raskem tööd saada keeleoskuse tõttu. Maakoolide õpilaste suhtumine ka paigas, kui tihti linnakoolidest tulijad üleolevad.

Kooli üldine suhtumine töösse. Praktika ettevõtetes suhtumine praktikanti, töösse, praktika ettevõttes töötajate omavahelised suhted, samuti ka praktikandi juhendamine.

Milliseid võimalusi näete eri koolide õpilaste ettevalmistuse ühtlustamiseks?

Õpetajate saatmine praktikaetevõtetesse ja teistesse koolidesse kogemusi vahetama

Õpetajate pedagoogiline ja erialane koolitus (ka stažeerimine) meeskonnatöö õppimine,

kvalifikatsioon siduda kindlate oskuste ja teadmistega.

Osapoolte koolituses: 1. kutseõpetajatele eksamijuhendi üheses mõistmises 2. hindamiskomisjoni liikmetele täpsemate hindamiskriteeriumide lahtikirjutamises ja selgitamises, et ei tekiks suuri erinevusi punktide panemisel.
Õpetajate koolituses, erinevate meetodite õpetamine erinevatele sihtrühmadele
Kool võiks teha ise otsuseid, keda lubada kutseeksamit tegema, ehk sõeluda välja õpilased, kes pole selleks võimelised.
Õppematerjalid, mis on selged ja arusaadavad nii õpetajatele kui õpilastele. Praegu ei tea ka tihti õpetajad mida nad täpselt peaksid õpetama ja kuhu oma õpetusega välja jõudma.
Vahetusõpilased, rohkem koolidevahelisi võistlusi (ka mitteerialaseid vaid näit. koolidevahelisi suve- või talvepäevi), äkki ka vabariigi peale ühtne praktikabaaside register vms. Nö. sotsiaalkoolide (halb sõna, aga nii ta reaalsuses on) õppekavade muutmine sealsetele õppijatele jõukohaseks. Õpetada ja anda tase madalam kvalifikatsioon.
Koolide koostöö. Õppepäevad pedagoogidele.
Koolide ja peakokkade omavaheline ümarlaua loomine. Et teadvustada ja ühtlustada ühtset kokanduslikku mõtteviisi.
Õppemeetodid valida asjakohased, jälgida õppekava täitmist, õpilased suunata rohkem ise tegema ja ise mõtlema. Õpetajad peaksid vähemalt 2. ja 3. kursusel olema rohkem juhendajad ja õpilasi suunavad.
Sarnased praktika paigad, ühtne süsteem. Koolid võiksid jagada oma kogemusi ja anda ka hinnanguid erinevatele praktika paikadele.
töötajate/õpilaste vahetus, juhendajate vahetus
a) koolituse koolipoolsetele juhendajatele b) eksamit lasta sooritada parimatel c) eksami korra muutmine
koolid kellel pole võimalusi sooritada restorani praktikat võiksid õpetada ainult suurköögikokki
Just õpetajate erialased täiendkoolitused, mitte peaaesjalikult pedagoogilised koolitused. Koolid peaksid aktiivsemalt kasutama võimalusi õpetajate saatmiseks ka välismaale praktiseerima.
Keelata praktikakohtadel praktikantide tasustamine või vähemalt mitte seda propageerida ja kiita heaks kooli juhtkonna tasandil. Ühendada ametikooli lõpueksam riikliku kutsekvalifikatsiooni eksamiga. Luua kutseõpetajate taseme testimise süsteem.
Läbi koostöö ja õppeasutuste võimaluste ühtlustamise (näiteks karmistada atesteerimise nõudeid).
Koolitused õpetajatele õpetamismeetodite osas, praktilised õppekäigud koolidesse, kuidas reaalne ettevalmistus toimub.
Tundides teooria pidev kordamine. Igas õppeköögis oma töö organiseerimine, vigade väljatoomine.
Õpetajakoolitust väljundipõhisest hindamisest, kusjuures tuleks väljunditest ja lävenditest ühtmoodi aru saada.
Kutseõpetajate täienduskoolitused ja stažeerimine nii ettevõttes kui ka teistes koolides. Praegu on võimalus stažeerida teistes koolides vaid keeleõppe nime all. Koolid ja ka töötavad kokad peaksid omavahel kokku leppima ühesuguses terminoloogias ja töövõtetes (klassikaline kulinaaria). Samuti ka kaasajastatud töövõtted. Praegu liigutakse selles suunas.
Koolidele tuleks programmis rohkem ette kirjutada, mis oleks vaja kindlasti õppeköögis läbi teha. (süti ei oska valmistada mitte üks õpilane=

Suurte koolide arendatud praktikabaase võimaldada kasutada ka teiste koolide õpilastel. Näiteks on vähestel koolidel oma õpperestoran. Suurkööök on ilmselt igal koka eriala õpetaval koolil, kuid restorani praktiliste oskuste harjutamisel võidaksid koostööst nii koolid kui kokaõpilased. (ise olen vastavat ettepanekut juba teinud ja teistele mõtlemiseks jaganud). Kutseõpetajate vastastikune stažeerimine teise kooli praktikabaasis (täisakrediteeringuga koolides). Kõik senised kokakoolid ei peaks kokkasid koolitama, riiklik tellimus võiks koonduda neisse koolidesse, kus on heal tasemel pedagoogiline kompetents ja toimub järjepidev areng ning loodud vastav baas õppekavade elluviimiseks.

Millised nõrgad, muutmist vajavad kohad ilmnevad kõige sagedamini vestluses?
Kui õpetaja näeb, et õpilane pole kogu kooli vältel õpihimu üles näidanud siis ei peaks nad saama eksamitele proovima "äkki veab piletiga ja pääsen läbi". Ma annaks õpetajatele suuremad õigused eksamile lubamises. See tõstaks ka õpilaste silmis õpetaja autoriteeti.
faktid on päheõpitud enne eksameid. Puudub süsteemsus
Õpilane näeb abistavates küsimustes rünnakut enda isiku vastu. Õpilased ei tule mitte rääkima vaid intervjuule. Õpilased ei oska kaitsta oma tööd .
olulisuse eristamisel, õpitakse pähe
kuna küsimused on tihti laiad ja üldised, siis ei osata oma juttu struktureerida.
Teooria tundmine. Loogiline mõtlemine. Matemaatika, erialasest füüsikast ja keemiast rääkimata.
Õpilased ei julge rääkida, sest ei valda teemat laiemalt
Teooria on pähe õpitud, aga kui küsida midagi hästi lihtsat ja praktilist antud teemas, nii ei oska siduda.
Õpilased on selgeks õppinud raamatu vastused, aga tihti ei osata neid põhjendada.
teooriat ei teata, elementaarne suhtlemisoskus puudulik
õpilaste eneseväljendusoskus. Nad ei oska luua seoseid erinevate asjade vahel vaid lihtsalt õpivad eksamikspähe
Kuna teooria on suhteliselt vastuoluline praktikaga, siis ollakse ebakindlad ja segaduses. Õpetajad õpetavad aineid väga erinevalt.
Otsustusvõimetus ja enesekindluse puudumine.
Õpilaste oskamatus vestelda, suuliselt ennast väljendada.
Ei tajuta süsteemi, tervikpilti, seoseid.
küsimused kirjaliku aruande põhjal on suulisel eksamil võrdse osakaaluga teiste küsimustega, 10 p, see tuleks ära muuta või ära jätta; venitab asjata suulist eksamit, sageli on piletid väga erineva raskusastmega, st mõned piletid kõik küsimused lihtsad ja mõnes rasked.
Koolis ja praktiliselt olles on vaja arendada õpilastel loogilist mõtlemist, erinevate asjade seostatust ja lõpptoote nägemist. Näiteks millise roa jaoks ma puhastan porgandit, mida see porgand mulle annab toiteväärtuslikult, kui suur on porgandi koorimiskadu, kui palju see porgandisalat maksab.
Sõnavara on lastel üldiselt kehva, hea test hoiaks aega kokku ja aitaks konkreetsemalt hinnata õpilase teadmisi.
Komisjoni liige suudab enamasti küsimuse korrektset esitada, kuid õpilane eelistaks ei/jah vastuseid. Pikema selgituse korral õpilane ei kasuta vestluses täislauset, mistõttu ei suuda oma mõtet või teadmist üheselt arusaadavaks teha ja vajab täiendavaid küsimusi ning vihjeid. Kõik vajalik ei pruugi avalduda. Omas koolis kasutame vestluse harjutamiseks suulisi vastamisvõimalusi, näites suuline arvestustöö mitte kirjalik test, rühmatöö ettekanded.

Mis valmistab õpilastele kodutöös sagedamini raskusi?
Arvutigraafika abil laua katte joonistamisel on palju vigu
puudulik arvutikasutus, kalkulatsioon, roogade valik
Võetakse koduperenaiste retsept nami-namsist (mis endale meeldib)- s.t. ei lähtuta klindi vajadustest, menüü koostamise alustest. Tootearendus on nõrk (kuidas retsept prof. ümber muuta/arendada (ei osata ühendada turunduse tootearendust ja toiduvalm. tehnol) töökorraldus kaloraaž, kalkulatsioon Kui hakata treenima eksamiks viimasel aastal - on teadmised lünklikud Kui alustada nende eriosade praktilise õppega 1. kursusest alates- on asjad süsteemselt selged.....
Teema valikus on lähtunud pereliikmest, mitte aga kulinaarsest teemast. Kalkuleerimine. Töö erinevate osade sidumine üheks tervikuks.
Liige keeruline ja palju arvutamist
tervikpildi nägemine, kalkuleerimine ja hinnaarvutus, menüü põhjendus (tihti ümmargune jutt, millel pole tegeliku eluga palju ühist)
Tervikpildi tajumine. Tehakse aga ei osata siduda praktilise tööga köögis. Arvutused, tabelitöötlusprogrammide kasutamine. Emakeeles väljendamine.
vormistus, lohakus, tähelepanu on kontsentreeritud mõttetutele asjadele
Õpilaste kodutöö on tihti peale õpetaja töö.
Kohusetundetus ja lohakus- suhtumine.
Õppija ootab õpetaja tuge, suunamist töö tegemisel. Nõustamist.
Kalorsus tabel ja on tunda, et lihtsalt ei loeta oma tööd läbi.

Millised osad praktilisest tööst valmistavad õpilastele sagedamini raskusi, milliste teadmiste või oskustega need on seotud?
Kui õpilane on olnud kogu kooli vältel oma mugavustsoonis ja teinud praktikad kehva tasemega söögikohas siis pole mingisugust alust loota, et eksamil võetud rasked ülesanded peaksid õnnestuma
ollakse kinni koduperenaiste retseptis - ei kasutata koolis õpitut. puljongid, kastmed liigselt ollakse kinni retseptis (sama toitu võiks valmistada ilma iga rida tehnoloogiat lugedes (keelaks ära)
tööde ajastamine. Pika päeva lõpus on praktikaks ennast raske kokku võtta. Eelnev teooria osa õnnestumine/ebaõnnestumine annab tunda.
Põhitehnoloogiate rakendamine toiduvalmistamisel. Teoorias räägivad ära, mis iganes kastmed - ja köögis keeravad kokku midagi, mis ei lähe sellega üldse kokku. Hügieen, töökorraldus.
enda töö ebapiisav tundmine
Loomingulisus, empaatiavõime puudumine- menüü valik, toidu valmistamine, serverimine, eksamitöö kaitsmine, kliendi teenindamine jne.

Ehitusvaldkonnas kutseeksami sooritanute vabad vastused

Ehitusviimistlejad - Mis oli peamine põhjus, et otsustasid kutseksamile tulla?
Edasi õppimine ja elus edasi pürgimine.
Enda tahe
Et kutsetunnistus saada.
Et leida tööd välismaal lihtsamini
Et oleks tulevikus paremini tööd leida
Et omandada kutsekvalifikatsioon
Et saada erialapaber
Et saada kutsepaber
Et saada kutsetunnistus, suurem võimalus välismaale tööle saada
Et saada kutsetunnistus.
Et saada kõrgemalt hinnatud maalri paberid.
Et saada paber
Et saada paremad võimalused edasiseks eluks.
Et saada vastavad paberid.
Et saada väärtuslikud paberid, millega hiljem tööturul konkureeruda
Et saaks edasises elus paremini töökoha.
Et saaksin kooli lõpetatud, see aitab mind tulevikus ka
Isa soovitusel
Kogemus
Kohustuslik
Kutsetunnistus /2)
Kutsetunnistust on vaja, et saada tööle
Omandada kutseharidus
On vaja pabereid, et saada tööd edasises elus.
Saada tunnistus
See on minu tuleviku jaoks väga oluline paber
Sertifikaadi omamine
Sertifikaat
Sest mul on seda tulevikus vaja
Sest see on kasulik
Soovin saada kutsetunnistust, tunnistus annab eelise töö leidmisel
Tulevikus kasuks
Töö saamiseks

Mürsepad- Mis oli peamine põhjus, et otsustasid kutseksamile tulla?
Annab tööturul eelise teiste ees
Eelised töö leidmisel
Ehituspaber

Ei jäänud muud üle, kooli muud moodi ei lõpeta
Et ennast proovile panna (3 korda)
Et kool edukalt lõpetada
Et kooli lõpetada ja ennast proovile panna
Et saada kooli lõpetama.
Et saada kutsekvalifikatsiooni paber ja töötada välismaal või Eestis
Et saada kutsetunnistus
Et saaks hiljemalt paremat töökohta
Et saaks kutsetunnistus, tänu millele on osades riikides palgad paremad
Hinnata oma teadmisi
Kui paber on olemas saab mõnes kohas paremat palka
Kui seda on võimalik tasuta sooritada siis tuleb ilmselgelt võimalust kasutada
Kuna soovin omandada kutsekvalifikatsiooni müürsepa erialal
Mulle meeldib ehitada
Saada tunnistus (2 korda)
Soov saada ehitusettevõtete liidult paber, et olen lõpetanud positiivselt
Soov sooritada kutseksam
Soovisin saada kutsekvalifikatsiooni
Tulevikus korralik töökoht saada
Vaja läbi saada

Müürsepad: raskused eksami kirjalikus osas
Armatuuri kulu
Arvustusülesanded
Arvutamine
Arvutus tehe
Arvutused
Arvutusülesanne võtab kindlasti natuke aega, kuna vastust tuleb kontrollida jne
Ebakindel olen
Ebakindlus kas ma järgin õiget loogikat ülesande lahendamisel
Ei tulnud meelde kuidas tegema peab
Erilise kivi mõõt
Kogu ülesanne
Kõik
Lugemis ja arusaamis oskus
Mõned testi vastused olid meelest läinud
Mõtlemine võttis aga ülesandes oleks võinud joonis olla
Olen ülesannetega suhteliselt jännis
Tekkis närvipinge sisse ja sattusin segadusse
Täpselt ei mahtunud
Õppimine
Ülesande käigu paberile kandmine

Ülesanne on alati keerulisem ja nõuab rohkem mõtlemist
--

Ülesannete lahendamine, matemaatika kõige nõrgem lüli

Puidu valdkonnas kutseeksami sooritanute vabad vastused

Puidu valdkond_ Mis oli peamine põhjus, et otsustasid kutseeksami teha?
Et lõpetada kool.
On vaja kutsetunnistust
Et olla tulevikus korralik paberitega tisler.
Koolis õppimist peab tunnistama/tõestama ka mõni paber.
Tahtsin ennast tõestada.
Kaotada pole ju midagi.
Soovitati minna.
Tahtsin end proovile panna
Et saada tisleri paberid.
On soov välismaale tööle minna ja ennast proovile panna.
Tahtsin paberit saada ja see aitab kindlasti tööd leida.
Leida tulevikus paremat töökohta.
See näitaks, et ma olen kogenum oma tööalal.
Kuna tahtsin selle eriala peal veel hea palgaga tööd teha.
Maksti kinni, miks mitte proovida.
Kohustuslik kooli lõpetamisel.
See oli meie koolis kohustuslik.
Avanes võimalus ja kutseksam paha ju ei tee.
Võimalus paremaks tasemeks.
sega on hea omada, kuna tahaksin kunagi välismaale tööle minna.
Õpetaja soovitusel
Poleks olnud mõtet ilma selleta.
Loodan, et on mingeid eeliseid.
Et oleks tulevikus väike eelis
Enesetäiendamiseks.
Kui selle läbid on töö saamine kergem.
Antud eriala pakub huvi.
Vajalik paber tulevikus elus
Paberi omamine annab tulevikus eelise töö leidmisel.
Et oskaks paremini hinnata standardit.
Tulevikus on võimalik teha veel eksameid, mis erinevad praegusest.

Proovitöö raskused
Aega ja kõiki pisiasju tähele panna.
Aega oli vähe.
Ajanappus
Alguses, ise uimerdamine.
Detaili mõõtude arvutus.
Ei mõelnud töökäiku läbi.

Ei olnud hästi meeles, kuidas mõnda töömasinat kasutatakse.
Ei olnud midagi väga rasket aga sahtel võttis kõige rohkem aega.
ei olnud raske aga materjal kippus mängima.
Ei olnud raske aga mõned asjad läksid nihu väheste teadmiste pärast.
Freesimine
Freesimine
Joonised ja kokkusobitamine.
Joonistest arusaada õigesti ja masinate häälestus.
kalasaba tapid
Kalasabatapid
Kalasabatopp
Kapile uste ette sobitamine ja viimistlemine.
Kiirustamisvead
Kuna ma olen aeglane, siis see on suurim probleem.
Praktiline osa
Praktiline osa, aeg.
Praktilised oskused olid aja jooksul veidi ununenud.
Puurimine
Sahtli ja roomukse valmistamine.
Sest enamus masinaid oskasin kiiresti seadistada.
Tapipesade kandiliseks peiteldamine.
tehnoloogia kaart
Tehnoloogiakaartide keerukus
täpne mõõt
tüübli augud tulid valesse kohta
Viimistluse osa
CNC-vigade otsimine (CNC)
Rehkendamine 0,25 eurose varuga. Hiljem detaili & joonist "klapitades" (CNC)
Kõige raskem oli horistaalpink (puidupingitööline)

Mis tekitas Sulle katsetöö puhul enam probleeme?
Aeg (8 korda)
Aeg, kiirustades juhtus nii mõnigi viga
Aega anti liiga vähe. Kokku peaks olema 3 tundi.
aega vähe
Aja puudus (2 korda)
Aja tõttu kiirustamine, tekib hooletusviga.
aja valesti planeerimine
Ajanappus (4 korda)
ei jõudnud
Ei jätkunud aega lõpetada oma tööd.
hõõveldasin 1 korral liiga palju

joonise lugemine
Liialt kiirustasin ja tegin suuri vigu.
Masinad hõivatud, ajapuudus.
masinad olid kinni
Masinate paikapanek võttis aega.
Masinate seadistamine
Masinate seadistus
Mõõtude seadistamine nii lühikese ajaga.
Praktiline osa
Puurimine (2 korda)
seadmete häälestamine.
Tabureti jala alla hõõveldamine.
Tappid.
tapsi freesimine (seadistamine), harjunud 2 teraga
Töötappide meeles pidamine.
Uuesti tegemine
Vähe aega antud
Puurid (CNC)
Praktika puudumine (CNC)
Ebapiisav kogemus antud pingil. (CNC)
Et ei korranud üle mõningaid toiminguid - neid, mis ei pidavat kontrollimisele kuuluma. (CNC)
Freesimine (puidupingitööline)
Horistaalpink (puidupingitööline)

Mis valmistas Sulle kirjalikus töös raskusi?
Aja tõttu kiirustamine.
Arusaamine
Arvutamine.
Arvutusülesanded
Ei mäletanud valemit.
Ei osanud tööjärjekorda paika panna ja unustasin üldse mõned asjad kirja panna.
Ei saanud hästi aru, mida tahti.
Freesimine
Joonestamine
Joonised
jooniste lugemine
Jooniste standardid
Kiirustasin, ja ei jõudnud kõike ära teha.
Konkreetsemalt sõnastatud
Kõige rohkem jooniseid.
Kõige õigema vastuse leidmine.
lati mõõt
Lati pikkuse välja arvestamine.

Liiga palju keerulisi nõudeid
Liiga spetsiifiline, palju arvutamist ja palju numbreid.
mõõtude leidmine
Natuke rohkem mõtlemist
Närvi minemine
Raske joonis
Raskusi valmistas pinget
Sarja lava pikkuse arvutamine joonise alusel.
segane sõnastus
Seletatud oli suhteliselt keeruliselt, et mis on mis jne.
Tabelid ja joonestamine
Tehnoloogia kaart (2)
Tehnoloogiakaardi tegemine ühele kaardile.
Tehnoloogiakaardi tõlkimine.
Tehnoloogiline kaart
Tehonoloogiline kaart
teksti arusaam
Terminoloogia paika pidavus
Testist arusaam
Tähelepanematus, lihtvead.
Tööde järjekord
Tööde teostamise järjekord
Tööjuhend oli keerukalt tehtud.
Joonised (CNC)
Joonisel olnud mõõdud ja nendest arusaamine. (CNC)
joonis 10 ja 13 küsimus (CNC)
Vastusevarjandid (CNC)
Spetsiifilised küsimused. (CNC)
Valem (CNC)
Kirjutamine (puidupingitööline)
Kirjalikult mulle raske. Lihtne viipelikult. (puidupingitööline)

Koolist saadud ettevalmistuse põhjendused- positiivne pool
enamik õpib ikka ettevõttes
Enamus masinad olemas
Hea haridus ja oskused.
Head õpetajad
Ikka oskan midagi teha.
Kogemus tislertöös.
Kuna õppisin tundma ja kasutama masinaid, mida ennem ei osanud.
Kõike õpetatut näidatakse ette
Käisin korralikult koolis ja õpetati hästi.

Käte osavus ja täpsus on paranenud.
liiga vähe praktikat, muidu hea.
Mul olid osavad koolikaaslased ja õpetajad, kes aitasid mul ilusti hakkama saada.
Natukene vähe praktikat.
olen omandanud algteadmised
Olen rohkem kogenumaks saanud.
Olen saanud palju praktikat.
Olen õppinud masinaid tundma.
Olen õppinud palju seoses oma erialaga.
oskasin kõike
Paber, et oman haridust on olemas.
Palju praktikat ja teooriat
Praktika kohad head, erialane töö.
praktilist osa suhteliselt palju
Põhilised teadmised puidutöö vallas on olemas.
Sain just eriti head praktilist kogemust.
Sest on olnud palju praktikat.
Sest selle erialaga saab tööle hästi.
Tunnen ilusti masinaid
Väga laia silmaringiga eriala ja suur käsitöö oskus.
Õpetajad on head ja suudavad oma teadmisi edastada.
Õppisime masinaid tundma, ohutust jne.

Puudujääkidena toodi esile :

Vähe praktikat
Natukene vähe praktikat.
Alati saab ja oleks saanud rohkem, peamiselt rohkelt teadmisi.
Alati saab paremini.
Osad asjad jäid puudulikuks.
Mul ei ole tulevikus plaani töötada tislerina.

Raamatupidaja assistendi kutseksami sooritanute vabad vastused

Põhjusel, et uuringus osalenud raamatupidaja assistendi kutseksami sooritanute arv oli suur ja vabad vastused mahukad, toome need ära aruande lisas.

Mis oli peamine põhjus, et otsustasid kutseksamile tulla?
Annab eelise tööjõuturul ja kindluse tööandjale.
Annab töö leidmise eelise võib-olla.
Arvan et tulevikus saan sellest kasu.
Arvan, et riiklikult tunnustatud kutsetunnistusel on suurem tähtsus, kui kutsekooli lõputunnistusel.
Arvan, et tulevikus on väga tähtis, et oleksid tasemed olemas.
CV-sse boonus
Ehk aitab töö leidmisel
End proovile panna
Enda proovilepanek
Enda teadmised proovile panna
Enese proovile panek kui ülikoolist on pool aastat möödas ja igapäevaselt raamatupidamisega ei tegele.
Enesekindlus tööturul.
Enesekontroll
Enesekontroll, kindlustunne
Enesekontrolliks kui valmis tegelikult olla peale kooli et asuda tööle. Annab parema enesetunde.
Ennast proovile panna ning saada raamatupidaja assistendi esimene tase.
Ennast proovile panna, et saan aru, mida oskan.
Erialal töötamine
Et anda endale kindlust õpitud eriala selgeks saamisest
Et anda firmale lisaväärtust.
Et CV panna, töö leidmisel boonuseks
Et enda teadmisi proovile panna ja saada kutsetunnistus
Et ennast uues valdkonnas harida.
ET kontrollida 2 aasta jooksul õpitut ja endale tõestada, et saan hakkama.
Et kontrollida oma teadmiste taset
Et kool edukalt lõpetada.
Et leida tulevikus erialast tööd.
Et luua paremad eelised töökoha leidmiseks.
Et oleks kergem tööd leida.
Et oleks tunnistus sellest mida oskan.
Et omandada raamatupidaja assistendi kvalifikatsiooni.
Et panna end proovile ja saada tunnistus.
Et panna ennast proovile
Et saada kutseoskust tõendav paber

Et saada kutsetunnistus
Et saada kutsetunnistus
Et saada kutsetunnistus
Et saada kutsetunnistus, töö leidmiseleelis.
Et saada kätte aegumatu kutsetunnistus
Et saada oma teadmistele kinnitust
Et saada tulevikus eelis oma töös
Et saada tunnistus oma oskuste kohta ning usun et see aitab mul tulevikus saada häid töökohti.
Et saada tunnistus raamatupidamis oskuste kohta.
Et sellel erialal töötada.
Et võrrelda oma teadmisi teiste omadega.
Ets saada assistendi esimene kutsetunnistus leidmaks paremini tööd.
Grupi surve.
Hea võimalus saada kutsetunnistus
Iseenda oskused ja võimed proovile panna.
Kasutada võimalust.
Katsetada praeguseid teadmisi ja omandada võimalikku tunnistust
Kinnitada oma teadmisi ja oskusi
Kinnitada oma teadmisi.
Kontrollida oma teadmiste taset.
Kontrollida teadmisi väljaspool kooli.
Kool pakkus tasuta sooritada ning tulevikus on rohkem väljavaateid kui kutsetunnistus on olemas.
Kool suunas
Kool suunas ja tasus.
Kooli nõue saada kutsetunnistus.
Kooli poolt hea võimalus ning annab kindlust tööturul ja üldse.
Koolis on see kohustuslik
Kui õpid juba raamatupidamist peaks ka kutsetunnistus olema üheks eesmärgiks.
Kuna oli võimalus eksam tasuta sooritada
Kuna see oli õppekavas ja riiklik eksam tundub mulle olulisem, kui koolieksam.
Kursuse kaaslased
Kutseksami sooritamine annab veidi kindlust töö saamisel
Kutsekvalifikatsiooni dokumenti võib tulevikus vaja minna.
Kutsetunnistus
Kutsetunnistus on lõputunnistuse kõrval tõend, mis on tööandjatele oluline
Kutsetunnistus võiks anda eelise tööturul samal tasemel olevate n-õ konkurentidega.
Kuulus õppeprogrammi sisse.
Kvalifikatsiooni saamine.
Leida hiljem tööd raamatupidajana.
Lisapaber tuleb alati kasuks.
Loomulik käik pärast 2-aastast õpingut
Lõpetada õppima tulnud eriala ja saada kutsetunnistus
Läksime kogu grupiga sooritama, et kooli eksamit sooritada.
Ma tahan töötada raamatupidajana tulevikus.

Minu jaoks on see oluline tulevikus.
Mõtlen, et on oluline tulevikus töö leidmisel.
Oleks eelis tööturul
Oma teadmised proovile panna.
Oma teadmisi kontrollida
Oma teadmisi proovile panna.
On osa õppekavast
On vajalik töö leidmisel
Oskused proovile panna
Paljud töökohad nõuavad seda.
Panna ennast proovile riiklikul tasandil ja omandada vastav tunnistus
Panna proovile oma teadmised, mida olen õppinud.
Proovida oma teadmisi.
Proovile panna oma teadmisi
Saada dokument eksami sooritamise kohta
Saada eelis teiste raamatupidajatena töötavate inimeste ees.
Saada eelis tööturul ja kooli lõpueksamist vabanemine.
Saada eelise töö leidmisel.
Saada kogemus ning omada raamatupidaja assistendi esimest taset
Saada tunnistus
Saada vastav dokument CV-sse juurde
Saan taseme, siis olen tööturul paremas seisus.
See on huvitav kogemus ja tasuta minu jaoks
See on mulle tulevikus oluline.
See on oluline tulevikus.
See paneb enda oskused proovile
Selle alusel saan finantsraamatupidamise hinde (ei pea teist eksamit sooritama)
Sellega soovisin ennast proovile panna
Seos õpingutega.
Sest tahan raamatupidaja assistendiks saada.
Soov omada
Soov saada kutsetunnistus
Soov saada kutsetunnistus.
Soov saada riigi poolt tunnustatud raamatupidaja assistendiks kooli diplom on võib-olla isegi vähem oluline.
Soov saada tunnistus
Soov saada vastav tunnistus.
Soovin assistendi staatust ning leida tänu sellele töökoht
Soovin saada raamatupidajaks.
Soovin suurendada oma oskusi ja teadmisi
Sportlik huvi
Tahan saada kvalifikatsiooni/raamatupidaja assistenti.
Tahan saada sertifikaadi mis tõendab minu oskust
Tead saada, palju ma oskan mida oodatakse esimese taseme sooritajatelt.
Teadmisi proovile panna

Tulevikus Ma tahaksin töötada raamatupidajana.
Tunnistus.
Tunnistuse olemasolu, võib anda tööturul eelise
Tunnistuse saamine ja oma teadmiste proovile panek
Tunnistuse saamine.
Täiendav teadmine
Tööandja nõue kutsetunnistuse olemasolu kohta.
Tööandjale on ikka oluline ja mine ka kontrollisin oma teadmisi.
Tööjuures nõuti selle kohast kutsetunnistust.
Tööturul paremad eelised omades vastavat kvalifikatsiooni.
Uus eriala
Vajadus teadmisi kontrollida.
Vajaliku diplomi pärast
Võimalus leida tööd kiiremini ja olla turul konkurentsivõimeline.
Võimalus saada kutsetunnistus lootuses, et sellest on tõe näoliselt kasu.
Õpetaja soovitus
Õpitud teadmised proovile panna.
Üksa paber rohkem käes, ehk eelis töö saamises.

Raskused eksami eri osade puhul

Mis valmistas Sulle testi osas raskusi?
Ajapuudus ei jõua süveneda
Aktsiad.
Alati ei saa endas kindel olla
Amortisatsiooni arvestus.
Amortisatsiooni kulu ja bilansis oli ka probleeme.
Arusaadavus.
Arvestus.
Arvutamise ülesanded.
Arvutus ülesanded
Arvutuslikud ülesanded
Bilans ja kasumiaruanne
Bilans, kasumiaruanne.
Bilansi- ja kasumiaruande kirjed ei olnud meeles, muu oli lihtsam.
Ebatõenäoline laekumine, pv müük
Ebatõenäolised arved.
Ebatõenäolised laekumised.
Ebatõenäoliselt laekuvad arved.
Ebatõenäoliste arvete arvestus.
Eesti keele lugemine. Ei saa alati ülesandest aru.
Ei olnud osa materjaliga kursis.
Ei osanud õiget tempot kohe avastada.
Eksami esimeses osas, millele polnud varem tähelepanu pööranud

Enda oma närvipinge (nõuete hindamis ülesanne)
Enda õppimatus
Endas kahtlemine ja mõistete tähendus.
Et loeks õigesti küsimust!
Ettemakstud rendikulu
faktilised teadmised
FIFO arvestus
FIFO ja LIFO võrdlus
Hoolega pidi lugema, ei teinud seda kahjuks.
Intressi ja konksuga küsimused
Kaheldav oli vastuste variandid.
Kes kinnitab OÜ aastaaruande
Kirjendamise ülesanded
Konkreetselt oleks võinud teooria olema, et ülesande tüüpi, et peab selles osas ka arvutama.
Konksuga küsimused.
Kui lihtsaid asju hakatakse keeruliselt küsima ehk kui küsimuse sõnastus on keeruline.
Kulumi maha kandmine.
Kuna närvipinge oli suur, siis oli raske keskenduda.
Küsimused bilansi kohta
küsimust hoolega lugeda
Küsimuste sõnastus.
Küsimustest aru saamine
Küsimustest arusaadavus
Ma ei olnud endas kindel, ärevus vist oli sees.
Mahukas materjal.
Mõne küsimuse puhul oli sõnastus eksitav ja see tekitas segadust. Ilmselt ka vale tulemuse.
Mõnede küsimuste sõnastus oli mitmeti mõistetav.
Mõnes küsimuses sõnastus.
Mõni küsimus võib tekkida arusaamatusi, ei saa täpselt aru, mis sellega oli mõeldud.
Mõni sõnastus tuli mitu korda lugeda.
Mõningad nüansid olid vahepeal ununenud.
Mõtlen, et on lihtne, aga saab olla, et kõik vastused on valed.
Niinimetatud trikikad
Nõuete hindamine
Nõuete küsimusest ei saanud aru
Oleks võtnud vähem arvutusülesandeid olla.
Olen venelane ja mõnikord ei saanud õigesti tõlkida.
Osad küsimused millega polnud kokku puutunud
Osad vastusevariandid olid sarnased ning raske oli otsustada milline on õige.
Osade küsimuste sõnastus oli mitmeti mõistetav.
Paar küsimust olid pisut võõrad. Polnud vastuses 100% kindel.
Paljud asjad
Pani mõtlema, just algus
peaaegu kõik

Pigem teoreetiline pool.
Pikad laused
Pikemad ülesanded, mis algul segadusse ajasid ja mõtlema panid.
Polnud eriti raske.
Puudub töökogemus.
Seaduste peast teadmine.
Segadused seaduses ja kooli õpikus.
Sõnastus ja üleliigne informatsioon
Sõnastus oli natuke segadusse ajav.
Sõnastus võiks olla selgem ja mõned ülesanded olid "oleneb olukorrast" sisuga
Teadmised
teatud küsimused
Teine osa nõudis väga suurt vilumust, sest ülesanded olid pikad, aga aega vähe.
Teine osa ülesannete lahendamine.
Teine osa.
Teksti õige mõistmine närvilises olukorras
Teooria osa
Teooria test
Teooria, tõlkimine
Teoorias.
Teoreetiline osa.
Teoreetilised küsimused.
Teoreetiliste küsimuste osa.
Terminid: "ettemakstud tulevaste perioodide kulud" "ettemakstud tulevaste perioodide eest" asemel pani kahtlema
Tuleb tunda arvestusmeetodeid, teooriat, tähelepanelikkus!
Varude arvestus ja oma kapitali osa
Varude arvestus meetodid ja nõuete hindamine.
Varude arvestus, nõuete hindamine
Varudega seotud ülesanded.
Üksikud küsimused spetsiifilised.
Ülesande sõnastuse ühene mõistetavus.
Ülesanded
Ülesanded ei olegi rasked lihtsalt ise ei loe teksti läbi ja tulevad vead.
Ülesannete (arvutuslike) puhul jäi ajalisest ressursist puudu. Natuke liiga keeruliseks tehtud.
Ülesannete mõned osad.
Ülesannete osa peab harjutama
Ülesannete ülesehitus
Ülesanded

Mis oli nendes ülesannetes Sinu jaoks kõige raskem?
2 ja 6 olid kõige raskemad.
2 osa, varude arvestus.
Ajapuudus
Amortisatsiooni arvestamine ja ebatõenäoliselt laekuvad arved
Amortisatsiooni arvestuse kanded
Amortisatsiooni ja nõuete arvestamine.
Bilansi ja kasumiaruande koostamine
Bilansi kokkupanek ja ebatõenäoliselt laekumine
Bilansi koostamine.
Bilansi koostamise ülesanne. Kasum/kahjum peaks ka bilanssi mahtuma.
Bilansi küsimus; sel aastal seal mingid numbrid vist ei klappinud ka.
Bilanss, kuid varude ja põhivara arvestus
Bilanssi ei saanud paika
Ebatõenäoliselt laekuvad arved
Ebatõenäoline laekumine.
Ebatõenäolised arved.
Ebatõenäolised arved.
Ebatõenäolised laekumised.
Ebatõenäolised laekumised.
Ebatõenäolised laekumistega seotud ülesanded
Ebatõenäoliselt laekuvad arved
Ebatõenäoliselt laekuvad arved
Ebatõenäoliselt laekuvad arved
Ebatõenäoliselt laekuvad arved ja nõuete hindamine
Ebatõenäoliselt laekuvad arved.
Ebatõenäoliselt laekuvad arved.
Ebatõenäoliselt laekuvad arved.
ebatõenäoliselt laekuvad ning nõuete hindamine
Ebatõenäoliselt laekuvad.
Ebatõenäoliselt laekuvate arvete arvestamine
Ebatõenäoliste laekumiste arvetega seonduv.
Ebatõenäoliste laekumiste ülesanded on minu jaoks alati rasked.
Ebatõenäoliste nõuete osa oli veidi segaselt esitatud.
Ebatõenäolised laekumised.
Ei mäletanud, kas vanaduspension on ees töötajal on palgaarvestuses midagi teisiti. :)
Ei tulnud meelde mõned olulised nüansid.
Erinevad amortisatsioonid ja bilanss
FIFO ja LIFO, kasumiaruanne
Kipun iseendas kahtlema ja siis muudan algsed vastused valeks.
Kohati teksti mõistmine. Raskesti sõnastatud.
Kui ülesandesse pannakse ülesande lahendamiseks ebaolulist infot.

Kuna otseselt raamatupidamisega ei tegele tulevadki need raskused ülesannete lahendamisel.
Küsimust tuli väga hoolge lugeda, mida küsitakse, need rasked polnud
Lausendite koostamine
Lausendite moodustamine
Lausendite tegemine
Lausendite tegemine
Loogika paika saamine, tekstist arusaamine
Meetodid on erinevad, kuidas õpetaja teeb või lahendab mingit ülesannet või kuidas lektor seda teeb.
Midagi väga rasket polnud
Millekski arvad, et alati kuskil on mingi konks, kuigi matemaatiliselt pole isegi väga keerukas, siis sõnastuses, küsimuste osas hakkad pisut kahtlema.
Mõelda kuidas soovivad kontrollijad vastuseid näha.
Mõnes kohas sõnastus.
Natuke vähe aega minu jaoks
Nõuete hindamine
Nõuete hindamine
Nõuete hindamine
Nõuete hindamine
Nõuete hindamine amorfisatsiooni arvestus tugevusmahu põhjal.
Nõuete hindamine ja põhivaraga seotud kirjendid.
Nõuete hindamine, aga üldiselt oli kõik keerukas!
Nõuete hindamine, kauba järgi hindamine
Nõuete ülesanne
Oma rumalus
Ostjatelt laekuvad nõuded.
Pidev arvutussüsteem
Pidi mõtlema, kas ülesandest sain ikka õigesti aru
Pikad ülesanded, ülesehitus oli natuke keeruline.
Põhivara arvestus ja varade hindamine.
Põhivarade ülesanded.
Raske on see, et hakkas endas kahtlema ja siis pole enam kindel kas ma ikka mäletan korralikult.
Rasket ei olnud, kuid au kartus, et midagi võis valesti minna tähelepanematuses.
Sama vastus, mis küsimus nr 9.
Sõnastatud oli raskelt ja tekst oli raskelt arusaadav
Sõnastus on raske
Sõnastus on väga 2pidi arusaadav.
Sõnastus võiks olla lihtsam.
Taksonoomia.
Teine osa ülesannete lahendamise.
Tekstist täpne aru saamine.
Teooria ei ole igakord see mida tegelikult töö kasutatakse (erineva sõnavara kasutus).

Tunnen, et kanded on minu jaoks rasked, praktikat vähe.
Töötasu arvestuse juures on erandid, mis ei ole meeles näiteks pension.
Valemis ja aega on vähe
Varud
Varud ja bilanss
Varude arvestus
Varude arvestus ja 2x kirjendamine
Varude arvestus ja kahekordne kirjendamine.
Varude arvestus.
Varude pidev arvestus.
Varude teema
Viimane ülesanne
Viimane ülesanne, ebatõenäolised arved.
Viimane ülesanne.
Ülesanne 1, kirjendid
Ülesanne ebatõenäoliste arvete kohta
Ülesanne, seotud nõuete hindamisega.
Üsna mahukad aga kontrollimiseks väga aega ei jää.

- Põhjenda, palun, miks peamiselt hindad erinevalt koolist saadud ettevalmistust?
Aitab luua tervikliku pildi juba olemasolevatest teadmistest
Alus on vähemalt olemas.
Asjatundlikud lektorid, õppekava
Detailne õpetus.
Ei ole eriala õppinud
Ei ole kunagi töötanud raamatupidamise erialal, ei oska hinnata, kuidas õpitu töö rakenduks.
Ei pidanud eraldi palju õppima, et eksamit sooritada.
Ei tööta raamatupidajana, ettevalmistus selleks on väga hea
Eriala tundide maht liiga väike.
Erialale süvenetakse koolis vähe rohkem kõrvalistele ainetele
Ettevalmistus muidu väga hea aga praktilist poolt jäi väheks, see tähendab, et kuidas päriselt ettevõttes töötades asjad käivad, mitte ainult paberil ja teoorias
Hea tase õppejõududel
Head erialased teadmised ja palju praktikat
Head kodused teadmised.
Head teadmised raamatupidamisest, mida saab edaspidi töö praktikas rakendada.
Head õpetajad
Head õpetajad, palju tööd
Head tasemel pedagoogid
Ikkagi algaja
Ilma koolis õpituta ei sooritaks üldse eksamit.
kauge õpe
Kindlustunnet eriti teooria osas.
Kooli lõpetamisest on juba tükk aega möödas. Erialane töö on andnud põhilise ettevalmistuse.
Koolis läbitud teooria.
Koolis õpetati kõik vajalik, et seda praktikas proovima hakata.
Koolist olen saanud asja sisust arusaamise ja oluliselt enda teadmisi täiendanud.
Kuna loodan antud erialale tööd saada
Kuna raamatus abistan hakkasin aru saama erinevatesse mõistetesse ja seostesse.
Kuna see valmistab ette praktiliseks tööks.
Käin kursustel ja seal ei puudutata kõiki teemasid.
Lahendasime ülesandeid
Liiga palju kõrvalisi aineid
Mul on väga tugevad teoreetilised teadmised, mida saab arendada hiljem praktikas.
Nüüd on võimalik töö otsimisel ka raamatupidaja kutsele mõelda.
Olen arveldustega seotud.
Olen lahendanud palju ülesandeid.
Olen rahul, sest juhe töötas.
Olen saanud juurde teadmisi
Olen saanud peamiselt teadmisi
Oman teadmisi ja tean millal, kus kasutada
Oskan orienteeruda raamatupidamises ja õigusaktides

Palju on lahendatud ülesandeid.
Palju on olnud praktikat
Palju praktikat
Palju praktikat ja praktiliselt ülesannete lahendamist.
Palju praktikat.
Palju praktilisi ülesandeid
Palju praktilisi ülesandeid
Palju praktilisi ülesandeid.
Palju praktilist poolt ja ülesannete lahendamine.
Palju teooriat ja liiga vähe praktikat.
Peamised majandustehingud on läbi töötatud
Peamiselt annab erialale teadmise praktiline töö.
Peamiselt sellepärast, et eksamil küsiti asju, mida õppisin 1. kursusel, kuid nüüd olen 3. kursusel.
Pidin väga palju iseseisvalt õppima.
Pole väga hea kuna igal töökohal oma spetsiifika.
Praktikapagas on suur
Praktilist osa palju
Praktilist palju.
Põhilised asjad õpitud
Põhitõed on selged, tänu eelnevale töökogemusele on kergem
Pädev õppejõud.
Raske on koolis mõista kui ei tööta raamatupidajana
Raskeid teemasid on läbivõetud aeglaselt ja pidevalt seletades. Praktilal olles on alati selle võrra kergem ja oskan juba küsida kui midagi ei oska täpselt.
Sest ma saana aru mis ma teen
Sest mul on olnud suurepärase õpetaja
Sest olen omandanud palju teoreetilisi ja praktilisi teadmisi, mis on raamatupidajale vajalikud.
Sest on palju praktikat
Suhteliselt palju on läbida praktikat.
Tegelikult olenevad kõik sellest, palju sa vaeva näed, vägisi ei pane keegi materjali pähe.
Teisiti ei saagi.
Teoreetilise kõrval on olnud piisavalt praktilist poolt.
Tunnen, et oskan kutses orienteeruda ja saan sellelt tasandilt ennast edasi arendada.
Tööspetsiifika on igas arvutuses erinev. Põhiteadmised saab koolist
Töötades toimub enamus tööst arvutil ja kirjete ülesannete sisu jääb enamasti arusaamatuks
Vaja veel palju rohkem õppida kuid see ei ole kooli probleem.
Vastati alati küsimustele ning jagati eelmise aasta materjale.
Viiimase kursuse finantsraamatupidamise aine jäi kohati koolis segaseks.
Võiks rohkem õppida mitte joosta kooli ja tööde vahel
Väga hea õpetaja oli
Väga hea õppejõud
Väga head teooria õpetajad ning palju praktikat.
Vähe tunde toimub raamatupidamises arvutis. Rohkem võiks tutvustada programme.

Vähene õpe arvutil, enamasti on tunnis kõik paberil tehtud, programme ei oska kasutada.

Õpetajad vahetusid tihti. Korralikku materjali polnud.

Õpitu on praktiliste näidete ja ülesannete põhjal toetatud.

Õppejõud oskavad oma teadmisi edasi anda.

Õppimise sessioonil õppisin tegema palju ise.

Ülesannete lahendamine tuleb väga kasuks

Energeetika valdkonnas kutseeksami sooritanute vabad vastused

Elektrik I- Põhjenda, palun, miks otsustasid sooritada kutseeksami
Annab eelise tööturul
Eesmärk on b-pädevus
Elektriku töö huvitas.
Et enda teadmised proovile panna.
Et kool lõpetada
Et kool saaks lõpetatud
Et lõpetada kooli ja saada elektriku paberid
Et lõpetada Tallinna Polütehnikum (2)
Et lõpetada tehnikumi (7 vastust)
Et lõpetada TPT
Et oleks edaspidi võimalus tööd saada
Et omandada õigusi elektrikuna töötada
Et saada elektriku kvalifikatsioon
Et saada kutset
Et saada kvalifikatsiooni tunnistus
Et saada perem töökoht
Et saaks TPT lõpetatud
Et töötada tavapärasel toimimisel.
Et õpitud teadmistepagas ka ametlikult kinnitada
Et õppida edasi ja omandada inseneri haridus
Kool on vaja lõpetada
Kõik on praegu meeles ja hea teha
Laiendab pisut edasi arenemise võimalusi.
Mis veider küsimus? Õppisin kaks aastat iga päev ja ei leia põhjust, et kutseksam teha?
Oli tasuta
Omada õigust töötada elektrikuna
Omandatud teadmiste proovile panek
Paber kulub tulevikus ära.
Pidin proovima muidu oleks saal tühi olnud
Polnud muud valikut
Polnud muud valikut
Põhjuseks on oma tuleviku heaolu.
Pärast antud alal areneda
saab välismaale tööle ja suurem eelis tööd leida
Saada elektriku kutsetunnistus.
Saada töökoht, kus tulevik suurel määral on kindlustatud.
Sooritada eksamit, panna teadmised ja oskused proovile ja lõpetada kool
Soovin omandada kutseharidust et olla konkurentsi võimeline
Soovin saada kutsekraadi
tahan leida paremat tööd.

Tulevane tööandja võibolla tunneb selle vastu huvi
Tundus hea idee ja see mööda külge maha ei jookse.
vajalik praeguse töökoha jaoks
Vajasin kinnitust oma oskustele
Võimaldab testida oma teadmisi
Õpitu tõestamiseks
Õppisin kaks aastat

Automaatik 1- Põhjenda, palun, miks otsustasid sooritada kutseksami
Et töökohta saada.
Kergem tööd leida.
Kutsetunnistus
kutsetunnistust on vaja.
Ma tahan saada automaatik 1
oma teadmisi kontrollida
On oluline tulevikus.
Seda võib elus vaja minna.
Seda võib tulevikus vaja minna.
Seda võib tulevikus vaja olla.
Selleks et saada kätte kategooria automaatik 1.
Tahaksin automaatik 1 saada
Tahaksin head CV-d
Tahtsin välismaale tööle minna

Elektrik- Millised raskused esinesid Sul teoreetilises osas?
1, 6, 20
Ajasin mõned sarnased küsimused sassi.
Arvutusülesanded
Ei saa öelda, et raske, pigem asi teadmiste vähesuses..
Ilma valik vastusteta küsimused
Kõik tundus olevat mõistlik
Küsimused, millest mindi tundides kergelt mööda (automaat.)
Mõned küsimused olid suhteliselt rasked
Mõni valem ei tulnud täielikult meelde
Mälu vedas alt.
Nõrkvoolu osa
Pidi asju lahti seletama ja skeeme joonistama, mida polnud ammu tehtud
Raske oleks siis olnud, kui poleks eelnevalt koolis käinud. Inimene tänavalt ("kah elektrik") neid asju ei tea. Vastata ilma mõtlemata ei saanud.
Raskusi tekitas see, et standardid ei olnud nullis.
Skeemid
Teooria osa (5 korda)
Tüüppaigaldusviisid

Valemite meelde tuletamine
Viimane ülesanne
Vähene teooria õpe
Ülesande lahendamine(7 korda)

Elektrik I- Millised raskused esinesid Sul teoreetilises osas?
rasked küsimused
Ettevalmistus
Kuna olin pabinas tundus see raskem.
Keerulise sõnastusega küsimused.
Praktika ülesanne oli raske.
Teooria oli natuke raske.
Oli küsimuste osa.

Küsimustikud

Eksamikomisjonide liikmete küsimustik

Lugupeetud eksamikomisjoni liige

Klaris Uuringud OÜ viib koostöös Kutsekojaga läbi uuringut, saamaks tagasisidet ja ettepanekuid kutseksamite tulemuste ja korralduse kohta nendelt, kes vahetult läbi erinevate koolide kutseksamite komisjonides osalemise on nimetatud teemaga kõige paremini kursis. Teie antud tagasiside on oluline nii Kutsekoja kui koolide jaoks, teadvustamiseks probleeme ja tegemaks parendusi.

Oleme tänulikud kui leiате 10-15 minutit, et vastata meie küsimustele.

Esmalt paar üldist küsimust:

1. Millise eksamikomisjoni töös Te olete osalenud? Kui olete olnud mitmes komisjonis, siis palun märkige viimane.

kokk I	1
raamatupidaja assistent I	2
elektrik I	3
automaatik I	4
ehitusviimistleja I	5
müürsepp I	6
tisler EKR 3	7
keevitaja I	8
metallitöötlemispinkidel töötaja I	9
koostelukksepp I	10

2. Kas Te olete eksamikomisjonis olnud..

..kooli esindajana	1
..kutseliidu esindajana	2
..tööandja esindajana	3
Muu _____	4

3. Ka te olete olnud eksamikomisjonis ..

..mitmetes koolides	1
..ainult ühes-kahe	2i

Kuivõrd ühtlane, hinnatuna 7-pallisel skaalal, on Teie hinnangul erinevate koolide õpilaste ettevalmistus kutseksamiks

	Väga ühtlane	Üsna ebaühtlane	Ei oska öelda					
4. teooria osa tundmisel	1	2	3	4	5	6	7	8
5. erialaga seotud ülesannete lahendamisel	1	2	3	4	5	6	7	8
6. praktilise töö oskuste osas	1	2	3	4	5	6	7	8
7. suhtumises töösse	1	2	3	4	5	6	7	8

Kui küs 4 vastusevariandid 1-4, siis:

8. Millega on Teie hinnangul seotud eri koolide õpilaste ebaühtlased teadmised teooria osas?

_____

Kui küs 5 vastusevariandid 1-4, siis:

9. Kuidas hindate, millega on seotud eri koolide õpilaste ebaühtlane toimetulek ülesannete lahendamiseiga?

_____

Kui küs 6 vastusevariandid 1-4, siis täpsustatakse

10. Kuidas hindate, millega on seotud eri koolide õpilaste ebaühtlased praktilise töö oskused?

_____

Kui küs 7 vastusevariandid 1-3, siis täpsustatakse

11. Kuidas hindate, millega on seotud eri koolide õpilaste ebaühtlane suhtumine töösse? _____

12. Milliseid võimalusi näete eri koolide õpilaste ettevalmistuse ühtlustamiseks?

_____

Nüüd mõned küsimused kutseeksami kohta konkreetselt.

Kui küs 1=1 (KOKK I)

Kuivõrd heaks hindate õpilaste toimetulekut kutseeksami...

	Pigem halvaks				väga heaks				<i>Ei oska öelda</i>
13. ..kodutöö osaga	1	2	3	4	5	6	7	8	
14. ..vestlusega eri teemadel	1	2	3	4	5	6	7	8	
15. ..praktilise tööga	1	2	3	4	5	6	7	8	

Kui küs 13 = 1-4, siis:

16. Mille tõttu valmistab õpilastele kodutöö sagedamini raskusi?

_____

Kui küs 14=1-4, siis:

17. Millised nõrgad, muutmist vajavad kohad ilmnevad kõige sagedamini vestluses?

_____

Kui küs 15 vastusevariandid 1-4, siis:

18. Millised osad praktilisest tööst valmistavad õpilastele sagedamini raskusi, milliste teadmiste või oskustega need on seotud?

_____

KUI küs 1=2 (Raamatupidaja I)

Kuivõrd heaks hindate õpilaste toimetulekut kutseeksami..

	Pigem halvaks	väga heaks	Ei oska öelda
19. ..testi osaga.....	1 .....2.....3 .....4.....5.....6 .....7.....8		
20. ..erialaga seotud ülesannete lahendamise	1 .....2.....3 .....4.....5.....6 .....7.....8		

Kui küs 19 vastusevariandid 1-4, siis:

21. Mis valmistab õpilastele testi osas raskusi?

Kui küs 20 vastusevariandid 1-4, siis:

22. Mis valmistab õpilastele enam probleeme erialaga seotud ülesannetes?

KUI küs 1= 3 või 4 (elektrik, automaatik), siis

Kuivõrd heaks hindate õpilaste toimetulekut kutseeksami..

	Pigem halvaks	väga heaks	Ei oska öelda
23. ..kirjalikus osas küsimustele vastamisega ..	1 .....2.....3 .....4.....5.....6 .....7.....8		
24. ..ülesande lahendamise	1 .....2.....3 .....4.....5.....6 .....7.....8		
25. ..praktilise osaga.....	1 .....2.....3 .....4.....5.....6 .....7.....8		
26. ..vestlusega ..	1 .....2.....3 .....4.....5.....6 .....7.....8		

Kui küs 23 vastusevariandid 1-4, siis:

27. Mille tõttu on õpilastel kirjaliku osa küsimustes kõige enam raskusi?

Kui küs 24 vastusevariandid 1-4, siis:

28. Mis valmistab õpilastele enam probleeme ülesande lahendamisel?

Kui küs 25 vastusevariandid 1-4, siis:

29. Mis on õpilaste jaoks praktilise ülesande puhul kõige raskem, mis osas on nende ettevalmistus nõrgem?

30. Millised vajakajäämised ilmnevad vestluses?

/ KUI 1=5 või 6 (müürsepp I või viimistleja I), siis:

31. Kuivõrd heaks hindate õpilaste toimetulekut kutseeksami

	Pigem halvaks	väga heaks	Ei oska öelda
32. ..testi osaga.....	1 .....2.....3 .....4.....5.....6 .....7.....8		
33. ..ülesande lahendamise	1 .....2.....3 .....4.....5.....6 .....7.....8		

34. ..tehnoloogilist protsessi puudutava suulise osaga ..... 1 .....2..... 3 .....4.....5..... 6 .....7..... 8
 35. ..materjale puudutava suulise osaga ..... 1 .....2..... 3 .....4.....5..... 6 .....7..... 8

Kui küs 32 vastusevariandid 1-4, siis:

36. Mille tõttu on õpilastel enim raskusi testi osas?

Kui küs 33 vastusevariandid 1-4, siis:

37. Mis probleemid esinevad õpilastel ülesande lahendamisel?

Kui küs 34 vastusevariandid 1-4, siis:

38. Millega seoses on õpilastel raskused tehnoloogilise protsessi kirjeldamisel?

Kui küs 35 vastusevariandid 1-4, siis:

39. Millega seoses on õpilastel raskused materjale puudutavas osas?

Kui küs 1=7 (tislr)

40. Kuivõrd heaks hindate õpilaste toimetulekut kutseksami

	Pigem halvaks	väga heaks	Ei oska öelda
41. ..kirjaliku tööga	1 .....2..... 3 .....4.....5.....	6 .....7..... 8	
42. ..proovitööga	1 .....2..... 3 .....4.....5.....	6 .....7..... 8	
43. ..katsetööga	1 .....2..... 3 .....4.....5.....	6 .....7..... 8	

Kui küs 41 vastusevariandid 1-4, siis:

44. Mille tõttu peamiselt on õpilastel kirjalikus töös raskusi?

Kui küs 42 vastusevariandid 1-4, siis:

45. Millised on sagedasemad vead proovitöös?

Kui küs 43 vastusevariandid 1-4, siis:

46. Millised vajakajäämised teadmistes, oskustes tekitavad enam probleeme katsetöö puhul?

Kui küs 1= 8, 9 ja 10 (Metalli valdkonna kutseksamid)

47. Kuivõrd heaks hindate õpilaste toimetulekut kutseksami

	Pigem halvaks	väga heaks	Ei oska öelda
48. ..testi osaga.....	1 .....2..... 3 .....4.....5.....	6 .....7..... 8	
49. ..praktilise tööga	1 .....2..... 3 .....4.....5.....	6 .....7..... 8	

Kui küs 48 vastusevariandid 1--4, siis:

50. Mis valmistab õpilastele testi osas sagedamini raskusi, millistest teadmistest neil napib?

Kui 49 vastusevariandid 2-4, siis:

51. Mis on praktilise töö puhul põhilised valupunktid?

Kõik

52. Kuivõrd detailne on koolidele antav tagasiside kutseksamite tulemuste kohta?

Tagasisidet saab õpilaste kaupa kõikide ülesannete sooritamise kohta	1
Tagasisidet saab õpilaste kaupa iga eksami osa koondtulemuse kohta	2
Tagasisidet antakse õpilase saavutatud punktisummana	3
Tagasiside piirdub infoga eksami sooritamise kohta	4
Tagasiside detailsus sõltub kooli initsiatiivist	5

53. Millise detailsusega peaks ideaalis olema kutseksamite kohta antav tagasiside?

---

54. Mis vajaks õpetamisel koolis kindlasti muutmist, et õpilaste ettevalmistus tööturule siirdumiseks oleks parem?

---

55. Mitmel aastal olete osalenud eksamikomisjonis, kas ..

See on esimene aasta	1
Kaks kuni kolm aastat	2
Neli aastat või kauem	3

56. Kas viimasel paaril aastal on Teie hinnangul õpilaste ettevalmistus kutseksamiks ..

Oluliselt paranenud	1
Mõnevõrra paranenud	2
Jäänud samaks	3
Mõnevõrra halvenenud	4
Oluliselt halvenenud	5
<i>Ei oska öelda.....</i>	6

Kui vastusevariandid 1 - 2, siis:

57. Millega on tulemuste paranemine Teie hinnangul esmajoones seotud?

Kui vastusevariandid 4-5, siis:

58. Millega on tulemuste halvenemine Teie hinnangul esmajoones seotud?

Kuivõrd hea ülevaate, hinnatuna 7 –pallisel skaalal annab kutseksam ..

	Pigem halva						väga hea	<i>Ei oska öelda</i>
59.selle sooritajate ettevalmistusest, koolis omandatud teadmistest, oskustest, hoiakutest	1	2	3	4	5	6	7	8
60.kutsestandardis kirjeldatud teadmistest, oskustest (kompetentsidest)	1	2	3	4	5	6	7	8

KÕIK

61. Mis osas jääb ülevaade koolis omandatu kohta väheseks või võiks olla parem?

_____

62. Millised kutsestandardis kirjeldatud teadmised, oskused, hoiakud (kompetentsid) jäävad kutseksamil mõõtmata või mõõdetakse vaid osaliselt?

_____

63. Mida Te muudaksite oma valdkonna kutseksamite korras või sisus?

_____

64. Mis on teie valdkonna kutseksamite korras sellist, mida tahaksite soovitada ka teistele?

_____

Kuidas hindate, kas kutseksami sooritamise lõpetanute poolt

	Kindlasti mitte						jah, kindlasti	EOÖ
65. annab neile töö leidmisel eelise	1	2	3	4	5	6	7	8
66.on valdkonna tööandjate jaoks oluline	1	2	3	4	5	6	7	8
67. on õpetajate poolt toetatud	1	2	3	4	5	6	7	8
68. on õpilaste poolt väärtustatud	1	2	3	4	5	6	7	8

Kui 66= 1-4, siis :

69. Mis on teie hinnangul põhjuseks, et tööandjad peavad kutseksami sooritamist väheoluliseks?

_____

Täiendavad kommentaarid, ettepanekud märkused teema kohta

_____

SUUR TÄNU VASTAMISE EEST!

Kutseksami sooritanute ankeedid

Toitlustus

Hea kutseksami sooritaja,

SA Kutsekoda kogub tagasisidet kutseksamite sooritajatelt, et selgitada nende hinnanguid eksamitega seonduva kohta. Oleme väga tänulikud kui leiad mõne minuti, et täita meie lühike küsimustik.

Sinu vastused jäävad anonüümseks.

70. Millise kutseksami Sa sooritasid?

Kokk I 1

Kuidas hindad, kas kutseksami sooritamine ...

	Kindlasti mitte		jah, kindlasti	<i>Ei oska öelda</i>				
71. .. annab Sulle pärast lõpetamist ...töö leidmisel eelise.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5	6	7	8
72. ..on Sulle oluline tulevikus	1.....	2.....	3.....	4.....	5	6	7.....	8
73... on töandjate jaoks oluline	1.....	2.....	3.....	4.....	5	6	7.....	8
74. ..on Su õpetajate poolt toetatud	1.....	2.....	3.....	4.....	5	6	7.....	8
75. ..on enamiku Sinu õpperühma jaoks oluline	1.....	2.....	3.....	4.....	5	6	7.....	8

76. Mis oli peamine põhjus, et otsustasid kutseksami teha?

77. Kuivõrd raske/kerge oli Sinu jaoks kodutöö, kas selles oli ..

- ..kõik oli suhteliselt lihtne 1
- ..enamik lihtne, väike osa raske 2
- ..või oli küllalt suur osa raske 3
- Ei oska öelda*..... 4

Kui vastusevariandid 2-4, siis:

78. Mis valmistas Sulle kodutöö puhul raskusi?

---

79. Kuivõrd raske/kerge oli Sinu jaoks vestluse osa, kas selle teemad ..

- ..olid kõik suhteliselt lihtsad 1
- ..osa olid raskemad 2
- ..enamik oli rasked 3
- Ei oska öelda*..... 4

Kui vastusevariandid 2-4, siis:

80. Mis oli suulise vestluse juures Sinu jaoks kõige raskem?

---

81. Kuidas hindad äsja sooritatud praktilise töö keerukust enda jaoks, kas ..

- ..kõik oli suhteliselt lihtne 1
- ..enamasti lihtne, väike osa raske .. 2
- ..või oli küllalt suur osa raske 3
- Ei oska öelda*..... 4

Kui vastusevariandid 2-4, siis:

82. Milline osa praktilisest tööst oli Sulle raskeim, tekitas enam probleeme?

---

83. Kui hea ettevalmistuse on Sulle andnud koolis õpitu edaspidiseks tööks oma erialal?

- Väga hea 1
- Hea..... 2
- Mitte eriti hea 3

Põhjenda, palun, miks peamiselt? _____

Lõpuks veel paar küsimust:

Kas kutseksam toimub..

- Sinu koolis 1
- Mujal 2

Sinu kooli nimi (ei tooda välja uuringu aruandes)

SUUR TÄNU VASTAMAST!

95. Kui hea ettevalmistuse on Sulle andnud koolis õpitu edaspidiseks tööks oma erialal?

- Väga hea 1
Hea 2
Mitte eriti hea 3
Ei oska öelda 4

96. Põhjenda, palun, miks peamiselt? _____

_____

Lõpuks veel paar küsimust:

97. Kas kutseksam toimub..

- Sinu koolis 1
Mujal 2

98. Sinu kooli nimi (ei tooda välja uuringu aruandes)

_____

SUUR TÄNU VASTAMAST!

Puidu valdkond

Hea kutseeksami sooritaja,

SA Kutsekoda kogub tagasisidet kutseksamite sooritajatelt, et selgitada nende hinnanguid eksamitega seonduva kohta. Oleme väga tänulikud kui leiad mõne minuti, et täita meie lühike küsimustik.

Sinu vastused jäävad anonüümseks.

99. Millise kutseeksami Sa sooritasid?

Tisler I 1
Muu _____ 2

Kuidas hindad, kas kutseeksami sooritamine ...

	Kindlasti mitte	jah, kindlasti	Ei oska öelda
100. .. annab Sulle pärast lõpetamist ...töö leidmisel eelise.....	1.....	2..... 3..... 4..... 5..... 6..... 7	8
101. ..on Sulle oluline tulevikus	1.....	2..... 3..... 4..... 5..... 6..... 7	8
102...on tööandjate jaoks oluline	1.....	2..... 3..... 4..... 5..... 6..... 7	8
103. ..on Su õpetajate poolt toetatud	1.....	2..... 3..... 4..... 5..... 6..... 7	8
104. ..on enamiku Sinu õpperühma jaoks oluline ...	1.....	2..... 3..... 4..... 5..... 6..... 7	8

105. Mis oli peamine põhjus, et otsustasid kutseeksami teha?

106. Kuivõrd raske/kerge oli Sinu jaoks koolis tehtud kirjalik töö, kas selles oli ..

- ..kõik oli suhteliselt lihtne 1
 ..enamasti lihtne, väike osa raske 2
 ..või oli küllalt suur osa raske 3
 Ei oska öelda 4

Kui vastusevariandid 2-3, siis:

107. Mis valmistas Sulle kirjalikus töös raskusi?

108. Kuivõrd raske/kerge oli Sinu jaoks koolis tehtud proovitöö, kas ..

- ..kõik oli suhteliselt lihtne 1
 ..tulid enamasti toime 2
 ..või oli see Sinu jaoks raske..... 3
 Ei oska öelda 4

Kui vastusevariandid 2-3, siis:

109. Mis oli proovitöö juures Sinu jaoks kõige raskem?

110. Kuidas hindad äsja sooritatud katsetöö keerukust enda jaoks, kas ..

- ..kõik oli suhteliselt lihtne 1
 ..enamasti lihtne, väike osa raske .. 2
 ..või oli küllalt suur osa raske 3
 Ei oska öelda 4

Kui vastusevariandid 2-3, siis:

111. Mis tekitas Sulle katsetöö puhul enam probleeme?

---

112. Kui hea ettevalmistuse on Sulle andnud koolis õpitu edaspidiseks tööks oma erialal?

Väga hea 1

Hea..... 2

Mitte eriti hea 3

Põhjenda, palun, miks peamiselt? _____

Lõpuks veel paar küsimust:

Kas kutseksam toimub..

Sinu koolis 1

Mujal 2

Sinu kooli nimi (ei tooda välja uuringu aruandes)

SUUR TÄNU VASTAMAST!

Raamatupidamine

Hea kutseeksami sooritaja,

SA Kutsekoda kogub tagasisidet kutseeksamite sooritajatelt, et selgitada nende hinnanguid eksamitega seonduva kohta. Oleme väga tänulikud kui leiad 5 minutit, et täita meie lühike küsimustik. Sinu vastused jäävad anonüümseks, neid ei seostata Sinu ega Su kooli nimega.

113. Millise kutseeksami Sa sooritasid?

Raamatupidaja I 1
Muu _____ 2

Kuidas hindad, kas kutseeksami sooritamine ...

	Kindlasti mitte	jah, kindlasti	Ei oska öelda
114. .. annab Sulle pärast lõpetamist ...töö leidmisel kindla eelise	1..... 2..... 3..... 4..... 5..... 6	7	8
115. ..on Sulle oluline tulevikus	1..... 2..... 3..... 4..... 5..... 6	7	8
116...on tööandjate jaoks oluline	1..... 2..... 3..... 4..... 5..... 6	7	8
117. ..on Su õpetajate poolt toetatud	1..... 2..... 3..... 4..... 5..... 6	7	8
118. ..on enamiku Sinu õpperühma jaoks oluline ...	1..... 2..... 3..... 4..... 5..... 6	7	8

119. Mis oli peamine põhjus, et otsustasid kutseksamile teha?

---

120. Kuivõrd raske/kerge oli Sinu jaoks kutseeksami testi osa, kas selles oli ..

..kõik oli suhteliselt lihtne 1
 ..enamasti lihtne, väike osa raske 2
 ..või oli küllalt suur osa raske 3
 Ei oska öelda..... 4

Kui vastusevariandid 2-3, siis:

121. Mis valmistas Sulle raskusi?

---

122. Kuivõrd raske/kerge oli Sinu jaoks erialaga seotud ülesannete lahendamine, kas ..

..kõik oli suhteliselt lihtne 1
 ..tulid enamasti toime 2
 ..või olid need Sinu jaoks rasked 3
 Ei oska öelda..... 5

Kui vastusevariandid 2-3, siis:

123. Mis oli nendes Sinu jaoks kõige raskem?

---

124. Mõeldes tagasi oma õpingutele, kuidas hindad oma ettevalmistust erialal toimetulekuks, kas ..

- Väga heaks 1
Heaks 2
Mitte eriti heaks 3

Põhjenda, palun, miks peamiselt? _____

Lõpuks veel paar küsimust

Kas kutseksam toimub..

Sinu koolis 1

Mujal 2

Sinu kooli nimi (ei tooda välja uuringu aruandes)

_____

SUUR TÄNU VASTAMAST!

Metallitöö

Hea kutseeksami sooritaja,

SA Kutsekoda kogub tagasisidet kutseeksamite sooritajatelt, et selgitada nende hinnanguid eksamitega seonduva kohta. Oleme väga tänulikud kui leiad mõne minuti, et täita meie lühike küsimustik. Sinu vastused jäävad anonüümseks.

125. Millise kutseeksami Sa sooritasid?

Keevitaja I	1
Koostelukksepp I	2
Metallipinkidel töötaja I	3

Palun hinda 7-pallisel skaalal, kuid võrd kutseeksami sooritamise ...

	Kindlasti mitte	jah, kindlasti	<i>Ei oska öelda</i>	
126. .. annab Sulle pärast lõpetamist ...töö leidmisel eelise.....	1.....	2... 3... 4	5 ..... 6..... 7	8
127. ..on Sulle oluline tulevikus	1.....	2... 3... 4	5 ..... 6..... 7	8
128...on tööandjate jaoks oluline	1.....	2... 3... 4	5 ..... 6..... 7	8
129. ..on Su õpetajate poolt toetatud	1.....	2... 3... 4	5 ..... 6..... 7	8
130. ..on enamiku Sinu õpperühma jaoks oluline ...	1.....	2... 3... 4	5 ..... 6..... 7	8

131. Mis oli peamine põhjus, et otsustasid kutseeksamile tulla?

132. Kui raske/kerge oli Sinu jaoks kutseeksami testi osa, kas selles oli ..

- ..kõik oli suhteliselt lihtne 1
- ..enamasti oli lihtne, väike osa raske . 2
- ..küllalt suur osa oli raske 3
- Ei oska öelda*..... 4

Kui vastusevariandid 2-4, siis:

133. Mis valmistas Sulle testis raskusi?

134. Kui raske/kerge oli Sinu jaoks eksami praktiline töö, kas ..

- ..kõik oli suhteliselt lihtne 1
- ..tulid toime 2
- ..see olid Sinu jaoks raske 3
- Ei oska öelda*..... 4

Kui vastusevariandid 2-4, siis:

135. Mis oli praktilise töö juures Sinu jaoks kõige raskem?

136. Kui hea ettevalmistuse on Sulle andnud koolis õpitu edaspidiseks tööks oma erialal?

- Väga hea 1
Hea 2
Mitte eriti hea 3
Ei oska öelda 4

137. Põhjenda, palun, miks peamiselt? _____
_____

Lõpuks veel paar küsimust:

138. Kas kutseksam toimub..

- Sinu koolis 1
Mujal 2

139. Sinu kooli nimi (ei tooda välja uuringu aruandes)

_____

SUUR TÄNU VASTAMAST!

Energeetika

Hea kutseeksami sooritaja,

SA Kutsekoda kogub tagasisidet kutseeksamite sooritajatelt, et selgitada nende hinnanguid eksamitega seonduva kohta. Oleme väga tänulikud kui leiad mõne minuti, et täita meie lühike küsimustik. Sinu vastused jäävad anonüümseks.

140. Millise kutseeksami Sa sooritasid?

Elektrik I 1
Automaatik I 2

Palun hinda 7-pallisel skaalal, kuid võrd kutseeksami sooritamine ...

	Kindlasti mitte		jah, kindlasti	Ei oska öelda				
141. .. annab Sulle pärast lõpetamist ...töö leidmisel eelise.....	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....	6	7	8
142. ..on Sulle oluline tulevikus	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....	6	7	8
143...on töandjate jaoks oluline	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....	6	7	8
144. ..on Su õpetajate poolt toetatud	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....	6	7	8
145. ..on enamiku Sinu õpperühma jaoks oluline ...	1.....	2.....	3.....	4.....	5.....	6	7	8

146. Mis oli peamine põhjus, et otsustasid kutseeksamile tulla?

147. Kui raske/kerge oli Sinu jaoks kutseeksami teoreetiline osa (sh ülesannete lahendamine), kas selles oli ..

..kõik oli suhteliselt lihtne 1
..küllalt raske oli küsimuste osa 2
..küllalt raske oli ülesande lahendamine . 3
..mõlemad olid küllalt rasked 4
Ei oska öelda..... 5

Kui vastusevariandid 2-5, siis:

148. Mis valmistas Sulle selles osas (nendes osades) kõige enam raskusi?

149. Kui raske/kerge oli Sinu jaoks eksami praktiline osa, kas ..

..kõik oli suhteliselt lihtne 1
..tulid toime 2
..need olid Sinu jaoks rasked 3
Ei oska öelda..... 4

Kui vastusevariandid 2-4, siis:

150. Mis oli praktiliste ülesannete puhul Sinu jaoks kõige raskem?

151. Kas pärast eksami praktilist osa toimus ka vestlus?

Jah 1

Ei 2

152. Kui hea ettevalmistuse on Sulle andnud koolis õpitu edaspidiseks tööks oma erialal?

Väga hea 1

Hea 2

Mitte eriti hea 3

Ei oska öelda 4

153. Põhjenda, palun, miks peamiselt? _____

154. Kas kutseksam toimub..

Sinu koolis 1

Mujal 2

155. Sinu kooli nimi (ei tooda välja uuringu aruandes)

_____

SUUR TÄNU VASTAMAST!